

ION BODUNESCU ION RUSU-ŞIRIANU

**DESCIFRAREA UNEI ISTORII
NECUNOSCUTE**

ION BODUNESCU
ION RUSU-ȘIRIANU
doctor în drept profesor
DESCIFRAREA UNEI ISTORII
NECUNOSCUTE

Volumul III

EDITURA MILITARĂ - 1975

Din nou pe frontul invizibil

Conferința de Pace de la Paris, care a avut loc în anul 1919, a consacrat prin tratate încheierea primului război mondial, nu însă și a războiului invizibil. Perioada postbelică s-a caracterizat prin desfășurarea unor lupte permanente pe arena spionajului. Documentele scoase la iveală în această perioadă au dezvăluit acțiuni de spionaj ce se desfășurasera în timpul războiului, au explicat căderi de fronturi, înfrângeri misterioase, au risipit legende și au făcut să se ridice vălul care acoperea pe unii dintre eroii războiului invizibil. Spionajul era prezent în presă și în literatură, continuând să-și desfășoare forțele în bătălia tainică ce nu a încetat nici atunci când zăngănitul armelor amuțise. Frontul nevăzut nu a ocolit nici teritoriul patriei noastre. Ce dimensiuni a atins războiul secret în România? Cum s-a desfășurat el în perioada dintre cele două războaie mondiale? Iată câteva întrebări ale căror răspunsuri ne-am propus să le descifrăm în paginile ce urmează.

Încă din primii ani ai perioadei postbelice România a pășit pe arena internațională animată

de dorința sinceră de a contribui la menținerea securității în Europa, în conformitate cu prevederile tratatului de la Versailles care garanta, printre altele, existența și integritatea statului român.

La 28 iunie 1919 România a devenit membră a Ligii Națiunilor, organizație în care, câțiva ani mai târziu, marele diplomat român Nicolae Titulescu avea să joace un rol important în încercările întreprinse de a salva omenirea de la o nouă conflagrație mondială. Până în momentul căderii Franței, în iunie 1940, în politica externă a țării noastre s-a conturat tendința de orientare spre Franța și Anglia, precum și de întreținere a unor relații politice apropiate – facilitate mai ales de interesele comune – cu Cehoslovacia și Iugoslavia, cu care România a format o alianță cunoscută sub numele... de Mica înțelegere sau Mica Antantă. Un tratat de alianță defensiv a fost încheiat și cu Polonia în anul 1921. Mai târziu a luat ființă un alt organism regional de securitate colectivă, Antanta Balcanică, în care au intrat – alături de țara noastră – Grecia, Iugoslavia și Turcia.

Având o industrie slab dezvoltată, dar un teritoriu bogat în resurse naturale, România a devenit în această perioadă ținta expansiunii imperialiste. Numeroase monopoluri străine au încercat să-și plaseze capitalurile în economia țării noastre, să acapareze la prețuri derizorii resursele naturale, îndeosebi petrolul, să-și intensifice influența asupra acestui teritoriu atât de bogat. În acțiunile sale, imperialismul străin a făcut de cele

mai multe ori apel la arme specifice spionajului. Imediat după război în țara noastră au apărut numeroși emisari care frecventau cele mai diverse cercuri, având de îndeplinit misiuni dubioase. La adăpostul afacerilor cu care se ocupau de ochii lumii, acești emisari desfășurau o intensă activitate de culegere de informații ce lezau, în foarte multe cazuri, interesele țării noastre.

În afară de cele câteva obiective - zăcămintele de petrol și cerealele, precum și Dunărea, ca arteră principală de navigație internațională - care au făcut ca în perioada interbelică să se încrucișeze pe pământul românesc „spadele” spionajului străin, țara noastră a fost confruntată cu unele realități ce aveau să constituie o frână în calea dezvoltării sale sociale. Printre acestea se numărau apariția unor curenți extremiste de dreapta, încurajate de anumite cercuri burgheze, falsificarea în țară a monedelor românești sau străine, reflectată în planul economiei naționale prin serioase perturbații.

Imediat după primul război mondial, căutând căi și pretexte pentru a-și asigura penetrația în România, marile puteri occidentale s-au amestecat în mod grosolan în treburile noastre interne. Acțiunile acestor puteri au fost facilitate și datorită încheierii de către cercurile burgheze autohtone a unor tratate dezavantajoase, chiar înrobitoare pentru țara noastră, în care se stipulau numeroase obligații de ordin politic și financiar. Totodată, marile puteri occidentale și-au rezervat și anumite avantaje de ordin economic: prin

manevre de culise a fost facilitată penetrația capitalului străin în economia țării noastre, fiind acaparate tot mai multe întreprinderi, bogățiile solului și ale subsolului. În afară de aceasta, obligațiile financiare ce fuseseră impuse după încheierea ostilităților, precum și datoriile rezultate ca urmare a contractării unor împrumuturi, la care se adaugă interesul companiilor străine de a ține țara la cheremul lor, au constituit o frână în calea dezvoltării industriei autohtone. Nici chiar suveranii nu au fost ocoliți de reprezentanții capitalului străin, care au știut să-i cointereneze în afaceri sau să le forțeze mâna. Este suficient să amintim că în anul 1924, când Ferdinand intenționa să viziteze o serie de țări din Europa Occidentală, reprezentanții capitalului din aceste țări au cerut să fie achitate în prealabil sumele pe care România le datora băncilor lor. Așa au procedat, de exemplu, creditorii din Italia și din Belgia. Sunt concludente în acest sens rândurile pe care le însera în paginile sale ziarul Socialismul: „Dacă dați banii, puteți trimite pe regele vostru să ne facă vizită. Nu dați, atunci ne lipsim de el”.¹

An de an capitalul francez, englez, belgian etc. au acaparat poziții tot mai importante în economia românească, pătrunzând pe calea creditelor, a investițiilor industriale, dar mai ales pe calea împrumuturilor de stat. Creditorii străini cereau ca aceste sume să fie garantate, să fie folosite în scopuri care îi avantajau, să li se acorde dreptul de a controla finanțele statului nostru etc. Experții străini ce soseau în țară odată cu

acordarea împrumuturilor se amestecau în treburile noastre interne, își permiteau să dea indicații și „sfaturi” a căror aplicare contravenea intereselor naționale.

Capitalul străin nu ar fi pătruns însă cu atâta ușurință în economia românească dacă printre experții ce ne-au înviidat țara nu s-ar fi aflat și diferiți agenți ai serviciilor de spionaj, care vizau în activitatea lor în primul rând pe membrii familiei regale, pe miniștri și pe conducătorii unor partide politice.

Cel mai tipic dintre emisarii străini care a desfășurat acțiuni de spionaj în România în această perioadă a fost colonelul canadian Boyle. Aventurier cu multă experiență, el s-a strecurat cu dibăcie în cele mai înalte cercuri de afaceri din țara noastră, reușind să-și culeagă informațiile și să-și rezolve problemele chiar în patul reginei Maria. Manifestând un interes deosebit pentru petrol, pentru industrie în general, dar și pentru alte treburile mai mărunte, și acționând în numele reginei, Boyle a ajuns să dea ordine, fără cea mai mică jenă, miniștrilor și prefecților. Dar amestecul său grosolan în treburile noastre interne a determinat în cele din urmă expulzarea sa din țară. Spionul și afaceristul Boyle, scria Argetoianu, „a plecat cu coada între picioare și n-a mai călcat în România”. 2.

Printre cei care au găsit audiență și sprijin din partea reginei a fost și englezul Consenz-Hardy, debarcat „la București în 1919 cu ceva franci, câți trebuiau ca să arunce praf în ochii oamenilor, și cu scrisori de recomandări pentru

toată lumea. D-l consenz-Hardy se interesa în particular de exploatarea subsolului românesc...”:
t El acționa în numele firmei Bewick, Moreing & Co. din Londra. Câștigând-o pe regină de partea sa și intrând astfel în posesia unor importante informații cu privire la starea economică a țării, el urmărea să înființeze o societate, controlată de firma engleză menționată, care să se ocupe cu exploatarea pădurilor, a minelor de aur, de bauxită, a gazului metan etc.

Regina Maria reprezenta în țară și interesele bancherului grec Jean Chrissoveloni. Pe lângă legăturile directe

— Pe tărâmul afacerilor sau al culegerii informațiilor – acesta beneficia de serviciile unui reprezentant permanent la București, în persoana Simonei Lahovary, prietenă din copilărie și confidentă a reginei Maria.

Un alt emisar străin, Brumond Wolf, a găsit sprijin și „înțelegere” la principele Nicolae. Consenz-Hardy și Brumond Wolf au fost caracterizați de Argetoianu ca fiind

„Doi mari cnevaliers d’industrie, doi mari smecheri, cu alură într-adevăr impresionantă”.4

Dar spionajul străin nu și-a desfășurat activitatea numai printre reprezentanții cercurilor sus-puse și nu s-a limitat doar la satisfacerea unor interese pur economice. Dunărea, ca principală arteră de navigație internațională, s-a aflat în permanență în atenția puterilor străine. În anul 1921, prin intrarea în vigoare a „Statutului definitiv al Dunării”, Anglia, Franța și Italia, deși neriverane, au devenit membre ale organismelor

care reglementau navigația pe marele fluviu. Ele și-au asigurat astfel posibilitatea de a exercita un control efectiv asupra întregului curs al Dunării și de a desfășura. În porturi, pe lângă activitatea oficială, o intensă activitate de spionaj.

Un interes deosebit au suscitat pentru reprezentanții spionajului străin stadiul de pregătire al armatei, dotarea cu armament a acesteia, poziția politicienilor români în diferite probleme internaționale care continuau să frământa Europa după primul război mondial.

Spionajul străin a reușit, prin urmare, să-și întindă treptat tentaculele în aproape toate sectoarele de activitate din țara noastră. Ce atitudine au adoptat în această situație organele contrainformative române? Ar fi fost firesc să fi luat măsuri pentru zădărnicierea acțiunilor de spionaj, să fi intensificat activitatea contrainformativă. Dar, în mod paradoxal, în anii postbelici activitatea informativă și contrainformativă a cunoscut o stare de latență.

Restrângându-și activitatea la domeniul militar, organele contrainformative române au neglijat îndeosebi spionajul economic, pentru a cărui contracarare nu exista nici pregătirea necesară și nici convingerea că acesta ar fi putut juca un rol nefast în viața țării noastre.

În această perioadă în Occident se acorda o atenție deosebită activității de pregătire informativă și contrainformativă. Au văzut lumina tiparului câteva lucrări în care erau prezentate numeroase acțiuni de spionaj din anii războiului, a fost dezvăluit rolul pe care l-au jucat unii agenți ai

spionajului. Statul major general al armatei franceze a tipărit mai multe lucrări de spionaj în colecția „Luciette”, iar în Anglia au fost publicate memoriile colonelului Lawrence din serviciul de informații britanic.

Colonelul Roder și von Nicolai, conducători ai unor servicii de informații străine, au publicat, de asemenea, lucrări în care erau descrise momente interesante ale activității de spionaj, iar mai târziu Max Ronge, fostul șef al contraspionajului Austro-Ungariei, a dat în vileag unele acțiuni secrete din timpul primului război mondial.

Din dorința de a oferi cititorilor să-i materiale senzaționale, dar și în scopul pregătirii populației pe linie contrainformativă, presa din România a rezervat un spațiu larg literaturii consacrate spionajului și contraspionajului.

Odată cu trecerea timpului a crescut și importanța acordată activității de informații și contrainformații. Astfel, în școlile de jandarmi au fost organizate cursuri de informații, a căror programă analitică cuprindea următoarele capitole: „Despre spionaj; Spionii; Modul cum se împart și modul cum acționează pe teritoriul nostru; Organizațiile de spionaj ale țărilor înconjurătoare; Propaganda subversivă; Criptografie; Contrainformații; Secte religioase și propaganda lor; Cum trebuie organizat serviciul de informații la un post (de jandarmi - n.a.); Alegerea informatorilor etc. M 5

În anul 1927 Marele Stat Major a elaborat noi instrucții, cu caracter provizoriu, privind activitatea de informații.

Nu putem trece cu vederea contribuția pe care a adus-o în acest domeniu maiorul Chiriță Atanase, autorul unui curs de informații, precum și al broșurii *Tactica informațiilor în micile unități*, editată la Sibiu. Ultima lucrare se referea la randamentul informațiilor, la organizarea activității de informații în cadrul regimentelor și al marilor comandamente. Iată, de pildă, cum considera autorul că trebuie organizată activitatea de informații la marile comandamente: un birou 2 – după modelul francez – un centru înaintat de informații, un centru de informații și organe speciale de informații. Potrivit aceluiași autor, ofițerul însărcinat să desfășoare activități de informații trebuia să facă dovada următoarelor calități: „conștiinciozitate, hotărâre și caracter, judecată rapidă, sigură și clară într-un spirit critic și obiectiv. Mai cere ofițerului de informații să fie metodic, cu răbdare și calm, pasionat după informații noi, dotat cu imaginație și plin de curiozitate și, în același timp, un bun psiholog, discret și nerăutăcios”. e în anul 1928 a fost editat un curs de informații intitulat *Poliția de siguranță – Serviciul de informații și contrainformații*. Autorii acestui curs – generalul Miron Șerb, comandantul școlilor de jandarmi, locotenent-colonelul Mihai Ion, maiorul Belloiu Gheorghe și maiorul Constantinescu Alexandru – prezentau modul de organizare al serviciului de informații, de culegere a informațiilor, procedeele folosite pentru controlul populației și al străinilor, calitățile pe care trebuiau să le posede agenții, modul de acțiune al spionilor și complicilor lor,

precum și câteva date despre unele servicii de spionaj străine. Cele 11 capitole ale cursului cuprindeau și noțiuni de contrainformații, de criptografie, de transmitere a informațiilor etc.

Un rol important în pregătirea informativă și contrainformativă a populației l-a avut lucrarea Pericolul spionajului, cu subtitlul Ce trebuie să știe și de ce trebuie să se ferească orice bun român. 7 Această lucrare cuprindea câteva date biografice ale unor spioni celebri ce și-au desfășurat activitatea după primul război mondial, sublinia pericolul deosebit pe care îl prezentau diverse secte religioase, conținea unele considerații privind activitatea de informații și contrainformații. Autorii erau de părere că „la noi poliția generală a statului are atribuții de poliție administrativă, judiciară și de poliție de siguranță sau informații” și, în această ultimă calitate, îi revine misiunea de a culege, a instrumenta și a aduce la cunoștința forurilor superioare toate informațiile privitoare la fapte ce contravin ordinii publice și siguranței statului. În continuare se sublinia că poliția de siguranță, ca organ informativ, al statului burghezo-moșieresc, trebuia să fie călăuzită de următoarea deviză: „să știe tot, să fie pretutindeni, dar să nu apară niciodată”. 8

În afara preocupărilor de a pregăti populația pentru activitatea de informații și contrainformații, nu lipsite de importanță au fost încercările de a organiza și lărgi cercetarea în acest domeniu, de a forma cadre proprii care să poată face față ofensivei spionajului internațional. Astfel, numeroși specialiști au fost trimiși la studii

în străinătate sau au activat în cadrul unor servicii secrete ale unor țări prietene, printre care se numărau Franța, Cehoslovacia, Iugoslavia etc., iar în școlile militare din țară au fost organizate cursuri speciale de informații. Specialiștii români manifestau un interes deosebit pentru însușirea procedeelor folosite în activitatea de spionaj și contraspionaj, pentru cunoașterea diverselor cifruri și sisteme de scriere, pentru folosirea aparaturii destinate acestui scop. Unul dintre specialiștii români, chimistul Ion I. Rădulescu, profesor la Școala de poliție științifică, a catalogat peste 70 de sisteme de scriere cu cerneluri simpatice, clasificându-le în funcție de procedeul folosit pentru obținerea lor: cu ajutorul grăsimilor, prin înțepătură, prin filigranare, cu ajutorul apei, laptelui, salivei, urinei etc., sau cu ajutorul reactivilor chimici. 9

Perioada postbelică era caracterizat și prin căutări de ordin organizatoric. În anul 1919, în cadrul Biroului 2 de pe lângă Marele Stat Major a fost înființat Serviciul secret al armatei, încadrat în exclusivitate cu personal militar. Până în anul 1924 activitatea desfășurată de acest serviciu s-a limitat la problemele apărării, fiind neglijate celelalte domenii. Serviciul secret s-a bucurat de simpatia și de sprijinul forurilor conducătoare ale țării; însuși regele Ferdinand se interesa de activitatea desfășurată de acesta, dar rezultatele nu au fost pe măsura așteptărilor. Considerăm că una din cauzele principale ale situației nesatisfăcătoare în care s-a aflat serviciul secret creat pentru a servi interesele cercurilor

conducătoare ale României burghezo-moșierești din perioada interbelică a constatat în lipsa unor cadre special pregătite pentru a desfășura o activitate atât de anevoioasă, în care se cere inteligență, perspicacitate, iscusință, operativitate etc.

Un reviriment în activitatea Serviciului secret român s-a produs începând din anul 1925, când acesta a fost reorganizat pe noi baze, iar în fruntea sa a fost numit Mihail Moruzov.

Cine ești dumneata, domnule Moruzov?

Este destul de dificil să răspundem la această întrebare, deoarece omul pe care intenționăm să-l definim a acționat întotdeauna din umbră în domeniul tainic al informațiilor și contrainformațiilor, iar legile nescrise ce guvernează din cele mai vechi timpuri munca în acest domeniu nu permit să fie lăsate niciun fel de urme sau mărturii. Tocmai de aceea Mihail Moruzov s-a străduit să lase cât mai puține urme, ba mai mult, a avut grijă să distrugă, înainte de a dispărea, tot ce exista scris: cea mai mare parte a arhivelor Serviciului secret.

În rândurile următoare vom încerca să reconstituim activitatea de informații și contrainformații desfășurată în țara noastră în perioada în care Mihail Moruzov s-a aflat la conducerea Serviciului secret român.

Colaboratorii apropiați ai lui Mihail Moruzov nu au fost unanimi în aprecierile făcute la adresa acestuia: unii i-au exagerat deficiențele, alții l-au așezat în rândul unor oameni excepționali. Deși nu-l agreea pe Moruzov, Eugen Cristescu care i-a

urmat la conducerea Serviciului secret nu a ezitat să aprecieze, în memoriile sale, calitățile deosebite ale acestuia în domeniul muncii informative. Dar există și alte păreri.

În perioada dintre cele două războaie mondiale Mihail Moruzov - omul din umbră, cum i se mai spunea - a ocupat un loc deosebit de important în viața politică a țării. Se spunea că n-ar fi fost străin nici de demiterea unor guverne, de schimbarea unor miniștri sau de promovarea unor oameni politici. Cert este însă că, ori de câte ori aveau loc asemenea evenimente, Moruzov îi făcea pe toți să înțeleagă că el fusese factorul hotărâtor și că de el depindeau multe lucruri.

În anul 1924, în urma constatării unor deficiențe în activitatea de informații și contrainformații, precum și a asaltului la care țara noastră fusese supusă din partea spionajului străin, s-a procedat la reorganizarea Serviciului secret, ca organ de informare aflat la dispoziția Marelui Stat Major, dar încadrat cu personal civil.

În anul următor, la recomandarea militarilor, îndeosebi a generalului Dragu, în fruntea acestui serviciu a fost numit Mihail Moruzov.

În referatul prezentat de Marele Stat Major al armatei în vederea numirii sale în această funcție se menționau următoarele: „D-l M. Moruzov este un specialist recunoscut în materie de informații, pe care a dovedit-o în timpul campaniei, fiind decorat cu ord. Coroana României, pentru modul cum și-a îndeplinit greul său serviciu în perioada războiului și mai ales s-a distins în ziua de 17 ianuarie 1918, salvând viața a doi ofițeri superiori

români și a unui ofițer francez... Acest funcționar a avut cea mai mare activitate la M.S. Major, în timp de pace și în campanie, aducând reale servicii oștirii”.

În favoarea numirii lui Moruzov în fruntea Serviciului secret a pledat activitatea desfășurată de acesta în primul război mondial, când s-a remarcat prin iscusința și felul în care culegea informațiile, când a făcut dovada unor calități de organizator și a unui curaj deosebit. Acționând cu multă fantezie, el a reușit să se strecoare printre agenții spionajului Puterilor Centrale, de la care a procurat informații utile.

În anul 1917, când armata română se afla în curs de refacere, au fost luate măsuri și pentru reorganizarea organelor informative, pentru înființarea unor servicii „care să se ocupe cu adunarea știrilor de care se resimțea o nevoie imperioasă și să combată spionajul străin”. Printre aceste măsuri s-a numărat și înființarea, în Delta Dunării, a Serviciului special de siguranță al Deltei, aflat la dispoziția Marelui Cartier General. Sarcina de a organiza și a conduce acest serviciu i-a revenit lui Mihail Moruzov, căruia i s-au acordat puteri depline și libertate de acțiune, **În** iarna anului 1917 – 1918 Moruzov s-a avântat în tabăra inamicului, pentru a stabili ce intenții aveau trupele germane, bulgare și turcești, staționate pe frontul din Dobrogea. Asemenea informații ar fi prezentat o deosebită importanță pentru Marele Cartier General, în măsura în care ar fi fost exacte. Dar Serviciul special de siguranță nu dispunea încă de agenți cu largi posibilități de

acțiune, ceea ce l-a determinat pe Moruzov să găsească o cale îndrăzneată și plină de riscuri pentru a smulge informațiile necesare chiar de la agenții spionajului german din zonă. În acest scop, invocând un pretext verosimil – luarea unor măsuri comune în vederea ușurării situației prizonierilor de război și a facilitării reciproce a repatrierii refugiaților – el a căutat să intre în contact direct cu șeful serviciului de spionaj al Puterilor Centrale din zona Dobrogei.

În spatele acestui pretext se ascundea însă adevăratul scop al misiunii riscante încredințate agentului Fomino, cunoscător al limbilor bulgară și germană, care, la 23 decembrie 1917, îmbrăcat în uniformă de ofițer al armatei române, a trecut Dunărea, pe teritoriul ocupat de trupele germano-turco-bulgare. Ca urmare a acestei acțiuni îndrăznețe, întreprinsă cu asentimentul comandorului Coandă, agentul Fomino a reușit să fixeze o întâlnire pe teren neutru între Moruzov și șeful serviciului de spionaj al Puterilor Centrale din această zonă.

Sfârșit de decembrie. O zi de adevărată iarnă, cu ger aspru și vânt pătrunzător care biciuia fără cruțare. Două bărci se avântau din direcții opuse, una spre alta, apropiindu-se de mijlocul fluviului. Dacă pe mal mai puteai găsi vreun adăpost, aici, la o palmă de apele învolburate, crivățul sufla năprasnic, neîntâlnind în calea sa niciun obstacol. Bărcile – simple jucării aflate în voia vântului – își croiau cu greu drum printre valuri. Treptat-treptat, cu prețul unor eforturi supraomenești, vâslașii se apropiau tot mai mult de mijlocul apei.

Într-o barcă se afla Mihail Moruzov, șeful Serviciului special de siguranță al Deltei, împreună cu agenții săi, iar în cealaltă, von Rieger, șeful spionajului german din zona Dobrogei, Balef, ofițer bulgar însărcinat cu probleme de informații, și Hans Helling, subșef al serviciului de spionaj al Puterilor Centrale din această zonă. Pe malul drept se întindeau pozițiile forțelor armate ale Puterilor Centrale, pe malul stâng se afla armata română - două tabere vrăjmașe. Iar aici, la mijlocul Dunării, în zona neutră, focul încetase, conform unei înțelegeri prealabile. De o parte și de alta, de pe maluri, privirile erau ațintite asupra bărcilor, urmărindu-i cu înfrigurare pe temerarii porniți să înfrunte natura dezlănțuită. Din cauza timpului nefavorabil tratativele păreau sortite eșecului. Se făceau invitații pentru a se trece pe un mal sau pe celălalt. Moruzov nu era un simplu agent; de aceea capturarea sa de către spionajul Puterilor Centrale

— Dacă ar fi acceptat să treacă pe malul ocupat de trupele acestora - ar fi însemnat un mare succes pentru inamic. Putea oare Moruzov să aibă încredere în cuvântul lui Rieger? Dându-și seama de importanța pasului pe care intenționa să-l facă, Moruzov a jucat ultima carte: a trecut pe malul opus al Dunării, în Dobrogea. El a pășit cu emoție pe meleagurile unde copilărise și care se aflau acum sub stăpânire străină. La Tulcea, în tabăra dușmanului, Moruzov a început tratativele cu reprezentanții spionajului Puterilor Centrale. Intrarea în contact direct cu spionajul german și

cu cel bulgar a reprezentat pentru acest om, plin de inteligență și dotat cu calități deosebite, asigurarea unei importante surse de informații, pe care a știut să o exploateze cu multă abilitate. Discuțiile purtate în problema prizonierilor i-au permis să tragă o serie de concluzii cu privire la situația din teritoriul vremelnice ocupat de dușman, iar vizitarea orașului Tulcea și a împrejurimilor i-a oferit posibilitatea să observe dispozitivul pe care inamicul îl adoptase în acest sector. În timpul vizitei, sesizând faptul că tabăra adversă ducea lipsă de alimente, Moruzov a obținut, în schimbul a trei pachete de ceai și al câtorva kilograme de cașcaval, mai multe numere din ziarele „Lumina” și „Gazeta Bucureștiului”, editate de propaganda Puterilor Centrale, din a căror lectură a putut desprinde numeroase informații utile.

Riscul pe care Moruzov și-l asumase în acea zi friguroasă de sfârșit de decembrie n-a fost inutil. Cunoscându-și adversarii, el a reușit să infiltreze în rândurile acestora câțiva agenți – procedeu ce avea să devină, începând din această perioadă, o practică curentă a șefului Serviciului secret român. De altfel, în anul 1917, fratele său, Afanase Moruzov, „s-a lăsat recrutat” de căpitanul Alexandr Escholtz, reprezentant al contraspionajului țarist din această zonă, reușind să culeagă numeroase informații ce interesau armata română, iar un alt frate, pictorul Ioan Moruzov, a fost „recrutat”, ceva mai târziu, de către spionajul bulgar.

Printre succesele remarcabile repurtate de Moruzov s-a numărat și acela de a-l fi determinat

pe Hans Helling să-i furnizeze informațiile necesare. Metodele folosite de Moruzov pentru a-l atrage de partea sa pe subșeful Serviciului de spionaj al Puterilor Centrale în zona Dobrogei nu au fost date în vileag; ele constituie una din numeroasele taine care au fost duse în mormânt. Relațiile stabilite în această perioadă cu ofițerul german vor fi de lungă durată, colaborarea dintre Cei doi continuând până la moartea lui Moruzov.

Rezultate remarcabile au fost obținute și ca urmare a înființării unei vaste rețele alcătuite din oameni capabili ce fuseseră selectați cu grijă, îndeosebi dintre localnici, care au luat înfățișarea unor pescari și contrabandiști „nevinovați”. Această rețea a acționat în special în bazinul Mării Negre, dar ramificațiile sale se întindeau până la Constantinopol. „Pescarii” lui Moruzov puteau fi întâlniți în cele mai neașteptate locuri, culegând informații cu privire la mișcarea trupelor Puterilor Centrale, la activitățile desfășurate de serviciile de spionaj ale acestora. Ba mai mult decât atât, unii dintre ei, lăsându-se recrutați, au reușit să se infiltreze adânc în dispozitivul spionajului advers, ceea ce le-a permis să-i identifice pe spionii străini ce fuseseră strecurați în rândurile armatei române. Evident, pentru „pescarii” și „negustorii” lui Moruzov această activitate nu era lipsită de riscuri. Cu toate că de cele mai multe ori ei reușeau să înșele vigilența contraspionajului străin, pericolul de a fi descoperiți și de a-și pierde viața îi pândea la fiecare pas, iar dacă au existat totuși unele pierderi, ele s-au datorat îndeosebi slabei preocupări de a lua toate măsurile de

precauție. Astfel, într-un raport al

Marelui Cartier General se menționa situația celor zece agenți trimiși în spatele liniei frontului, în anul 1917: patru dintre aceștia s-au înapoiat reușind să culeagă informații utile, doi au fost prinși și spânzurați, doi au fost omorâți la întoarcere în timp ce încercau să treacă linia frontului, iar doi erau dispăruți.²

În toamna anului 1918, când armata română a reluat ofensiva, Serviciul special de siguranță al Deltei a pus din nou la dispoziția Marelui Cartier General numeroase informații utile care au stat la baza elaborării planurilor operațiilor. În această perioadă s-au făcut încercări pentru capturarea ofițerului german von Mayer din serviciul de spionaj maritim, cotelat ca un spion extrem de capabil. Atras în cursă de unul dintre oamenii lui Moruzov, ofițerul german a opus rezistență și a fost omorât în urma schimbului de focuri. Douăzeci de ani mai târziu, amiralul Canaris, căruia activitatea lui von Mayer nu-i era străină, avea să-i reproșeze lui Moruzov această pierdere.

Cu toate că serviciile aduse de Mihail Moruzov în anii primului război mondial - ca organizator excelent al activității de informații - au fost de un real folos Marelui Stat Major în ducerea acțiunilor militare, se pare că, încă din această perioadă, persoana sa nu era agreată de unele cadre din Siguranța generală. Ca urmare, Moruzov a fost învinuit de „trădare” și în cele din urmă destituit din funcție, dar intervenția militarilor s-a dovedit salvatoare, șeful Serviciului de siguranță fiind scos de sub orice învinuire.

După război, Serviciul de siguranță al Deltei s-a transformat în Serviciul special de siguranță al Dobrogei, la conducerea căruia a fost numit Moruzov, cu toată opoziția unor conducători ai Siguranței generale și ai poliției ce nu vedeau cu ochi buni succesele raportate de acesta.

Înainte de a ne referi la consecințele ofensivei Siguranței generale împotriva lui Moruzov și, implicit, împotriva Serviciului de siguranță din Dobrogea, vom trece succint în revistă câteva acțiuni mai importante ale acestui serviciu din perioada anilor 1919 - 1920.

După încheierea păcii, în perioada plină de frământări ce a urmat, Mihail Moruzov a continuat să acționeze în

Dobrogen care rămânea pe mai departe o importantă zonă strategică.

În această zonă își întindea tentaculele spionajul turc, bulgar, german, francez etc. Încetarea războiului nu a însemnat în același timp și instaurarea păcii pe țărmul spionajului și al contraspionajului.

Lucrând și de această dată cu multă abilitate, Moruzov a reușit să trimită numeroși agenți în alte țări pentru a-și desfășura activitatea în cadrul serviciilor de spionaj străine și a culege astfel informații ce interesau statul român. El a reactivat și a lărgit rețeaua „pescarilor” și a „negustorilor”, dar nu a renunțat nici la calea lesnicioasă a contrabandei. Lipsa unor mărfuri și produse de primă necesitate în perioada postbelică a făcut din contrabandă o meserie rentabilă. „Negustorii” săi, trimiși în misiune la Constantinopol, au prins firele

unei bande de falsificatori, care intenționa să plaseze în România suma de 12.000.000 ruble false, ceea ce ar fi dus la subminarea economiei naționale, și așa șubrezită de pe urma războiului. Constantin Chirițescu, unul dintre agenții trimiși la Constantinopol cu îndeletniciri de contrabandă, a intrat în contact cu traficanții de valută, a reușit să le câștige încrederea și să preia de la ei sarcina de a plasa rublele false în țară.

În scopul identificării unor locuri de plasare sigură care să nu pericliteze întreaga acțiune, primul stoc, suma de un milion, nu erau ruble false. Constantin Chirițescu s-a întors în țară și a predat această sumă lui Moruzov, care, dată fiind importanța cazului, a raportat amănunțit întreaga afacere lui Alexandru Ghica, directorul Siguranței generale, înmânându-i în același timp rublele obținute prin contrabandă. Ghica a dat ordin să fie continuate investigațiile pentru descoperirea bandei de falsificatori și pentru zădărnicierea invadării pieței românești cu ruble false. Deoarece pentru ducerea la îndeplinire a acestei acțiuni Serviciul special de siguranță al Dobrogei a solicitat să i se pună la dispoziție mijloace financiare, directorul siguranței a încuviințat să fie folosită întreaga sumă adusă de la Constantinopol în vederea descoperirii celorlalte ruble false. Mai târziu, Moruzov va fi acuzat de adversarii săi că s-a ocupat de contrabandă, că și-a însușit o parte din banii publici etc.

Rivalitatea dintre Moruzov și unele cadre ale Siguranței generale - de fapt, un vechi conflict între siguranță și armată - a dus la dizolvarea

Serviciului special de siguranță al Dobrogei. Acest lucru s-a datorat îndeosebi lui Romuius Voinescu, dușman înverșunat al lui Moruzov, care fusese numit între timp în locul lui Al. Ghica la conducerea Siguranței generale. Dar Romulus Voinescu nu s-a rezumat numai la atât: după ce l-a înlăturat pe Moruzov din funcție, acestuia i-a fost întocmit un dosar de peste o mie de file, prin care era acuzat de trădare, contrabandă, însușirea unui milion de ruble, colaborare cu serviciile de informații străine. În total, douăsprezece capete de acuzare, ceea ce a determinat arestarea lui Moruzov. A fost necesară o nouă intervenție a militarilor, a generalului Dragu personal, pentru ca Moruzov să fie eliberat, iar dosarul, clasat. Totuși, acuzațiile din timpul cercetărilor și al procesului au planat patru ani de zile asupra lui Moruzov, care a lucrat în această perioadă ca funcționar comunal la primăria din orașul Constanța.

Incidentul din anul 1920 a dus la destrămarea rețelei de informații alcătuite de Mihail Moruzov în condițiile anevoioase ale primului război mondial, ceea ce a creat serioase lacune în activitatea de informare a armatei și a statului român.

Până în anul 1925, Biroul 2 de pe lângă Marele Stat Major al armatei a încercat să desfășoare unele activități informative prin Serviciul secret înființat în acest scop, dar rezultatele obținute au fost mediocre. Maiorul Țăranu, șeful Biroului 2, și chiar maiorul Bursan care conducea Serviciul secret, recunoscând

meritele și calitățile lui Moruzov, încercaseră încă în anul 1921 să-l aducă pe acesta la conducerea Serviciului secret. Dar conflictul dintre armată și Siguranța generală nu a permis realizarea dorinței celor doi ofițeri, ei, dimpotrivă, a contribuit la inactivizarea, pentru o perioadă de aproape 5 ani, a lui Moruzov. Deși a avut de suferit de pe urma acestui conflict, el a păstrat totuși un secret desăvârșit asupra oamenilor cu care a colaborat, din care cauză nici Biroul 2, nici Siguranța generală nu au avut posibilitatea să-i folosească. Poziția adoptată de Moruzov de a nu ceda rețeaua urma un principiu mai vechi al spionajului, și anume, acela al legăturii personale, secrete și netransmisibile cu agenții.

Abia la 1 iunie 1925, în urma intervențiilor repetate ale Marelui Stat Major, Mihail Moruzov a fost însărcinat cu reorganizarea activității de informații și contrainformații. Acționând cu multă abilitate, el a reușit să reînnoade în scurt timp firul întrerupt și să recruteze în Serviciul secret noi cadre – oameni apropiați pe care i-a introdus în tainele acestei activități pline de riscuri. Dar Moruzov nu a fost numit în noua funcție numai datorită intervențiilor exclusive ale militarilor: guvernele ce s-au perindat la cârma țării, partidele burghezo-moșierești considerau necesară existența unui serviciu de informații cu caracter secret, încadrat cu oameni pregătiți, buni specialiști în materie, capabili să le apere interesele.

Începuturile „noului” Serviciu secret – după reorganizarea sa – au fost modeste, datorită în

primul rând dificultăților care-i stăteau în cale: lipsa unor specialiști, alocarea de fonduri financiare derizorii, suspiciunea cu care continua să fie întâmpinat de unele cadre din Siguranța generală etc.

În timp ce Marele Stat Major nu dispunea de mijloace financiare pentru desfășurarea activității de informații, din fondurile secrete ale Ministerului de Interne destinate acestui scop – după cum mărturisește C. Argetoianu în memoriile sale – era onorată plata diferitelor cadouri pentru familia regală: obiecte de podoabă, îndeosebi bijuterii din aur masiv.

În funcția pe care a ocupat-o Mihail Moruzov a reușit să creeze un puternic organ informativ, aflat la dispoziția burgheziei românești și a familiei regale, pentru a le apăra interesele; în același timp acest organism informativ și-a adus o contribuție de seamă și pe plan statal.

Originar dintr-un sat de lângă Tulcea, Moruzov a urmat mai întâi cursurile școlii normale, pregătindu-se să îmbrățișeze cariera didactică. Cunoștea bine limbile rusă și bulgară, precum și dialectele vorbite de lipoveni. Gheorghe Cristescu, unul dintre colaboratorii săi apropiați, fost director al compartimentului fotoidentificări din cadrul Serviciului secret, considera că șeful său era „ambitios până la orgoliu, posedă un spirit de dominare despotică, neadmițând replici sau corecturi”. Succesorul său la conducerea Serviciului secret, Eugen Cristescu, îl aprecia ca pe „un tip temerar, cu calități native și bun polițist”.

În întreaga perioadă în care s-a aflat la conducerea Serviciului secret Mihail Moruzov a dat dovadă de reale calități organizatorice, de o mare putere de muncă și de multă îndrăzneală în acțiunile operative. El a înțeles foarte, bine că activitatea operativă de informații trebuie să se desfășoare cu cea mai mare discreție, în deplină conspirativitate. Orgolios din fire, Moruzov simțea o deosebită plăcere să domine în discuții. De cele mai multe ori îi puneă pe specialiști să-i întocmească studii asupra problemelor pe care urma să le discute. După ce examina cu atenție asemenea studii, memorându-le chiar parțial, Moruzov purta discuțiile de așa manieră, încât să le abată pe făgașul cunoscut, reușind să-și etaleze cunoștințele cu dezinvoltura unui mare erudit. Succesorul său, Eugen Cristescu, nota că „lui Moruzov nu-i făcea plăcere să citească și nici nu avea timp pentru așa ceva, dar această lacună era suplinită prin cunoștințele practice, printr-o memorie excepțională care îl ajuta să prindă foarte multe lucruri din zbor”. Privit superficial, șeful Serviciului secret apărea ca un om bine informat, cu bogate cunoștințe în cele mai diverse domenii, dar această impresie se spulbera ori de câte ori el părăsea cadrul cunoscut, șabloanele pe care și le însușise și cu care jongla. Desigur, părerea lui Eugen Cristescu conține și o doză de răutate. El l-a cunoscut bine pe Moruzov, mai ales din perioada în care acesta i-a fost șef, dar între cei doi a existat și o anumită stare de tensiune.

Prin abilitatea-i unanim recunoscută Mihail Moruzov a făcut totdeauna față discuțiilor pe care

adeseori le purta cu frunțași ai partidelor politice, profesori universitari, militari, dar mai ales cu membrii familiei regale, cu care, în anumite perioade, se afla în cele mai bune relații. La toate acestea se adăugau și relațiile cu șefii unor servicii de informații străine, cu diplomați, ziariști etc.

Moruzov s-a menținut timp îndelungat la conducerea Serviciului secret, dedicându-se în exclusivitate activității informative. Era un om care nu căuta societatea, ci mai curând fugea de ea, ducea o viață pe care nu o cunoșteau bine nici cei mai apropiați colaboratori ai săi. Tot timpul cât s-a aflat în fruntea Serviciului secret, Moruzov a luptat în permanență pentru a se menține la putere. Nu era politician, dar intuia desfășurarea evenimentelor, prevedea cu o precizie uimitoare căderea unor guverne și aducerea la putere a altora. Interpretând și fructificând informațiile culese din cele mai diverse domenii, el reușea să cunoască desfășurarea evenimentelor cu un ceas mai devreme. Apoi avea grijă să-l anunțe pe viitorul șef de cabinet minister năl că va fi chemat la rege pentru a i se încredința să formeze un nou guvern, făcându-l astfel să înțeleagă că serviciul pe care-l conducea jucase în toată această afacere un l-o nu lipsit de importanță. Bineînțeles, noul prim-ministru avea să țină seamă de acest amănunt, de serviciile pe care i le făcuse Moruzov. În mod asemănător proceda și atunci când era vorba de promovarea în funcții importante sau de înaintarea în grad a unor ofițeri superiori. Nici chiar regele nu a fost scutit de asemenea

manevre. Folosindu-se din plin de posibilitățile pe care i le oferea funcția, Moruzov a supravegheat îndeaproape activitatea regelui Carol al II-lea, făcându-i servicii ce depășeau uneori limitele „legale” - iar regii „noștri” acceptau cu plăcere asemenea servicii - și întreținând în același timp legături strânse cu anumite cercuri ostile camarilei regale. Dacă Moruzov era totdeauna bine informat, acest lucru se datora și faptului că reușea să obțină numeroase informații direct de la membrii familiei regale, exploatând cu abilitate fricțiunile și contradicțiile existente între aceștia.

După cum am arătat, Moruzov nu a fost un politician cu toate că a încercat să facă politică. În primul rând, el nu a avut convingeri politice, nu a aderat la niciunul dintre numeroasele partide politice și nu a avut preferințe pentru politicienii care s-au remarcat în perioada dintre cele două războaie mondiale. Contemporanii săi l-au numit „cameleon politic”, poreclă care îl definea pe deplin. Asemenea unui cameleon, el se adapta imediat la situație, străduindu-se să nu depindă de capriciile unor politicieni, iar activitatea sa să nu fie influențată de frecventele schimbări de cabinete care au caracterizat această perioadă. De aceea el nu s-a aflat în slujba unui guvern sau altuia, ci a apărut în permanență interesele cercurilor burghezo-moșierești, acționând fără scrupule. El a știut să recruteze ofițeri capabili, îndeosebi din re cei care activaseră anterior în cadrul Biroului 2 și ai Siguranței generale, oferindu-le avantaje substanțiale (înaintări în grad, salarii mai mari etc.), ceea ce a avut darul să

reactiveze vechiul conflict ce nu a putut fi aplanat decât în urma intervenției regelui. O atenție deosebită a fost acordată și formării de cadre proprii fie prin Marele Stat Major, fie prin cursuri organizate de Serviciul secret, în timp ce unii agenți își desfășurau activitatea practică și de documentare pe lângă serviciile secrete ale unor țări europene. Printre aceștia se număra și Gheorghe Cristescu, fratele directorului Siguranței generale, care a fost trimis în Franța cu „misiunea precisă de a se specializa în anumite domenii și mai cu seamă în latura unei raționale organizări moderne, tehnico-științifice a unui serviciu de informații”. La recomandarea expresă a generalului Berthelot, fostul conducător al Misiunii Aliate de pe frontul din Moldova în anul 1917, Gheorghe Cristescu s-a perfecționat sub îndrumarea competentă a unor remarcabili specialiști ai Biroului 2 și ai siguranței franceze în probleme de expertiză grafică, expertiză scripturală a textelor vizibile și invizibile, microfotografie, laborator, tehnică criminologică, identificări judiciare etc. La reîntoarcere, Gheorghe Cristescu a fost numit director al serviciului fotoidentificări, pe care l-a organizat după modelul francez.

Nu mai puțin importantă a fost strădania lui Moruzov de a găsi căi de pătrundere în activitatea desfășurată de serviciile de spionaj străine. Prin aceasta el urmărea, pe de o parte, să cunoască modul de organizare și de lucru, precum și tehnica folosită, iar pe de altă parte, să obțină din surse directe informațiile necesare statului și armatei

române. În acest scop a folosit o serie de procedee, începând cu colaborarea legală în acțiunile ce interesau ambele părți și terminând cu infiltrarea agenților proprii sau recrutarea pentru serviciul său a agenților străini ce activau în țara noastră sau în alte țări. Astfel, ca urmare a legăturilor de prietenie statornicite între România, Cehoslovacia, Iugoslavia și Polonia, Moruzov a stabilit cu serviciile secrete din statele vecine și o colaborare pe tărâm informativ, în problemele ce prezentau interes comun. El întreținea legături de colaborare și făcea schimb de informații și cu alte servicii secrete, iar mai târziu a intrat în contact cu Abwehrul german condus de Canaris. Totodată, Moriizov s-a străduit să asigure un cadru legal activității pe care o desfășura: legea spionajului din 1913 fiind depășită, în anul 1930 a fost votată Legea contraspionajului și trădării în timp de pace.³

Înainte de a ne referi la aspectele principale privind activitatea informativă și contrainformativă desfășurată în deceniul al 4-lea al secolului nostru, în care, într-un fel sau altul, a fost implicat și Mihail Moruzov? a ne aruncăm o privire asupra modului de viață a șefului Serviciului secret, după ce acesta a reușit să-și pună treburile la punct.

Un birou deosebit de elegant, în clădirea centrală a Serviciului secret, îi permitea să primească vizitele unor oficialități, demnitari, șefi de partide, politicieni de diverse categorii, ofițeri superiori etc. Fiind dotat cu aparatură modernă, biroul îi servea și pentru desfășurarea activității

informative: discuțiile erau în general supravegheate, iar în unele cazuri ele erau chiar înregistrate. Automobilul său, un Mercedes-Benz confortabil, era prevăzut cu o instalație de imprimat pe discuri și cu un post de emisie-recepție în radiotelefonie. Poate că cititorii obișnuiți cu filmele și literatura polițistă actuală vor considera această aparatură ca fiind un lucru normal, dar să nu uităm că este vorba de epoca de început a radiofonie, de perioada în care magnetofonul nu exista decât ca idee.

Pătruns în înalta societate a burgheziei bucureștene, Moruzov a căutat să-i copieze pe cei cu care venea adeseori în contact, să-și schimbe felul de viață: „En această postură

— Scrie Eugen Cristescu - nu-i mai p! & ce să vină la birou decât foarte rar, la luni de zile, lucrările fiind lăsate în seama subalternilor. Locuiește în case din ce în ce mai luxoase. Cumpără mobilă străină, covoare, tablouri și lucruri de valoare, întreține relații cu sculptori, pictori și pozează să-și facă tablouri. Am găsit și în statele de serviciu asemenea artiști, care au încasat lefuri ani de zile, fără să presteze niciun serviciu. Din 1930, observând că alți polițiști se duc regulat în străinătate pentru studii, îi imită și, înarmat cu un pașaport diplomatic pe numele ing. Ștefănescu, pleacă însoțit de o grupă de traducători ca să ia aer apusean. Arhivele serviciului nu conțin nicio urmă a activității lui în știință, deși cred că a avut unele legături informative personale”.

Moruzov s-a mai folosit și de alte nume

conspirative. Astfel, în unele documente el apărea sub numele de M. Ștefan sau cel de Mateescu.

Potrivit părerii lui Eugen Cristescu – evident, subiective – Mihail Moruzov era un om „în care trăiau două temperamente deosebite: unul bun, blând și înclinat spre acte de dăruire sufletească și omenie; altul complet diferit. Atunci când interesul lui intra în joc, Moruzov abandona orice fel de scrupule și devenea o fiară care sfâșia fără milă, uzând de orice mijloace, permise sau nepermise”. Așadar, Moruzov n-a pregetat nicio clipă să-și apere poziția pe care o ocupa, slujindu-l în acest scop pe Carol al II-lea, în care vedea și propria-i stabilitate. Așa se explică faptul că – deși se afla la conducerea resortului care se ocupa cu combaterea spionajului străin – el s-a ridicat împotriva lui Antonescu pe care îl considera un rival de temut, a luptat și împotriva legionarilor, când regele i-a cerut-o, dar i-a și ocrotit în anumite perioade.

Lupta dusă de Moruzov pe plan intern a reprezentat o permanentă cursă cu obstacole care avea să-i fie fatală. Referindu-se la drumul parcurs de Moruzov, același Eugen Cristescu scria – și pe bună dreptate – în memoriile sale că „linia în zigzag pe care mergea, dintr-o extremă în alta, trebuia să se frângă și firele pe care le mânuia trebuiau să se încurce”.

Legionarii, sprijiniți de Moruzov în perioada în care au pus mâna pe putere, i-au rezervat acestuia celula nr. 1 din fortul Jilava, iar mai târziu, în noaptea de 26 spre 27 noiembrie, un număr de opt gloanip

Pe urmele prințului „Caraiman”.

Încurcăturile amoroase ale prințului Carol au pricinuit multe necazuri familiei regale și nu de puține ori au angrenat pe unii oameni politici de vază din țara noastră. Încercările de „a spăla rușinea” s-au soldat cu urmăriri spectaculoase în care au fost antrenați detectivi versați, cadre militare, politicieni sau chiar reprezentanți ai serviciilor de spionaj autohton și străine.

După cum se știe, încă în anii primului război mondial, colonelul Carol de Hohenzollern, „comandant” al unui regiment de vânători de pe frontul din Moldova, deghizat în ofițer țarist, a fugit la Odessa, împreună cu Jeana (Zizi) Lambrino. În orașul de pe țărmul mării, prințul Carol s-a căsătorit cu Zizi. Comandamentul trupelor germane din Odessa a comunicat familiei regale că prințul dezertor se afla în acest oraș și că se căsătorise. Actul de căsătorie cu nr. 444 din 31 august 1913, copilul care a urmat, nenumăratele scrisori de dragoste și renunțarea la tron a principelui au dat multă bătaie de cap nu numai familiei regale, ci și politicienilor.

Cazul Zizi Lambrino s-a soldat, într-o primă fază, cu izolarea lui Carol la moșia din localitatea Mănăstirea, nu departe de București, apoi la Bistrița, și cu trimiterea viitorului rege într-o călătorie în jurul pământului, în timp ce soția sa, Zizi, a primit de la statul român - în schimbul renunțării la prinț - o rentă de 100.000 franci francezi, la care s-au mai adăugat 100.000 de franci în schimbul scrisorilor. Cunoaștem, de asemenea, că Zizi Lambrino a restituit doar o

parte din scrisori, folosindu-se mai târziu de cele pe care le oprise. În anul 1926 a avut loc la Paris procesul intentat de Zizi - nemulțumită de renta plătită - lui Carol, fostul ei soț, iar mai târziu, în perioada postbelică, după moartea lui Carol, fiul acestora, Mircea Lambrino, odraslă regală, s-a judecat la Madrid cu fratele său vitreg, Mihai, ex-rege al României, pentru a-și adjudeca drepturile de moștenire.

Abia se mușamalizase afacerea amoroasă a lui Carol cu Zizi, abia se căsătorise prințul cu o odraslă regală - principesa Elena a Greciei, abia reușise să-i facă pe unii dintre bătrânii politicieni ai țării să creadă că își va lua rolul în serios spre a-l urma la tron pe Ferdinand, când a fost dezvăluită o nouă aventură amoroasă.

La sfârșitul lunii decembrie 1925 prințul Carol a fost trimis la Londra ca reprezentant al regelui Ferdinand la funeraliile reginei Alexandra, mătușa reginei Maria. După ce a participat la funeralii, el nu s-a mai întors în țară, ci s-a stabilit la Paris, unde a fost urmat și de Elena Tempeanu-Lupescu, roșcovana de care se va lega pentru totdeauna. Pentru Elena Lupescu va renunța „irevocabil la toate drepturile, titlurile și prerogativele de care, în virtutea Constituției și a statutului familiei regale, se bucura ca principe moștenitor al României și ca membru al familiei domnitoare”. Renunța la fiul său, la toată averea și se angaja să nu se întoarcă în țară timp de zece ani. Scandalul declanșat la București a fost imens, dar plecarea sa a convenit unor cercuri politice, îndeosebi liberalilor. În memoriile sale C.

Argetoianu nota că: „Părăsirea tronului numai pentru plăcerea unei împerecheri cu o târfă era atât de neexplicabilă pentru un om în toată firea și misterul de care era înconjurată această plecare atât de nepătruns, încât legendele au început să-și facă drum ... „1

La început prințul Carol nu s-a ocupat decât de dragoste, făcând din când în când călătorii la Roma sau la Londra, dar mai târziu, după moartea tatălui său, Ferdinand, și după instaurarea regentei, el a hotărât să se reîntoarcă în țară pentru a ocupa tronul, în care scop a început să se pregătească intens, făcând rost, printre altele, și de un pașaport fals, pe numele de „Caraiman”.

În țară, îndeosebi printre țărăniștii lui Iuliu Maniu, aflat în opoziție, a luat naștere un curent favorabil reîntoarcerii exprințului, ceea ce nu era pe placul brătienilor. Astfel, în anul 1928 țărăniștii au organizat la Alba Iulia o adunare care trebuia să coincidă cu reîntoarcerea lui Carol și proclamarea sa ca rege al României. Alarmați de această situație guvernării liberali au luat măsuri de rigoare „pentru eventualitatea unei sosiri neașteptate”. Duca, pe atunci ministru de interne, a dat ordine peste ordine ca, în cazul sosirii sale inopinate, „prințul să fie arestat pe loc împreună cu însoțitorii săi și predat celui mai apropiat comandament de jandarmerie” 2. El a luat totodată legătura cu guvernele din Franța, Belgia, Olanda, Anglia și Germania, pentru ca prințul Caraiman să fie supravegheat cu atenție și mai ales pentru a-l împiedica să decoleze de pe aeroporturile din aceste țări.

Temerile liberalilor nu erau neîntemeiate. Adunarea de la Alba Iulia a avut loc la 6 mai, iar în aceeași zi, pe un aeroport din apropierea Londrei, era pregătit un avion pentru a-l aduce pe Carol în țară.

Agenții români însărcinați cu supravegherea fugarului observaseră că atât în Franța, cât și în Belgia, se făceau, începând de la sfârșitul lunii aprilie, unele pregătiri, iar în jurul prințului domnea o atmosferă neobișnuită. Totodată, se întreprindeau fel de fel de manevre pentru a-i înșela pe agenții trimiși pe urmele sale. Prințul petrecea „cu toată banda” și se plimba prin Belgia, în timp ce omul său de încredere, Barbu Ionescu, pregătea, în cel mai desăvârșit secret, în apropierea Londrei, un avion care să-l poarte spre țară. Plictisiți de petrecerea care nu mai contenea, agenții români n-au prins de veste că prințul părăsise Belgia, îndreptându-se spre Londra. Tentativa ar fi fost încununată de succes, dacă n-ar fi intervenit autoritățile engleze, care, dându-și seama despre ce este vorba, au sechestrat avionul, obligându-l apoi pe Carol să părăsească Anglia. Dar mai târziu, tot Anglia va fi aceea care, apelând la serviciile lui Merge, un agent al Intelligence Service-ului, îl va ajuta pe Carol să se întoarcă în România. În încercarea sa de a facilita întoarcerea lui Carol.

Merge s-a informat asupra atmosferei ce domnea în cercurile conducătoare, culegând impresii și păreri.

Eșecul de la Londra nu l-a determinat însă pe Carol să renunțe la planurile sale, dar el a trebuit

să ia toate măsurile de precauție, cunoscând că, după cum remarcă Argetoianu, pe urmele sale se afla „un întreg serviciu de spionaj românesc”.

Prințul Carol s-a reîntors în țară la începutul verii anului 1930, asigurându-și mai întâi sprijinul fratelui său, prințul Nicolae, și al unor militari. După o escală la Cluj, avionul condus de căpitanul Opriș a aterizat pe aeroportul Pipera, iar a doua zi, cu sprijinul unor elemente din cadrul armatei, Carol s-a instalat în fruntea țării. Printre cei care se pronunțau în favoarea reîntoarcerii lui Carol în țară se aflau colonelul Paul Teodorescu și Gavril Marinescu din București, precum și atașatul militar la Paris, colonelul Tătăranu. În timp ce colonelul Paul Teodorescu a pus la dispoziția prințului Carol Regimentul 6 „Mihai Viteazul”, iar Gavril Marinescu i-a asigurat concursul poliției, atașatului militar i-a revenit sarcina de „mare însemnătate” de a o păzi la Paris pe Lupeasca – pe Duduia, cum i se mai spunea. Cerberul Duduii a fost înșelat de Gavril Marinescu, care i-a suflat-o de sub pază, i-a făcut rost de un pașaport fals și a purtat-o spre București.

Ajuns rege al României, Carol, care cunoștea din propria-i experiență importanța serviciului secret, a informațiilor în general, a încercat să înființeze pe lângă Palat un asemenea serviciu, dar până la urmă a renunțat. La recomandarea lui Al. Vaida-Voievod, regele a acceptat ca de aceste probleme ale palatului să se ocupe Mihail Moruzov. Până la căderea lui Carol între acesta și Moruzov a existat o strânsă colaborare fie direct, fie prin intermediul mareșalului palatului,

colonelul Urdăreanu. Serviciul secret condus de Moruzov a fost acela care a contribuit substanțial la dezbinarea și înlăturarea partidelor istorice, la instaurarea dictaturii regale. Moruzov a început să primească misiuni „strict confidențiale”, iar Palatul a subvenționat Serviciul secret cu fonduri speciale, destinate exclusiv procurării informațiilor care-l interesau pe rege. Prin urmare, dacă până în anul 1930 Serviciul secret și Siguranța generală au pășit pe urmele prințului „Caraiman” cu ostilitate, lucrurile s-au schimbat în mod radical după ce acesta s-a instalat la conducerea țării. Moruzov avea să-l slujească cu credință pe Carol al II-lea și să-i facă jocul în fel de fel de combinații menite să-i netezească drumul spre dictatură. De aceea multe dintre acțiunile întreprinse de Serviciul secret în această perioadă nu pot fi explicate decât în strânsă legătură cu acest joc al lui Carol.

Ca personaj de seamă al frontului secret, Mihail Moruzov ni se înfățișează sub diferite ipostaze extrem de contradictorii, manifestând în același timp înclinații spre complicațiile jocului dublu. Această vocație de a se angrena în diferite combinații subtile și de a țese numeroase intrigi constituie, dacă nu motivul principal, cel puțin unul dintre motivele care l-au determinat pe șeful Serviciului secret de informații să fie pe de o parte un slujitor credincios al monarhiei, al dinastiei de Hohenzollern, îndeosebi al regelui Carol al II-lea, iar pe de altă parte să-și asume rolul de a-l supraveghea îndeaproape pe suveran. S-ar putea ca regele Carol să-și fi dat seama de toate aceste

manevre ale lui Moruzov, dar se pare că a acceptat ca palatul să fie supravegheat de Serviciul secret, considerând că astfel îi va fi asigurată propria-i securitate. Cert este că, în afară de schimbul reciproc de informații cu mareșalul palatului, Moruzov a beneficiat și de serviciile unui informator. Familia regală era supravegheată și prin prințesa Caragea, care a fost determinată să lucreze pentru Sei viciul secret. Trecută în statele Serviciului secret sub numele de Doamna A, prințesa Caragea era o spioană cu experiență bogată pe care o câștigase ca agentă a Intelligence Service-ului și a Biroului 2 francez. Fiind descoperită, ea nu a fost arestată, ci a continuat să lucreze și pentru Serviciul secret român, care a intrat astfel în posesia unor informații valoroase privind înalta societate românească și metodele de lucru ale serviciilor de spionaj - englez și francez. Dar întrucât Doamna A se număra prin -, tre' prietenele reginei Mar ia, cele mai importante informații erau culese din anturajul familiei regale. Tocmai datorită acestei prietenii a reușit șeful Serviciului secret să intre în grațiile reginei Maria.

Timp de zece ani frământările din viața politică și social-economică a țării noastre au contribuit la scindarea partidelor politice burgheze, la măcinarea forței și autorității lor. La aceasta se adaugă și acțiunile întreprinse de regele Carol al II-lea, care urmărea să slăbească cât mai mult partidele politice, pentru ca în cele din urmă să le dizolve și să-și instaureze propria-i dictatură. Pentru a-și atinge scopul, suveranul a

dat la început frâu liber organizațiilor fasciste, căutând să le subordoneze și să le folosească în cele din urmă ca forță de șoc îndeosebi împotriva mișcării comuniste și muncitorești din țară. Este foarte probabil că, în acțiunile sale îndreptate împotriva partidelor politice, regele să se fi folosit și de informațiile furnizate de Serviciul secret cu privire la activitatea și atitudinea diferiților oameni politici, la situația internă a acestor partide.

O luptă acerbă, desfășurată surd, a avut loc între regele Carol al II-lea și cunoscutul om de stat Nicolae Titulescu. Deși nu a părăsit niciodată concepțiile burgheziei, eminentul diplomat român, animat de dragostea de patrie, a promovat în politica noastră externă idei înaintate care au slujit intereselor naționale ale României și cauzei păcii între popoare. Datorită acțiunilor întreprinse de Nicolae Titulescu au fost consolidate vechile relații ale țării noastre, s-au statornicit noi legături pe plan internațional. În remarcabilele sale eforturi de a promova o politică externă care să nu contravină intereselor naționale, Nicolae Titulescu nu s-a sfiit să acționeze împotriva oamenilor de încredere ai regelui, inclusiv împotriva rudelor sale mai apropiate sau mai îndepărtate. Astfel, la intervenția diplomatului român au fost expulzați din Franța și din Elveția Alfred Hefter, care stătuse în închisoare pentru activitatea de spionaj desfășurată în țara noastră în favoarea Puterilor Centrale în anii primului război mondial, și secretarul său, prințul Friedl Hohenlohe, vărul lui Carol.

După expulzare, Helter și-a continuat afacerile sub oblăduirea regelui Carol al II-lea și a acoliților săi.

Suveranul a început să-l suspecteze pe Titulescu și a dispus să fie urmărit pas cu pas. Atitudinea dușmănoasă adoptată de Moruzov împotriva lui Titulescu era generată și de strădaniile eminentului nostru diplomat de a stabili raporturi de prietenie cu Uniunea Sovietică. De aceea atât în țară cât și în străinătate Nicolae Titulescu era supravegheat în permanență de agenți ai Serviciului secret, în vederea „necesității” păzirii unor documente importante și a efectuării unor operații de către specialiștii acestui serviciu. Sub pretextul asigurării pazei „materialului documentar” trimis la Geneva, pe urmele lui Titulescu a fost pusă o întreagă echipă de detectivi condusă de Niki Ș’efănescu. Cu toate protestele împotriva încălcării uzanțelor diplomatice, Nicolae Titulescu nu a reușit să determine nici pe rege, nici pe Moruzov să renunțe la asemenea măsuri.

Prin supravegherea insistentă a lui Titulescu Serviciul secret român urmărea să zădărnicească negocierile pe care acesta le purta cu comisarul poporului pentru afacerile externe M. Litvinov în vederea încheierii unui pact de asistență mutuală româno-sovietic. Deși aceste negocieri nu s-au încheiat decât cu consemnarea rezultatelor în protocolul parafat la 21 iulie 1936, care conținea bazele de asistență mutuală între cele două țări vecine, desfășurarea lor nu a fost văzută cu ochi buni de Mihail Moruzov. Considerându-se înfrânt,

el se va număra printre cei care au contribuit la înlăturarea lui Nicolae Titulescu din viața politică a țării, ca urmare a intrigilor țesute cu grijă, a informațiilor denaturate prezentate regelui și guvernului

Nu lipsit de importanță și de semnificație a fost și conflictul izbucnit între rege și Moruzov, pe de o parte, și Antonescu pe de altă parte. Acest conflict a fost generat de amestecul lui Moruzov în numirea unor generali în funcții superioare și s-a accentuat după ce Antonescu e ajuns la conducerea Marelui Stat Major, forul tutelar al Serviciului secret.

Pentru a-l evita pe general, Moruzov a trecut împreună cu serviciul său secret la Ministerul Apărării Naționale, dar nu după mult timp Antonescu a ajuns ministru, iar Moruzov a fost nevoit să revină la Marele Stat Major. Disputa dintre Antonescu și Moruzov a fost aprigă. Antonescu a propus ca șeful Serviciului secret să fie înlocuit printr-un general în activitate, dar regele a refuzat. În această situație Moruzov a trecut la acțiune: el a scormonit viața personală a generalului, îndeosebi a soției acestuia, alcătuind un dosar voluminos pe care l-a prezentat regelui. Dosarul cuprindea documente care atestau legăturile dintre Antonescu și Garda de fier. Regelui i-au fost prezentate fotografii și chiar un film, în care Antonescu era surprins în tovărășia lui Corneliu Zelea Codreanu, la Predeal, la schi, sau în alte împrejurări. Dosarul întocmit de Serviciul secret era compromițător. Piese sale se refereau nu numai la legăturile generalului cu

legionarii, ci și la unele probleme de familie. Astfel, Antonescu era învinuit de bigamie, fără a fi însă trecute sub tăcere nici legăturile extraconjugale ale soției sale. Carol al II-lea se va folosi de piesele aflate la dosar pentru a-l demite pe Antonescu și a-l interna la Bistrița.

Conflictul dintre Moruzov și Antonescu era generat, în primul rând, de același nemăsurat orgoliu al șefului Serviciului secret care nu voia să se lase controlat și dominat de acel ce avea să devină mai târziu dictatorul țării, iar în al doilea rând, de dorința generalului de a-l înlătura pe Moruzov de la conducerea Serviciului secret și de a-l înlocui cu unul dintre generalii săi. În același timp, Mihail Moruzov a întrezărit cu mult timp înainte setea de putere a generalului și a reușit să-i pună temporar stavilă. De ce însă nu a acționat cu aceeași convingere împotriva lui Antonescu și în toamna anului 1940? Venirea la putere a lui Antonescu și a legionarilor, la 6 septembrie 1940, a depășit previziunile lui Moruzov, care a fost complet surprins de evenimente.

Un rol important și-a asumat Moruzov și în relațiile dintre rege și legionari. El a luptat împotriva legionarilor în momentul în care interesele regelui dictau acest lucru, iar când Carol al II-lea, încurcat în haosul politic pe care singur îl crease, a trebuit să apeleze la legionari, Moruzov a netezit drumul lui Horia Sima spre palatul regal.

Dându-și seama că situația sa – ca de altfel și cea a tuturor salariaților cu funcții de răspundere din acea perioadă – nu depindea de guverne, ci de

politică și de politicieni, Moruzov s-a străduit și a reușit să se numere printre „piesele” de mare importanță pe care regele Carol al II-lea le manevra în politica sa internă și externă. Așadar, Moruzov l-a urmat îndeaproape pe Carol al II-lea, a călcat pe urmele sale și s-a prăbușit odată cu el, în toamna anului 1940.

Agenti dubli în acțiune + * *

Folosirea spionilor sau agenților dubli era o practică veche, la care recurgeau adeseori serviciile secrete de informații, mai ales în timp de război, obținând efecte spectaculoase. Această metodă a fost și este practică atât în activitatea de spionaj, cât și în cea de contraspionaj, în scopuri de dezinformării dușmanului și al obținerii mai lesnicioase a informațiilor necesare.

Dar ce înseamnă un agent sau un spion dublu?

Fără a intra în detalii, menționăm doar că un agent sau un spion dublu are această calitate atunci când lucrează pentru două sau mai multe servicii de spionaj, furnizând tuturor acestora informațiile culese.

Un spion sau un agent poate deveni dublu ca urmare a depistării și capturării sale de către organele de contraspionaj ale țării pe teritoriul căruia acesta își desfășoară activitatea, fiind apoi determinat să acționeze împotriva serviciului căruia îi aparține sau și pentru acest serviciu, dacă între cele două țări nu există divergențe, iar informațiile, culese dintr-o țară, sunt utile ambelor servicii. Au existat frecvent cazuri în care agenții dubli au făcut jecul ambelor părți în

același timp, furnizându-le informații identice, precum și cazuri în care cele două părți au fost înșelate.

În alto situații, când spionul sau agentul era prins, interogat și întemnițat, sau chiar executat, mesajele sale continuau să fie transmise serviciului secret căruia acesta îi aparținea. Evident, asemenea mesaje prin care de un marea dezinformarea adversarului erau transmise de cei care reușiseră să-l captureze.

Și în practica Serviciului secret român au existat cazuri de folosire a agenților sau a spionilor dubli, prin intermediul cărora puteau fi obținute cu mai multă ușurință informațiile necesare. Astfel, prințesa Caragea, „faimoasa” Doamnă A, era un agent dubiu. După cum am mai arătat, ea lucrase o anumită perioadă pentru serviciile secrete britanic și francez. Descoperită de Serviciul secret român, prințesa Caragea a furnizat informații utile cu privire la activitatea desfășurată de serviciile străine cu care ea colaborase, precum și la „înalta” societate a Capitalei. După cum mărturisea unul dintre colaboratorii lui Moruzov, pentru serviciile aduse prințesa a fost răsplătită prin subvenții „princiare”, atât timp cât s-a dovedit a fi utilă. Mai târziu însă, când nu mai prezenta niciun interes pentru Serviciul secret român, ea a fost obligată să părăsească țara.

Printre rezultatele importante obținute de Serviciul secret român în perioada de început s-a numărat și atragerea unui versat spion englez, Victor Bogomolet, reprezentant al Intelligence

Service-ului în țara noastră, fost ofițer în armata țaristă. După victoria Mareii Revoluții Socialiste din Octombrie, acesta se refugiase la Londra, fiind cooptat de serviciul secret britanic care l-a trimis în misiune în România. Agentul „B” - nume conspirativ sub care lucra pentru Serviciul secret britanic - a fost urmărit îndeaproape de organele contrainformative române, care au adunat un bogat material cu privire la activitatea sa de spionaj. Pus în fața unor documente de necontestat - mărturii evidente ale activității sale îndreptate împotriva țării noastre - agentul englez a fost determinat să lucreze pentru Serviciul secret român, de data aceasta sub numele conspirativ de „Doctorul”. Toate informațiile transmise de „Doctor” pentru Intelligence Service erau controlate, fotocopyate și traduse de Serviciul secret român. În acest fel canalul de informații al Serviciului secret englez a devenit, fără prea multe investiții, și un canal de informații al Serviciului secret român. Dar activitatea dublă a agentului „B” nu a rămas neobservată pentru serviciul secret britanic, motiv pentru care

„Doctorul” a fost mutat într-o altă țară. Activitatea de agent dublu fiind dovedită, Intelligence Service-ul s-a dispensat de serviciile lui Victor Bogomolet. Nu după mult timp agentul „B” sau „Doctorul” a continuat să lucreze doar pentru Serviciul secret român, stabilindu-se la Paris sub acoperirea de achizitor de antichități și de tablouri pentru Statele Unite. Pentru pasiunea cu care a lucrat, Victor Bogomolet, a primit din partea Serviciului secret român importante sume

de bani, activitatea sa fiind mult apreciată de Mihail Moruzov.

Din rândurile emigranților ruși au mai activat în țara noastră ca agenți dubli G. Porohovski, fost locotenent-colonel în armata țaristă și angajat al serviciului de informații în funcția de translator, Alexandru Mojaiski și alții. Ultimul, purtând numele conspirativ de „Amărăscu -”, a fost atașat militar al guvernului țarist pe lângă legația din București, iar după revoluție a rămas în România ca emigrant. Condițiile materiale în care se afla la un moment dat l-au determinat să accepte să lucreze pentru Serviciul secret român. El a fost acela care a prins firele rețelei „Doctorului”, atrăgând atenția Serviciului secret român.

Și în unele servicii străine au activat agenți dubli ce fuseseră determinați să furnizeze informații pentru Serviciul secret român. Astfel, după ce Hitler a pus mâna pe putere, la sfârșitul lunii ianuarie 1933, fascismul german începuse să se ridice tot mai amenințător, făcând pregătiri pentru a-și lua revanșa pe calea agresiunii, pentru a cuceri cât mai mult „spațiu vital”. În aceste condiții Mihail Moruzov și-a adus aminte de unul dintre vechii săi colaboratori din perioada primului război mondial, de ofițerul de informații Hans Helling, care se afla la Regensburg. După ce a fost contactat în anul 1933 printr-un intermediar, Helling a vizitat în anul următor România unde s-a întâlnit cu Moruzov. Nu se cunosc cu precizie motivele pentru care Helling a fost de acord - într-o perioadă când în Germania se declanșase o adevărată vânătoare împotriva

spionilor - să lucreze pentru Moruzov. Probabil că el a acceptat o colaborare identică cu cea din iarna anului 1917 - 1918, adică un schimb de informații; ba mai mult, suntem înclinați să credem că Moruzov găsisese mijloace mai substanțiale pentru cointeresarea lui Helling. Cert este că, începând cu această dată, Moruzov a reușit să-l determine să lucreze pentru el pe unul dintre agenții de seamă ai Serviciului secret al armatei germane - ai Abwehrului -, care i-a furnizat date precise privind acțiunile Germaniei fasciste îndreptate împotriva țării noastre, informații valoroase cu privire la organizarea în detaliu a serviciilor informative și de poliție germane. Printre informațiile furnizate de Helling se aflau și cele cu privire la programul pe care căpeteniile naziste

— Rosenberg, Hess, Himmler și Heydrich - îl pregătiseră în scopul subjugației țării noastre. Tot Helling a fost acela care l-a informat pe Moruzov asupra fricțiunilor ce existau între diferite servicii de informații germane și Gestapo. Șeful Serviciului secret român s-a folosit de aceste informații în momentul în care agenți ai Gestapoului, ajutați de elemente legionare, au început să se infiltreze în țară.

Arestarea lui Moruzov și, mai târziu, moartea sa au constituit motive de mare panică pentru Hans Helling. În toamna anului 1940, după ce Moruzov fusese arestat, Helling a sosit în România, sub pretextul verificării activității desfășurate de rezidența Abwehrului, dar cu scopul evident de a para eventualele indiscreții pe

care le-ar fi făcut Moruzov și pentru a pune mâna pe documentele ce l-ar fi putut compromite, deconspirând activitatea sa de agent dublu. În lunile septembrie și octombrie 1940 Helling a locuit în București, vădind în permanență neliniște, iar în noiembrie și decembrie, în Ploiești. Orașul de pe valea Prahovei a constituit un punct strategic de mare importanță pentru Abwehr prin petrolul care alimenta mașina de război germană. Aici, apelând la serviciile lui Kurt Drogssler – pe nume conspirativ Luptar Victor –, Abwehrul crease o puternică rezidență. Agentul Serviciului de informații al armatei germane, acționând clandestin până în luna ianuarie 1940, a organizat o puternică rețea informativă cu ramificații în principalele centre ale industriei petroliere românești. După realizarea înțelegerii dintre Moruzov și Canaris a ieșit la iveală adevărata identitate a lui Luptar, aceea de slujbaş al spionajului german. Prin urmare, nu întâmplarea l-a făcut pe Helling să se stabilească la Ploiești. În toamna anului 1940, după instaurarea dictaturii militarolegionare, aflată în cărdășie cu hitleriștii, treburile rezidenței de spionaj germane de la Ploiești nu mai necesitau un control atât de meticulos din partea ofițerului venit d.: la Berlin, dar Helling și-a prelungit șederea în acest oraș, așteptând cu teamă deznodământ 1, iar teamă nu l-a părăsit nici după ce Moruzov – fusese omorât de legionari. Momentele de tensiune prin care a trecut la sfârșit de toamnă și la începutul iernii anului 1940. generate de frica de a nu fi descoperit de legionari și predat Gestapoului, au

fost atât de puternice încă l-au scos din minți. Helling nu-și dăduse seama că ar l’i putut conta pe discreția lui Moruzov, care a avut grijă să distrugă toate documentele cu câteva ore înainte de a fi fost arestat de Antonescu. 1

Afacerea „Škoda”.

Timp de mai bine de un an, începând din primăvara lui 1933, presa din țara noastră a publicat cu lux de amănunte numeroase materiale cu privire la scandalul izbucnit în jurul reprezentantului Uzinelor Škoda la București, Bruno Seletzki. Afacerea Škoda – cum a fost numită în presa vremii – a fost una dintre afacerile tipice din acele timpuri, prin care unii politicieni români își rotunjeau averile fără scrupule, subminând interesele țării. Referindu-se la această situație deplorabilă, generalul Gheorghe Rujinski nu se sfa să afirme într-o ședință a Senatului, la începutul lunii aprilie 1933, că „...oriunde există comandă există un samsar, oriunde există un samsar există un șperț, oriunde există șperț, sunt și oameni slabi care pot fi la îndemâna acestui șperțar”.

În caz;1 afacerii Škoda „oamenii slabi” erau cei din Partidul național-țărănist, și nu numai ei, iar slăbiciunea acestora se manifesta doar atunci când era vorba de banii statului, nu de propriul lor buzunar. Printre aceștia mișunau fel de fel de șperțari, mai mari și mai mici, care au furnizat numeroase informații cu caracter economic și militar, au ignorat interesele industriei naționale românești și – cel mai important lucru – interesele legate de apărarea țării. Evident, se pune

întrebarea: cum a fost posibil acest lucru și ce a urmărit Seletzki, reprezentantul Uzinelor Škoda?

Uzinele Škoda aveau în capitala țării noastre o reprezentanță economică, în fruntea căreia fusese numit, încă la sfârșitul anului 1922, Bruno Seletzki. Întreprinzător din fire, acesta s-a străduit să culeagă cât mai multe informații, pe care a știut să le fructifice cu succes atunci când guvernul român contracta comenzi la uzinele Škoda. El a reușit să obțină prețuri exagerat de mari, să impună tipuri de armament mai puțin căutate aiurea sau refuzate de alte țări. La prima vedere s-ar părea că n-a fost vorba decât de o tipică afacere comercială, de spionaj economic evident. Dar oare așa au stat lucrurile?

Încă de la venirea sa în țară, Bruno Seletzki a atras atenția organelor contrainformative române. Născut în Polonia, la Zakopane, Bruno Seletzki – reprezentant al Škodei, importantă uzină de armament din Plzeň (Cehoslovacia) – era cetățean austriac. El a refuzat cetățenie statului cehoslovac, iar mai târziu a lăsat să se înțeleagă că ar dori să devină cetățean român. În cercurile politice și militare din București Bruno Seletzki s-a impus repede, căutând să se facă util, a lăsat în permanență impresia că nu contravine intereselor economice și militare românești, că este un bun cunoscător al tehnicii militare. În scurt timp el a devenit indispensabil pentru autoritățile militare în acțiunea de recondiționare a tipurilor vechi de armament sau în contractarea unor tipuri noi. După ce și-a creat numeroase relații printre ofițeri, Bruno Seletzki a fost invitat de aceștia să

viziteze depozite de armament, Pirotehnia și Arsenalul armatei, oferindu-i-se astfel posibilitatea să afle tot ce dorea, inclusiv unele secrete legate de înzestrarea armatei române. Cu abilitatea-i cunoscută, el a reușit să-și ascundă adevăratele sentimente, să-și camufleze intențiile. În aceste condiții reprezentantul Škodei s-a lansat în importante afaceri veroase, încălcând adeseori legile statului român și cauzând, în cele din urmă, țării noastre pagube de seamă. Încrederea de care se bucura printre delegații guvernului român, printre reprezentanții Marelui Stat Major sau ai Ministerului Apărării Naționale, printre unii politicieni de vază ai acelor timpuri i-a facilitat nu numai culegerea a numeroase date cu privire la dotarea armatei române și la nevoile curente ale acesteia, ci și a unor informații precise privind „toate demersurile care se făceau pentru satisfacerea acestor nevoi”. Pe timpul anchetei s-a stabilit că „scopul mărturisit al acestor proceduri era crearea unui monopol în favoarea Škodei, a furniturilor de armament, prin înlăturarea oricărei concurențe din partea industriei interne și a altor firme de afară”. 1 Pentru a-și atinge scopul, Seletzki ș-a interesat îndeaproape despre necesarul în armament greu și în muniții, despre nevoile de reparații, străduindu-se să pareze orice încercare de concurență din partea industriei românești.

Cum au reacționat însă reprezentanții armatei în momentul în care au aflat adevărul cu privire la Seletzki? Același general Rujinski recunoștea, în plină ședință a Senatului, că „la

Seletzki s-au găsit date foarte complete asupra nevoilor armatei noastre, dar aceste date le aveau și alții (...) care cunoșteau tot așa de bine nevoile de materiale ale armatei noastre". Interesantă optică pentru un general al armatei române. Dar acest mod de a privi lucrurile - inclusiv în cazul afacerii Škoda - era caracteristic și pentru alți militari și politicieni români.

Cu toate că spionajul desfășurat de reprezentantul uzinelor Škoda era evident, cauzând grave prejudicii economiei noastre naționale și subminând capacitatea de apărare a țării, ancheta în cazul afacerii Škoda s-a desfășurat cu o încetineală condamabilă, iar inculpatul principal, Seletzki, a primit o pedeapsă deosebit de blândă. Ceilalți colaboratori apropiați ai lui Seletzki, care trădaseră interesele țării în schimbul unor șperțuri substanțiale, s-au ales doar cu blamul opiniei publice, fără a primi nicio pedeapsă. Acest lucru a fost posibil, întrucât reprezentantul uzinelor Škoda a împărțit comisioane nu numai funcționarilor și tehnicienilor civili și militari însărcinați cu urmărirea, contractelor încheiate cu uzinele Škoda, ci și altor persoane care ocupau funcții importante în aparatul de stat sau în organele de conducere ale unor partide politice. Iar în această perioadă cu uzinele Škoda au fost încheiate numeroase contracte: în 1922,1925,1927 (un număr de patru comenzi), 1929,1930. La încheierea fiecărei comenzi s-au găsit și profitori care nu s-au sfiit să-și rotunjească averile pe seama statului român.

Prin contractul nr. 6.102 din 17 martie 1930 uzinele Škoda se angajau să furnizeze armatei române tunuri de câmp și tunuri antiaeriene de 75 mm, obuziere de 100 mm model 1928 și obuziere de 150 mm, precum și 181.138 proiectile. La toate acestea se mai adăugau 444 chesoane, 688 care de transport, 180 căruțe punteavă etc. Acest contract – unul dintre numeroasele contracte încheiate în anii din perioada interbelică – a adus statului român un prejudiciu de 900 milioane lei, în comparație cu valoarea unui alt contract similar încheiat de Uzinele Škoda cu Iugoslavia în aceeași perioadă sau ținând seama de însăși oferta inițială făcută statului român cu opt luni înainte. În comparație cu contractul iugoslav, furniturile de armament pentru armata română erau cu 18 – 20Vo mai scumpe. Acest lucru a fost posibil, deoarece Seletzki „știa”, iar „Palaelibus” – nume codificat sub care erau trecute sumele acordate drept mituire – accepta. Seletzki cunoștea nevoile de armament, demersurile ce se făceau, discuțiile ultrasecrete purtate la Marele Stat Major și avea, în același timp, acceptul unui mare număr de „Palaelibus”. Din actele întocmite de Seletzki rezulta că numele de „Palaelibus” înghițise 19.219.335 lei, sumă cu mult inferioară celei reale, dacă ținem seama că de la reprezentanța Škoda au fost ridicate doar o parte din aceste acte, celelalte fiind distruse sau dosite.

Prejudiciile aduse statului român nu se datorau lipsei de interes sau ignoranței. Semnificativ în acest sens este documentul compromițător publicat de ziarul „Dimineața” din

22 septembrie 1933 sub titlul Un document în afacerea Škoda, de fapt, o scrisoare adresată de Seletzki conducerii uzinelor Škoda la 1 septembrie 1931, în care se arăta că: „Ministrul de război s-a convins că subsemnatul este însuflețit de cele mai bune intenții și nu va face nimic în chestiunea armamentului pentru armată și marină, precum și pentru aviație, fără a cere sfatul meu”. În această scrisoare se repetau adeseori cuvintele „romiman” (comision), ministrul de finanțe apărea sub numele de „reprezentant al cauciucului”, iar ministrul Apărării Naționale era menționat ca „reprezentant al lemnului”. Ultimul era convins că Seletzki – după cum relata în scrisoare – era insuflețit de cele mai bune intenții. Epistola mai cuprindea și termenul „Akyfxcsyafsyxhe”, nume atribuit colonelului C. Georgescu care fusese delegat de Ministerul Apărării Naționale pe lângă reprezentanța Škoda. După cum se menționa în articolul publicat în ziarul „Dimineața”, acesta a beneficiat de un comision de peste 100.000 lei drept recompensă pentru activitatea desfășurată în defavoarea statului român, adică aceea de a informa „despre intențiile Ministerului Apărării Naționale în legătură cu comenzile, astfel încât să fim întotdeauna la curent cu comenzile de material pentru armată.^{1*} Semnificativ este și faptul că în perioada în care Seletzki era închis la Jilava, colonelul Georgescu nu a ezitat să-l viziteze.

Un alt colonel, Aristide Tănăsescu, care lucra la Direcția armamentului, sus trâr ea în permanentă acte de la această instituție, iar după

ce a fost transferat în altă parte a continuat să procure documente secrete prin intermediul domnișoarei Doiu, dactilografa direcției, care avea grijă să-i pună la dispoziție cele o copie după documentele cele mai importante. În cele din urmă, pentru a nu fi divulgat, colonelul Tănăsescu a fost nevoit să o ia de soție pe „serviabila” dactilografă.

Scandalul în jurul reprezentantului Škoda a izbucnit în perioada guvernării Partidului național-tărănist, ceea ce nu este de mirare, p? ntru că tot atunci s-au făcut unele afaceri ce au stârnit multă vâlvă. Este suficient să arătăm că în perioada crizei economice, când muncitorilor nu! i se plăteau salariile și fuseră introduse așa-numitele curbe de sacrificiu, când numeroși funcționari nu-și primeau salariile cuvenite, fruntașii național-tărăniști și-au rotunjit averile în numai șase luni. Romulus Boilă, unul din fruntașii P.N.Ț. Și omul de încredere și de afaceri al lui Iuliu Maniu, era în anul 1929 posesorul unei averi neînsemnate și avea datorii ce se ridicau la circa 42 milioane de lei. În anii de criză Romulus Boilă și-a achitat datoriile, și-a rotunjit averea până la 10 milioane de lei, iar în ziua de 5 septembrie 1930 a încasat de la un oarecare Wilhelm Radermacher, delegat al unui grup financiar fantomatic, colosala sumă de 71 milioane de lei. Cercetat de comisia pentru controlul averilor care funcționa pe lângă Curtea de apel din Cluj. Romulus Boilă nu a putut justifica îmbogățirea sa ultrarapidă și nici banii pe care-i opera prin conturi fictive, iar Radermacher, audiat în această problemă de Comisia rogatorie de pe

lângă Tribunalul din Weisbaden, a refuzat să divulge „grupul secret” în numele căruia pretindea că a lucrat și care îi oferise lui Boilă, fără acoperire, suina de 71 milioane de lei. Pe bună dreptate, liberalii, aflați pe atunci în... opoziție, se întrebau dacă nu cumva Romulus Boilă era și el un „Paelibius”, și încă unul dintre cei mari, dar totuși un intermediar. 2

La procesul celor implicați în afacerea Škoda, care a avut loc în Capitală, a fost adeseori pronunțat și numele lui Iuliu Maniu, dar s-a vorbit și despre alți demnitari care purtau, într-un fel sau altul, vina celor întâmplate: Mihai Popovici, ministrul justiției, generalul Cihoschi, ministrul Apărării Naționale, generalul Ștefănescu Amza, care i-a urmat la conducerea ministerului etc.

Afacerea Škoda a intrat pe rol în zorii zilei de 10 martie 1933, când, la reprezentanța uzinelor din București, agenți ai Ministerului de Finanțe, sesizați de unele nereguli fiscale, de faptul că Seletzki se sustrăgea în mod sistematic de la plata impozitelor care la sfârșitul anului 1932 se ridicau la circa 69 milioane de lei, au efectuat o descindere. Cercetările întreprinse de organele financiare la sediul din strada Batistei nr. 6 au relevat numeroase nereguli fiscale, dar, pe lângă aceasta, studiul minuțios al dosarelor a scos în evidență și activitatea de spionaj desfășurată de Seletzki. Chiar de la început atenția celor de la Ministerul de Finanțe a fost atrasă de sumele cu care jongla reprezentantul Škodei, mult mai mari decât veniturile sale. Este suficient să menționăm că la salariul de 20.000 de lei pe care Seletzki îl

primea pe lună numai chiria plătită de el se ridica la 300.000 de lei anual. De unde atâția bani? – s-au întrebat organele financiare și au început să răscolească prin dosare, prin actele păstrate în casele de fier. Întrucât în urma studierii acestor acte a fost dovedită, fără putință de tăgadă, activitatea antistatală a lui Seletzki, inspectorii fiscali au sesizat Siguranța generală, Prefectura poliției și Parchetul militai. Ei au fost înlocuiți cu ofițeri de poliție, jandarmi și comisari regali; aceștia au extins cercetările și la locuința lui Selet/ki, în jurul căreia fuseseră instalate forțe de pază. Ancheta scotea treptat la iveală fapte uluitoare. Pe măsură ce răscoleau actele adunate de Seletzki, cei peste 20 de anchetatori descopereau afacerile veroase făptuite de reprezentantul Škodei, spionajul practicat cu abilitate împotriva intereselor țării noastre. În fața anchetatorilor se aflau acte și documente strict secrete, sustrase în copie de la Ministerul Apărării Naționale, de la Marele Stat Major, de la Direcția armamentului. Vinovăția lui Seletzki, precum și a celor care îl sprijiniseră și îi furnizaseră informații era evidentă. Anchetatorii au comis însă o gravă greșeală: l-au neglijat pe cel anchetat. Seletzki în persoană a apărut la locuința sa, s-a strecurat până la fereastră, de unde și-a aruncat o privire la spectacolul pe care i-l oferea ancheta, iar după aceea s-a făcut nevăzut. La puțin timp după dispariția lui Seletzki, comisarul regal a fost chemat la telefon de Mihai Popovici, ministrul justiției, care, pretextând un înalt ordin, a dispus să înceteze cercetările și să fie ridicate

santinelele, amenințându-i totodată pe cei care declanșaseră ancheta. Un asemenea ordin nu putea fi dat decât de rege sau de primul ministru, Vaida-Voievod. Mai târziu, Vaida-Voievod avea să nege orice intervenție, având chiar un alibi: în acel moment se afla împreună cu Titulescu la doctorul Angelescu.

Anchetatorii au renunțat cu greu la efectuarea cercetărilor. În cele din urmă ei s-au retras, nu înainte de a sigila casele de bani și arhivele, de a asigura birourile. Aceleași măsuri au fost luate și la locuința lui Seletzki. Dar în noaptea următoare, sfidând cu nerușinare pe anchetatori, acesta a rupt sigiliile, a distrus și a dosit o parte dintre actele compromițătoare. În această acțiune nesăbuită Seletzki a mizat pe sprijinul celor pe care-i acoperea prin fapta sa, fiind conștient de importanța actelor sustrase, deosebit de compromițătoare nu numai pentru el, pentru uzinele pe care le reprezenta, ci și pentru numeroșii „Palaelibus” cu care lucrase, unii dintre ei îndeajuns de puternici ca să-l poată salva. Nu lipsit de semnificație este și faptul că în seara zilei de 10 martie, după întreruperea cercetărilor, când anchetatorii s-au îndreptat spre clădirea

Corpului 2 armată, pentru a prezenta generalului Uică o parte din documentele ridicate de la Seietzki, precum și protestul lor împotriva ordinului de încetare a cercetărilor, l-au întâlnit la intrare pe Seietzki care tocmai părăsea comandamentul. Acesta i-a privit cu multă impertinență, iar fața sa a schițat un zâmbet sfidător.

În ziua următoare, după discuții interminabile purtate între Parchetul militar, comandamentul Corpului 2 armată și membrii guvernului, a fost dată autorizația pentru reluarea percheziției. Mult prea târziu însă. Continuându-și cercetările în ziua de 12 martie, comisia de anchetă a constatat dispariția unor documente importante, dispariția principalelor probe.

Dacă în dimineața zilei de 10 martie anchetatorii își începuseră lucrările cu mult zel și se părea că vor fi descoperite toate firele agenției de spionaj, după reluarea anchetei cercetările s-au desfășurat greoi, iar principalii vinovați nu au fost sau nu au putut fi descoperiți. Generalului N. Samsonovici, p? atunci ministru al Apărării Naționale, nu-i rămânea decât să recunoască, într-o ședință a senatului, că „este foarte regretabil, că diferite acte, găsite la acest domn Seietzki au putut fi su trase de ia Ministerul Apărării Naționale”. Sustragerea actelor a fost facilitată de frecventele schimbări ce au avut loc la acest minister (numai în intervalul 1927 - 1932 la conducerea Ministerului Apărării Naționale s-au perindat șase miniștri), de ușurința cu care ofițeri din conducerea diferitelor departamente au furnizat numeroase informații, cedând tentației de a primi sume importante, oferite cu dărnicie de Seietzki. Ancheta în cazul Seietzki a scos în evidență tocmai acest proces de corupție și de descompunere morală existent la unii fruntași ai burgheziei românești din acele vremuri, a relevat carențele de ordin contrainformativ existente în însăși conducerea Ministerului Apărării Naționale.

Probele concludente pe care le-a administrat comisia de anchetă au determinat arestarea lui Seietzki, care a fost apoi deferit justiției. Dar înainte de arestarea sa au fost luate toate măsurile pentru a preîntâmpina izbucnirea unui conflict diplomatic cu Cehoslovacia, țară în care își aveau sediul uzinele Škoda. În acest scop, ministrul de externe al României, Nicolae Titulescu, s-a consultat cu ambasadorul Cehoslovaciei la București și cu Eduard Beneș, omologul său, explicându-le situația în detaliu. În fața probelor evidente prezentate de ministrul român de externe, aceștia au fost de acord ca reprezentantul Škodei să fie arestat și deferit justiției.

Seletzki nu și-a pierdut însă speranțele, nu a deznădăjduit. El spera să fie salvat în primul rând de persoanele sus-puse cu care venise în contact și cu care făcuse afaceri. De aceea pe timpul desfășurării anchetei el a refuzat să dea orice relații despre aceste persoane. Totodată Seletzki spera să poată împărți în continuare sume importante pentru a-și salva pielea. De altfel, în timp ce se afla închis la Jilava, el a încercat să-l mituiască pe comisarul regal, căruia i-a promis nu mai puțin de un milion de lei, și pe generalul Uică, comandantul Corpului 2 de armată, căruia îi rezervase suma de 20 milioane de lei. În schimbul sumelor oferite Seletzki nu le cerea decât să-l scoată de sub învinuire, să-l elibereze. Dar de data aceasta el s-a înșelat.

Cercetările și-au urmat cursul, fiind constituită și o comisie de anchetă din partea

Camerei deputaților și a Senatului. Această comisie parlamentară, din care făceau parte reprezentanți ai tuturor partidelor politice, și-a desfășurat activitatea timp de o jumătate de an, reușind să adune cu minuțiozitate numeroase dovezi, să culeagă probe și informații, să audieze un număr mare de martori. Totodată, comisia a procedat la verificarea provenienței averilor unor persoane implicate în această afacere. Dosarele întocmite de comisia parlamentară de anchetă numărau peste 6.000 de file, iar cele opt dosare ridicate de la Seletzki cuprindeau, de asemenea, mii de pagini, dovezi de necontestat ale activității antistatale desfășurate de reprezentantul uzinelor Škoda. Este suficient să amintim că printre documentele de dosar se aflau tabele cu calibrele tunurilor din înzestrarea armatei române, copii după contractele Ministerului Apărării Naționale încheiate cu uzinele furnizoare de armament și muniții din țară și din străinătate, copii după foile calificative ale ministrului Apărării Naționale și ale unor generali și ofițeri superiori, copia raportului secret nr. 38 al șefului Marelui Stat Major și alte rapoarte cu caracter secret, care interesau apărarea țării. Prin urmare, Seletzki a investit sume importante în scopul procurării actelor necesare desfășurării acțiunilor de spionaj, pentru a putea impune apoi statului român prețuri exagerate, atunci când era vorba de contractarea comenzilor cu uzinele Škoda.

O problemă importantă, cu implicații în domeniul relațiilor internaționale, a fost aceea a scoaterii din cauză a uzinelor Škoda. Implicarea

uzinelor Škoda în procesul intentat lui Seletzki ar fi afectat nu numai relațiile noastre cu Cehoslovacia, aliata României în cadrul Micii înțelegeri, ci și cu Franța, deoarece 60% din acțiuni erau deținute de capitalul francez. Prin urmare, politicienii vremii aveau tot interesul să scoată din culpă Uzinele Škoda și să treacă întreaga vină pe seama lui Seletzki. Semnificativă este în acest sens părerea primului ministru Al. Vaida Voievod, care spunea: „Casa Škoda nu este în chestiune și trebuie să vorbim despre afacerea Seletzki, despre scandalul Seletzki, dar nu este permis să confundăm un om cu casa Škoda, căreia îi datorăm recunoștință pentru trecut și a cărei reputație trebuie să fie ridicată peste orice suspecte”. 3 Potrivit părerii aceluiasi prim-ministru, singura culpă a uzinelor Škoda a constat în faptul că nu a știut, să-și aleagă omul”. Dar, după cum putem constata, uzinele și-au ales bine omul, care, potrivit părerii unui alt deputat, „a reușit să înfrățească reprezentanța în ordine economică cu reprezentanța în ordine de spionaj”, în timp ce peștele cel mare revenea uzinelor, din care se înfrupta și Seletzki. Ceilalți - „Palaelibus”, „Grias”, „Arias”, cum erau trecuți în registre - își primeau „romimanul” (comisionul) în raport cu poziția sau funcția ocupată, cu gradul de trădare, cu cantitatea de informații furnizate reprezentantului uzinelor Škoda. Dar nu numai uzinele Škoda, ci și complicii lui Seletzki - militari și civili - au fost scoși din culpă. Nu a rămas decât Seletzki, care s-a ales doar cu o pedeapsă de 5 ani.

Afacerea Škoda a relevat totodată faptul că

Seletzki, prin manevre iscusite, dar și cu concursul generalului Henry Cihoschi, ministrul Apărării Naționale, și al altor politicieni și militari, care s-au pretat la comisioane substanțiale, a urmărit nu numai să înlăture concurența străină, ci și să lovească fără cruțare în uzinele românești producătoare de armament, care se aflau la primele lor începuturi.

Opinia publică din țara noastră a condamnat cu vehemență actul de trădare și a cerut cu hotărâre ca toți vinovații să fie pedepsiți exemplar. Numai datorită faptului că în această afacere au fost implicați reprezentanți ai unor cercuri influente din țară, vinovații – cu excepția lui Seletzki – au fost găsiți nevinovați.

Spionaj horthyst

Este cunoscut faptul că cercurile conducătoare horthyste au desfășurat în toată această perioadă o intensă campanie împotriva Tratatului de la Versailles și, implicit, împotriva unor state vecine, printre care se număra Cehoslovacia, Iugoslavia și România. Politica revizionistă a fost promovată, în primul rând, de regentul și dictatorul Miclos Horthy, principalul factor politic din Ungaria anilor 1920 – 1944, care în deceniul al patrulea al veacului nostru a fost un colaborator apropiat al fascismului. El a găsit sprijin în rândurile elementelor de orientare fascistă și a dat frâu liber activității unor organizații extremiste de dreapta.

Protejate de însuși dictatorul Miclos Horthy, elementele iredente și revizioniste au lansat numeroase atacuri împotriva unor state vecine.

Una dintre căile folosite pentru desfășurarea activităților de spionaj și a sabotajelor a fost și aceea de a utiliza spioni și sabotori sub masca de slujitori ai cultelor. Propaganda desfășurată de revizionisti a folosit aceeași cale, editând unele lucrări, ca Biblia de la Debrețin și Catehismul național unguresc, cu vădit caracter naționalist-șovin, care conțineau insulte grosolane la adresa popoarelor vecine. Cărțile bisericești cuprindeau cântece cu conținut revanșard și șovin, iar unii preoți țineau de la înălțimea amvonului discursuri incendiare îndreptate împotriva ordinii publice, împotriva legilor statelor respective.

Activitatea elementelor naționaliste îndreptată împotriva României în perioada dintre cele două războaie mondiale s-a desfășurat adeseori în mod organizat, fie prin partidele și organizațiile extremiste, fie prin aparatul de stat horthyst. Astfel, imediat după terminarea războiului, în anul 1920, au fost înființate două organizații extremiste cu caracter terorist, „Uniunea maghiarilor treziți” și „Uniunea apărării puterii din Ungaria”, care au avut însă o viață scurtă. După instaurarea fascismului în Italia și în Germania, în deceniul al 4-lea în Ungaria au luat ființă câteva organizații fasciste reacționare. După Partidul național socialist țărănesc și muncitoresc, în anul 1936 maiorul în rezervă Szalasy Francisc a pus bazele partidului „Voința națiunii”, din care, în anul 1939, va fi constituit partidul „Crucea cu săgeți”, organizație de factură fascistă. Organizațiile de extremă dreapta au alimentat campania revanșardă și revizionistă, dar alături de

ele au activat și unele organisme de stat - îndeosebi serviciul secret maghiar - care urmăreau înfăptuirea aceluiași planuri revizioniste. Astfel, începând din anul 1927, în Ungaria au fost înființate servicii speciale de spionaj, a căror activitate era îndreptată împotriva României. La Seghedin și Debrețin au luat ființă centre speciale menite să culeagă informații cu privire la țara noastră. Dar și Societatea de navigație pe Dunăre - M.F.T.R. - desfășura acțiuni de spionaj, reprezentând un canal de infiltrare a spionilor horthyști în România, fără a mai aminti despre transmiterea informațiilor prin curierii diplomatici. Asemenea acțiuni erau sprijinite de unii demnitari din Ungaria horthystă, care acordau sume uriașe procurate pe căi ilicite. O mare vâlvă a stârnit descoperirea în anul 1926 a unei bande de falsificatori la Budapesta, din care făceau parte, printre alții, prințul Windischgratz, generalul Haitis, Nadossy, șeful poliției din Budapesta, Iosif Toresy, directorul general al asociațiilor patriotice, precum și alți funcționari și ofițeri superiori. Aceștia au pus în circulație franci francezi ce fuseseră falsificați la Institutul maghiar de cartografie. Bancnotele false au fost întrebuințate pentru alimentarea propagandei revizioniste îndreptate împotriva statelor vecine. De altfel, în această perioadă a fost descoperită și la Brașov o bandă de falsificatori, formată din cetățeni de naționalitate maghiară, care se specializaseră în falsificarea de coroane cehoslovace.

Activitatea revizionistă a fost impulsionată în

anii premergători celui de-al doilea război mondial de Serviciul special de informații al regentului Horthy. Marele Stat Major al Armatei române consemna în acea perioadă că Ungaria horthystă a organizat „una din cele mai formidabile campanii revizioniste ce a cunoscut vreodată istoria politică în toate statele din apusul Europei, devenind astfel un factor tulburător al situației politice”. 1

După încheierea în luna septembrie 1938 a pactului de la München, organele contrainformative române au constatat că guvernul lui Horthy trecuse la pregătirea fățișă a acțiunilor menite să contribuie la atingerea unor scopuri revizioniste, șovine. Acesta și-a îndreptat atenția asupra unor preoți, studenți și învățători maghiari din Cehoslovacia și din România, în special din Transilvania, intenționând să-i folosească pentru culegerea de informații cu caracter de spionaj, pentru organizarea de sabotaje și acte de diversiune, pentru slăbirea rezistenței statelor care urmau să constituie obiecte ale agresiunii. Actele teroriste și de spionaj erau patronate de Serviciul special de informații maghiar, fiind conduse direct de cancelaria regentului Horthy. Acestui serviciu i se datorează înființarea, pe baza ordinului Ministerului Apărării Naționale maghiar, a organizației teroriste de tip fascist „Rongyos garda” (Garda zdrențăroșilor), ca viitoare avangardă a armatei operative maghiare pe teritoriul Cehoslovaciei și al României, căreia i-a fost încredințată sarcina de a declanșa, prin orice mijloace, un conflict armat între România și

Ungaria, concomitent cu un conflict armat între România și Germania nazistă. Pentru realizarea celui de-al doilea obiectiv se preconiza dezlănțuirea unor acțiuni de terorizare și de masacrare a minorității germane din România, acțiune ce urma să fie trecută pe seama românilor. Totodată, garda zdrențăroșilor promise misiunea de a organiza sabotaje în Transilvania, de a întrerupe căile de comunicație prin aruncarea în aer a podurilor sau prin blocarea trecătorilor din munți, de-a otrăvi apele, de a lansa zvonuri menite să ducă la instaurarea în rândurile populației a unui climat de groază și teroare.

La sfârșitul anului 1938 în Transilvania, îndeosebi în localitățile de-a lungul graniței cu Ungaria, au fost constituite cele dintâi organizații teroriste clandestine. Prima filială a gărzii zdrențăroșilor a fost înființată în orașul Satu-Mare. Activitatea filialei de la Satu-Mare era condusă din Budapesta prin intermediul locotenent-colonelului Csuros, delegat al Marelui Stat Major al Armatei maghiare horthyste. În scopul asigurării desfășurării activității de spionaj serviciul secret maghiar horthyst a pus la dispoziția acestei filiale bani, armament, exploziv și aparate de radioemisie și radiorecepție. Pentru atragerea unui număr cât mai mare de aderenți, conducătorii filialei au recurs la ațâțarea sentimentelor șovine, naționaliste ale unor maghiari din România, la corupție și la mituire, sau chiar la amenințări cu moartea, împărțind cu dărnicie și promisiuni de a-i numi pe cei „merituoși” în funcții importante. Treptat garda

zdrențăroșilor și-a extins activitatea și în alte orașe din Transilvania. După Satu-Mare, a sosit rândul orașului Oradea. „Rongyos garda” (Garda zdrențăroșilor) nu cuprindea printre membrii săi – după cum ne-ar putea face să credem denumirea pe care o purta – niciun zdrențăros. Din această organizație de spioni și sabotori făceau parte preoți, avocați, învățători, profesori, medici etc., iar filialele sale erau răspândite în câteva orașe ale Transilvaniei 2.

Organizațiile teroriste, aflate în anul 1938 în pragul activității lor, au început să devină din ce în ce mai agresive în anul următor, după ocuparea Cehoslovaciei de către Germania hitleristă, când un atac combinat al trupelor Wehrmachtului și al Ungariei horthyste asupra României era la ordinea zilei. După cum se știe, horthystii i-au secondat pe hitleriști în atacul îndreptat împotriva Cehoslovaciei, ocupând, cu acordul lor, o parte a teritoriului acestei țări. Este cunoscut, de asemenea, faptul că naziștii, au afișat din greșeală pe străzile Pragăi proclamații în limba română, care fuseseră, evident, pregătite pentru a servi mai târziu trupelor germano-fasciste ce urmau să ocupe teritoriul țării noastre. După ce a pășit pe calea agresiunii în cârdășie cu Germania fascistă, Ungaria horthystă a decretat la 14 martie 1939 mobilizarea generală, masând apoi trupe la granița cu România și cu

Cehoslovacia. 3 Agresiunea părea iminentă. De altfel, încă la începutul anului 1939 agenții naziști, la care s-au asociat și cei aflați în slujba lui Horthy, au răspândit zvonuri potrivit cărora

România urma să fie atacată de unități speciale germane, de unități horthyste și de o formațiune a Gărzii de fier, constituită în Germania. Lansând astfel de zvonuri, cercurile conducătoare din cele două țări urmăreau să exercite presiuni pentru ca România să treacă de partea Germaniei hitleriste.⁴

Pentru a-și atinge scopurile, Ungaria horthystă a intrat în cârdășie cu Germania, aprobând sau participând direct la actele de agresiune ale acesteia. În ianuarie 1939 ea a aderat la pactul anticomintern, ceea ce a contribuit la întărirea blocului statelor fasciste și la ațâțarea spiritelor în favoarea înfăptuirii unor pretenții revizioniste, în favoarea războiului cu România. Ca urmare, în primăvara anului 1939 au început să fie concentrate importante trupe maghiare la granița de vest a țării noastre.

Organizațiile teroriste din România nu au stat în acest timp cu brațele încrucișate. Ele au trecut peste graniță importante cantități de arme, muniție, exploziv, dinamită, aparate de radioemisie și de radiorecepție. Nu se aștepta decât semnalul de începere a acțiunii. Cantități considerabile de armament și exploziv au fost depozitate în diferite locuri; până și în spatele cărților sfinte se aflau dosite arme și dinamită. Garda zdrențăroșilor plănuia să întreprindă acțiuni teroriste și de sabotaj care vizau uzinele, depozitele de muniții, comunicațiile și aeroporturile, pentru a izola armata română în momentul în care trupele germano-horthyste ar fi dezlănțuit agresiunea.

În primăvara și în vara anului 1939 a fost intensificată legătura cu centrala din Budapesta, spre care își îndreptau tot mai mult pașii curieri speciali ce purtau informații prețioase cu privire la dispozitivul de apărare ai armatei române.

Teroriștii așteptau cu nerăbdare ca postul de radio Budapesta să transmită dintr-un moment în altul un text convențional care să constituie semnalul pentru începerea operațiunilor. Așteptarea provocase printre ei o stare de neliniște, de nervozitate, de neastâmpăr, făcându-i să treacă frecvent granița, ceea ce a trezit bănuielile autorităților române, care și așa își sporiseră vigilența, ca urmare a încordării situației internaționale în acea perioadă.

Se pare că în vara anului 1939 organizațiile teroriste erau pregătite de asalt. Încă la 8 mai 1939, generalul Werth Ilenrik, șeful Marelui Stat Major al Armatei ungare, prezentase un proiect de plan pentru invadarea țării noastre în care un loc central îl ocupa „pregătirea unor acțiuni de sabotaj în România în domeniul căilor de comunicație și al industriei de război; crearea unor organizații înarmate în Transilvania; pregătirea răscoalei populației de naționalitate ungară din apropierea graniței...” 5. Proiectul fiind acceptat, s-a trecut imediat la aplicarea sa în practică. În unele chilii ale mănăstirilor, în unele cabinete ale episcopilor romano-catolice se făcea agitație în favoarea războiului. Dinamita și otrava fuseseră puse la îndemână, erau pregătite pentru luptă și armele necesare. Agitația a crescut și mai mult în toamna anului 1939, când Germania

hitleristă a atacat Polonia. În aceste momente Ungaria horthystă era gata să atace România. La sediile organizațiilor teroriste din Transilvania aparatele de radioemisie și de radiorecepție erau extrem de solicitate. Se aștepta semnalul de trecere la acțiune, pentru a putea pune în aplicare planurile criminale îndreptate împotriva statului român.

În acele momente grele autoritățile române au reușit să prindă firele complotului pus la cale de teroriști: în luna octombrie 1939 a fost descoperită și apoi lichidată organizația teroristă din Transilvania. Astfel garda zdrențăroșilor, de fapt, garda teroriștilor a fost reprimată. În prima etapă, în luna octombrie, au fost arestați 123 de membri ai acestei organizații teroriste. Arestarea conspiratorilor - teroriști și agenți ai spionajului străin - a dus la descoperirea armelor și explozivului, a aparaturii radio și a tuturor celorlalte materiale pe care autoritățile horthyste le puseseră la dispoziție.

La începutul lunii iulie 1940, după o instruire riguroasă în cazărmile din Budapesta, autoritățile horthyste au trimis în România alți agenți pentru a lua locul celor a căror activitate criminală eșuase în toamna anului 1939. Aceștia au întreprins noi încercări de a organiza centre teroriste, mai întâi la Oradea, apoi și în alte orașe (Huedin, Alba-Iulia, Brașov, Timișoara).

Ascunse în tapițeria vagoanelor, armele și explozivul expediate din Budapesta ajungeau în siguranță la destinație. Unul dintre teroriști avea să declare mai târziu, în fața organelor de

anchetă, că tavanul fiecărui compartiment în care se transporta exploziv era însemnat cu o cruce, iar dinamita și celelalte materiale – arme și muniții – erau plasate numai în vagoanele de clasa a II-a, sub canapea. În continuare, același terorist a declarat: „În ziua de 10 august 1940 la orele 13,30 m-am dus în gara Oradea singur și m-am urcat în tren. În primul compartiment de clasa a II-a al trenului maghiar care era garat la linia a 5-a, cam aproape de podul peste calea ferată în spatele terenului sportiv C.F.R., conform indicațiilor pe care le-am primit de la dl. Kuba Agoston, am ridicat masa și am scos pernița ca să pot trage mai ușor canapeaua de o parte; trăgând canapeaua am rămas surprins văzând pachetul chiar așa după cum mi s-a spus”. Alți teroriști făceau naveta între Episcopia Bihorului și Oradea, intrând în posesia materialelor pe care autoritățile vamale nu reușeau să le descopere.

Și de data aceasta noii emisari ai spionajului maghiar desfășurau o intensă activitate de culegere a informațiilor. Aparatele T.F.F., cernelurile simpatice și celelalte materiale descoperite de organele de siguranță române asupra lor sau la domiciliul unor persoane particulare – elemente șovine maghiare – reprezentau mărturii evidente ale activității lor criminale.

Dar și această nouă încercare a spionajului horthyst îndreptată împotriva României a fost zădărnicită încă din fașă. Înainte ca spionii și teroriștii să fi reușit să treacă la acțiune – misiunile fuseseră repartizate de la bun început,

fiecare dintre agenți cunoscându-și cu precizie rolul și sarcinile ce le reveneau – autoritățile române au descoperit noua organizație teroristă, arestând în cursul lunii august 1940, în câteva zile, pe cei mai mulți dintre membrii săi.

Spionajul maghiar horthyst a suferit astfel o nouă înfrângere...

Serviciul secret român, acționând cu promptitudine, a zădărnicit uneltirile puse la cale de organizațiile spionajului străin. Pericolul a venit însă din cu totul altă parte. Granița țării a fost sfârtecată la Viena, prin odiosul dictat al fasciștilor germani și italieni, prin dictatul lui Ribbentrop și Ciano, miniștrii de externe ai celor două state fasciste, care au hotărât ca o parte a teritoriului țării noastre, locuită în majoritate de români, să fie cedată Ungariei horthyste, așa cum poruncise Hitler.

Se părea că după intrarea în vigoare a dictatului de la Viena spiritele se vor liniști, mai ales că pretențiile anexioniste ale cercurilor conducătoare horthyste fuseseră satisfăcute. Cu toate acestea, spionajul maghiar, în alianță cu cel hitlerist și bucurându-se de sprijinul material al Gestapoului, a continuat să acționeze împotriva României. În anul 1946, în fața instanțelor populare din Budapesta, Bakasy Laszlo, fost funcționar principal în Ministerul de Interne maghiar, declara că „între Gestapo și Poliția politică maghiară a existat o legătură atât de strânsă încât adesea nici eu nu am știut care dintre ele au inițiat arestările”. Deosebit de asemănătoare era și colaborarea dintre hitleriști și

horthyști în acțiunile îndreptate împotriva României.

După eșecul suferit în anii 1939 - 1940, acțiunile spionajului maghiar au fost purtate pe noi baze. În general, în timpul războiului organele sale au acționat împotriva României mai ales prin grupuri restrânse sau prin persoane izolate. S.S.I. a reușit să descopere un număr de 16 aparate de radioemisie și de radiorecepție, de proveniență germană, care transmiteau informații pentru serviciile de spionaj maghiar. Unii dintre acești agenți au fost determinați să lucreze pentru serviciul secret român, transmițând centralei de la Budapesta informații false, date fabricate de S.S.I. În această perioadă Ungaria horthystă începuse să retragă o parte din trupele sale de pe frontul de est, concentrându-le la granița cu România, cu intenția vădită de a intra pe teritoriul nostru în cazul în care s-ar fi ivit vreo „defecțiune” în rândurile armatei române. Pentru a obține informații veridice asupra situației, agenții spionajului horthyst puteau fi întâlniți în diferite regiuni ale țării. Documente capturate de organele contrainformative române atestă că în timpul războiului în România au activat 42 de organizații de spionaj horthyste, dintre care 26 au fost făcute inofensive.

O luptă aprigă s-a desfășurat între serviciul român de contrainformații și spionajul maghiar în anii premergători celui de-al doilea război mondial; această luptă s-a încheiat de cele mai multe ori în favoarea organelor noastre. Dar toate strădaniile serviciului român de contrainformații

au fost în mare parte zadarnice, deoarece odată cu venirea la putere a legionarilor în cârdășie cu Antonescu, teroriștii și spionii ce fuseseră pedepsiți cu ani grei de temniță au fost grațiați.

Și diplomați italieni...

La 5 mai 1932 a fost arestat Luigi Werding, ofițer mecanic pe vasul italian „Alfredo Fasini”, pe când încerca să sustragă opt hărți ale orașelor Brăila și Galați pe care se aflau însemnări speciale cu privire la unele obiective militare și economice. Pe timpul cercetărilor s-a stabilit că hărțile fuseseră întocmite de Guido Tamacci, secretarul Consulatului italian din Brăila, cu care marinarul întreținea strânse legături.

Spionajul italian a acționat în România prin intermediul diplomației, îndeosebi după anul 1930, când Italia fascistă începuse să facă pregătiri, alături de Germania, pentru dezlănțuirea lăzboiului.

Un obiectiv de seamă pe care îl urmărea spionajul italian consta în atragerea de partea fascismului a unor personalități din țara noastră, în crearea unei opinii care să se pronunțe în favoarea acțiunilor războinice plănuite de Mussolini. Începând din anul 1933 Ugo Sola, ministrul Italiei la București, a desfășurat o activitate susținută, înființând în acest scop Institutul de cultură italiană și acordând burse unor tineri care doreau să studieze în Italia sau organizând excursii în această țară. Este semnificativ faptul că la o asemenea excursie – subvenționată de italieni – au participat 1.600 de persoane, majoritatea fiind legionari. În anii din

preajma celui de-al doilea război mondial, fasciștii italieni, alături de cei germani, i-au sprijinit pe legionarii din România, acordându-le chiar subvenții pentru ca aceștia să-și poată desfășura activitatea propagandistică în favoarea fascismului.

În anul 1938 Ugo Sola a fost înlocuit cu Pelegrino Ghigi, creație tipică a fascismului italian, care, nefiind diplomat de cariera, s-a preocupat mai mult de spionaj. Odată cu constituirea Axei, Pelegrino Ghigi și întregul aparat al spionajului italian din România s-a transformat într-o anexă a spionajului german, acționând pe un front comun. După cum se știe, Italia a acordat un sprijin substanțial revizionismului maghiar, ale cărui săgeți erau îndreptate îndeosebi împotriva României.

În această perioadă în țara noastră a luat ființă o secție O.V.R.A. (serviciul secret italian), la conducerea căreia se aflau persoane cu statut diplomatic. Efectivele legației au crescut, iar noii diplomați se ocupau exclusiv de spionaj. Dintre excursioniștii trimiși să viziteze Italia și dintre cursanții care se perfecționau în însușirea limbii italiene au fost recrutați agenți ai serviciului secret fascist. Informațiile culese erau transmise în Italia fie cu ajutorul valizei diplomatice, fie pe calea undelor.

În anul 1941 a fost numit un nou ministru al Italiei la București, Renato Bova-Scoppa care a continuat activitatea de culegere a informațiilor începută de predecesorii săi. Fiind mai dibaci decât aceștia, noul ambasador a știut să se

apropie de cercurile conducătoare din țara noastră de unde a reușit să culeagă direct informațiile care îl interesau. Pentru a-și atinge scopul ei nu a ezitat să-și arunce soția în brațele lui Mihai Antonescu. Ca urmare a acestor relații, în anul 1943 avea să se petreacă una din ciudățeniile diplomatice ale perioadei celui de-al doilea război mondial. După ce Mussolini a fost înlăturat de la conducerea Italiei, mareșalul Badoglio, care a constituit un nou guvern, a încheiat armistițiu cu Comandamentul trupelor aliate. În acest timp Mussolini, fiind eliberat de hitleriști, a constituit și el un guvern în nordul Italiei, rămânând fi del Germaniei hitleriste și pronunțându-se pentru continuarea războiului alături de hitleriști. În noua situație diplomații italieni de la București s-au scindat în două tabere, iar Renato Bova-Scoppa a trecut de partea lui Badoglio. Dând ascultare, printre altele, și sentimentelor care-l legau de soția ambasadorului, Mihai Antonescu a recunoscut guvernul lui Pietro Badoglio, dar pentru a nu-i supăra pe germani el a recunoscut și noul guvern constituit de Mussolini. O curiozitate a diplomației!?

O nouă ofensivă a spionajului german

După ce a mistuit ca o flacără uriașă principalele forțe militare și economice ale unui mare număr de țări, primul război mondial s-a încheiat prin capitularea necondiționată a Puterilor Centrale, printre care se număra și Germania. Dar nu reușiseră încă să se risipească bine norii apăsători, când Germania înfrântă și-a reluat contraofensiva, de data aceasta pe arena

războiului secret. Spionajul german și-a extins încet-încet activitatea în majoritatea statelor europene, reluând, în cele mai multe cazuri, vechile legături, reactivând „posturile” pe care le folosisese în anii războiului, strecurând noi agenți acolo unde și când era posibil.

Acțiunile întreprinse de spionajul german vizau mai ales acele state către care gravitau interesele economice ale Germaniei.

Antenele spionajului german s-au îndreptat, evident, și spre România, țară bogată în materii prime, dintre cai e cerealele și petrolul ocupau primul loc în calculele cercurilor de afaceri fasciste.

După cum era de așteptat, activitatea desfășurată de spionajul german în țara noastră nu a putut rămâne neobservată. Organele contrainformative române au reacționat cu promptitudine, reușind să contracareze multe dintre manevrele agenților germani prin care erau afectate interesele românești.

Astfel, încă în anul 1926, organele contrainformative române au stabilit cu precizie că serviciile spionajului german, maghiar și bulgar ținuseră o conferință „secretă” la Viena, unde hotărâseră să intensifice activitatea de culegere a informațiilor în statele Micii înțelegeri din care făcea parte și România. În același an Siguranța română a aflat că spionajul german și austriac trecuseră la restabilirea vechilor posturi de spionaj în mai toate statele Europei, dar mai ales în Balcani. Aparatul contrainformativ român a primit, de asemenea, informații cu privire la

acțiunile lui von Nicolai îndreptate împotriva României, în care acesta colabora strâns cu spionajul austriac condus de generalul de brigadă Hans Witas.

Lupta desfășurată de organele contrainformative române împotriva spionajului german a început să-și arate roadele. Rând pe rând au fost depistați reprezentanții comerciali de naționalitate germană sau austriacă - foști ofițeri de stat major - care, sub masca unor oameni de afaceri, se ocupau de spionaj pe teritoriul României. Materialele de arhivă rămase de la organele contrainformative române din acea perioadă atestă că țara noastră a constituit o țintă permanentă a spionajului german, care a folosit toate căile și mijloacele pentru a-și atinge scopurile. Astfel, Casa de import „Berhaus et Comp” din Berlin a înființat o serie de abatoare în mai multe orașe ale țării noastre la conducerea cărora au fost strecurați

— La solicitarea serviciului de informații german - ofițeri-spioni, care sub pretextul contractării de vite, ouă și fructe, cutreierau întreaga zonă de nord a țării, adunând informațiile solicitate de centrala germană de spionaj.

Un caz interesant l-a prezentat, în materie de spionaj, agentul Ignas Schmerz care a fost recrutat în anul 1926 de un consilier al legației germane. Ziarist de profesie, acesta și-a lărgit rețeaua, recrutându-și agenții mai cu seamă din rândurile confrăților săi de profesie. Cu timpul ei a reușit să-i determine pe unii ziariști de la „Dimineața”, „Lupta” și „Adevărul”, precum și pe

unii funcționari de la firmele „Bancară”, „Pelican” etc. să lucreze pentru hitleriști, furnizând acestora informațiile cerute.

Profesia de ziarist i-a permis să se informeze asupra celor mai diverse domenii. „Activitatea mea de spionaj

— Avea să recunoască el la anchetă - a cuprins toate sectoarele și domeniile. Domeniul economic: industria grea, ușoară, industria extractivă, în special petrolul; comerțul: import-export; agricultura: producția la hectar, calitatea, necesarul de mașini agricole; bancare: importul de capital străin în România; valutare: situația leului și cursul de schimb, acoperirea; culturale: școli germane, cursurile universitare de la Sibiu, raportul procentului de alfabetizare și culturalizare; sociale: problema țărănească, problema muncitorească, sindicatele”. 1

După cum putem observa, agentul spionajului german s-a străduit să ofere stăpânilor să-i informații din cele mai diverse sectoare. O anumită perioadă Ignas Schmerz a lucrat sub directă îndrumare a lui Fabricius, ceea ce ne face să credem că se bucura de o deosebită încredere din partea stăpânilor să-i Ministrul german la București l-a obligat să se angajeze, ca salariat, la Centrala evreilor, pentru a putea informa „despre problemele ivite în acest sector”. Cu toată politica antisemită promovată de Germania hitleristă, Ignas Schmerz, evreu de origine, nu-și va face probleme de conștiință, acționând cu mult zel în favoarea spionajului german. Explicația acestui paradox o vom afla din propria-i declarație, făcută

în fața organelor de anchetă române: „Am făcut spionaj numai pentru a câștiga bani mulți, fără a presta o muncă mai grea. În afară de aceasta niciun alt sentiment nu m-a determinat să fac spionaj”. 2

Dat fiind că singurul scop pe care-l urmărea era acela de a câștiga cât mai mulți bani, Ignas Schmerz nu a ezitat, atunci când s-a ivit prilejul, să vândă marfa de care dispunea - informațiile - și altor agenții de spionaj străine. De altfel, el a declarat la anchetă că încă din anul 1927 începuse să furnizeze informații spionajului englez, fiind contactat în anul următor și de un emisar al spionajului american, iar cu spionajul francez a intrat în legătură abia în anul 1938.

Am insistat asupra activității desfășurate de Ignas Schmerz, deoarece acesta a furnizat informații și a încă sat bani de la spionajul german și de la alte servicii - fără scrupule sau probleme de conștiință - timp de aproape două decenii, reușind să scape atenției organelor contrainformative române. Prin informațiile furnizate serviciilor de spionaj străine, îndeosebi celui german, el a cauzat imense prejudicii statului nostru.

După instaurarea fascismului în Germania, legația germană din București s-a transformat într-un focar de spionaj. Printre funcționarii legației se aflau foști polițiști sau ofițeri de informații, deghizați în diplomați, care se foloseau de valiza diplomatică pentru a scoate din țară - via centrala berlineză - informațiile solicitate. Lăsând adeseori pe un plan secundar problemele

diplomatice, legația germană din București se ocupa mai mult de spionaj. Este semnificativ cazul contelui Rudiger Adelman, consilier al legației în anii premergători celui de-al doilea război mondial, o veche cunoștință a locuitorilor capitalei: în perioada ocupației din 1917 - 1918, acesta îndeplinise funcția de șef al poliției secrete germane din București. Mai târziu, în anii când Germania hitleristă pregătea un nou măcel mondial, fostul șef al poliției secrete a devenit „diplomat” 3.

Cu cât ne apropiam mai mult de momentul dezlănțuirii celui de-al doilea război mondial, cu atât mai numeros devenea personalul reprezentanței germane în România, cunoscător al problemelor legate de activitatea secretă. În cele din urmă majoritatea personalului legației germane din București a ajuns să fie format din reprezentanți ai Gestapoului, Abwehrului, N.S.D.A.P. Partidul nazist) etc., ca agenți camuflați în diplomați.

În activitatea de spionaj îndreptată împotriva României, naziștii au folosit și unele reprezentanțe comerciale, înlesnind infiltrarea în țară a propriilor lor agenți. Dintre numeroasele firme germane, care înființaseră sucursale în România și se îndeletniceau, pe lângă activitatea economică, cu spionajul, vom aminti doar câteva: „I.G. Farbenindu-strie”, „Allgemeine Electricität Gesellschaft”, Societatea „Trei inele” - sucursală a firmei Krupp din Essen

— Și „Hansa Danubiană”. Pentru a mas, ca activitatea spionilor infiltrați la conducerea firmei

și pentru a preveni eventualele suspiciuni, în Consiliul de administrație al

Societății „Hansa Danubiană”, de pildă, au fost numiți și unii reprezentanți de orientare pronazistă ai capitalului din țara noastră care au intrat gratuit în posesia unor pachete de acțiuni.

Un rol aparte în activitatea de spionaj l-a avut N.S.D.A.P. care, prin secția sa pentru străinătate ce a acționat în rândurile minorității germane, primea periodic rapoarte cu privire la situația politică și economică, la starea de spirit și, nu de puține ori, informații cu caracter militar. Secția N.S.D.A.P. a germanilor din România a înființat birouri de informații la Brașov și Timișoara care își desfășurau activitatea sub directa conducere a centralei berlineze, unde erau trimise toate aceste informații. Mizând pe sentimentele profasciste ale unor germani din România, naziștii au recrutat numeroși agenți pe care au căutat apoi să-i infiltreze în rândurile armatei române pentru a culege informații cu privire la capacitatea ei de luptă. Semnificativ în acest sens ni se pare cazul ofițerului Iosif Ertel. Căpitan de rezervă în armata română, el a fost concentrat în anul 1939, când a fost contactat de spionajul hitlerist și „convins” să lucreze pentru Germania, fiind avansat la gradul de maior în armata germană. Activitatea sa a fost întreruptă de organele contrainformative române care au stabilit printre altele că Ertel primise aparatul necesar de la serviciul de spionaj al Ungariei horthyste – încă o dovadă a colaborării acestuia cu serviciul de spionaj nazist.

Nu ne-am oprit decât asupra unui singur caz,

dar secția N.S.D.A.P. din România și legația germană de la București au angrenat în activitatea de informații circa

1.500 de persoane de naționalitate germană. Nu poate fi trecut cu vederea nici faptul că șeful secției române a N.S.D.A.P.-ului era Arthur Konradi, atașat comercial la legația germană, important cadru al Gestapoului, pe care Ernst Bohle îl considera „cel mai bun informator al național-socialismului în străinătate”. Prin cele două calități ale sale – cea de atașat comercial și de șef al secției N.S.D.A.P.-ului în țara noastră – Konradi urmărea de fapt un singur scop: spionajul.

După cum rezultă din faptele prezentate mai sus, naziștii au împărtășit teoria spionajului total elaborată de von - Nicolai, antrenând în activitatea de informații cât mai multe persoane, fără a neglija nicio posibilitate, nicio cale. Dar în acțiunile lor îndreptate împotriva intereselor poporului român, organele de spionaj fasciste au întâmpinat o rezistență acerbă, cu toate că, pentru înlăturarea obstacolelor ce le stăteau în cale, ele au recurs de multe ori la acte de terorism, atât de cunoscute pe plan european, suprimându-i direct sau indirect pe toți cei care îndrăzneau să înfrunte fascismul.

Un rol important în săvârșirea acestor atentate l-a avut organizația legionară – coloana a V-a a hitlerismului în România. Ridicându-se împotriva intereselor naționale, legionarii s-au datat ei înșiși la acte de terorism ale căror victime au căzut oamenii politici ce stăteau în calea pătrunderii fascismului în țara noastră. Ascultând

de ordinele Berlinului, legionarii au făcut totul pentru ca România să devină un instrument docil care să contribuie la înlăptuirea planurilor expansioniste ale fascismului.

Anul 1940 a marcat punctul culminant al războiului nevăzut pe care Germania hitleristă îl ducea de multă vreme împotriva României. În țara noastră au fost trimiși cei mai versați spioni, pentru a tranșa problema petrolului românesc în favoarea Germaniei. Numeroși agenți hitleriști au ieșit din clandestinitate și au început să-și desfășoare activitatea fățiș, fără a se sinchisi de organele de siguranță române; tot în această perioadă a fost oficializată activitatea pe teritoriul României a unor servicii secrete germane. Abwehrul este primul care stabilește contactul direct și oficial cu organele de informații și contrainformații române, activitatea acestei organizații de spionaj fiind recunoscută și permisă.

Deosebit de semnificativă pentru activitatea desfășurată de organele de spionaj germane fasciste în România este declarația făcută de Eugen Cristescu, în calitate sa de martor la procesul din anul 1946, în care arăta că în anii războiului în țara noastră „au existat mai multe servicii secrete germane. După informațiile și verificările mele, în România au existat 11 servicii secrete de infor-vmații germane, din care două servicii au fost autorizate și recunoscute de statul român...” 4

Existența pe teritoriul țării noastre a celor 11 servicii secrete de informații germane fasciste

este deosebit de concludentă în ceea ce privește amploarea pe care o luase în ajunul războiului activitatea de spionaj în favoarea Germaniei hitleriste ce încerca să cunoască totul despre români și despre România.

Agenți naziști în cămașă verde

Nu ne propunem să ne oprim asupra crimelor săvârșite de legionari – începând cu cele din anul 1924, când conducătorul acestora, Corneliu Zelinsky Codreanu, l-a împușcat pe scările judecătoreiei din Iași pe Constantin Manciu, prefectul poliției orașului, și terminând cu cele din noiembrie 1940, când bandele dezlanțuite i-au asasinat pe Iorga și pe Madgearu, precum și pe alți demnitari aflați fără apărare în celulele de la Jilava, sau cu cele ale căror victime au căzut unii militari transformați în torțe în timpul rebeliunii. Faptele sunt, în general, cunoscute și de aceea ne propunem doar să relevăm o trăsătură importantă a mișcării legionare, aceea de slujitoare fidelă a intereselor străine, de simbriașă a unor oficine de spionaj.

Astăzi nu poate fi contestat faptul că mișcarea legionară a fost finanțată de Germania nazistă, că a promovat o politică dictată de hitleriști și că numeroase cadre de conducere ale acestei mișcări au făcut parte din serviciile de spionaj germane, intrând după război în slujba altor oficine de spionaj și desfășurând o activitate ostilă țării noastre.

A.C. Cuza, șeful „Ligii Apărării Naționale Creștine” (L.A.N.C.), organizație în care și-a făcut ucenicia căpitanul legionarilor, s-a preocupat

îndeaproape și de orientarea politicii externe pe care o promova mișcarea legionară. El a fost un partizan al revizuirii tratatului de la

71.

Versailles, al apropierii de Germania lui Hitler și de revizionistii maghiari și italieni. În același timp A.C. Cuza a rostit în Parlament discursuri vehemente la adresa Societății Națiunilor și a lui Titulescu.

Iată spre edificare câteva fragmente din discursurile rostite de A.C. Cuza în Parlament sau în Senat în anul 1930, când Hitler nu ajunsese încă la putere în Germania, dar ideile sale revizioniste începuseră să circule. La 12 decembrie 1930, A.C. Cuza spunea: „Revizuirea tratatelor în această privință este o necesitate pentru menținerea păcii în Europa și trebuie să luptăm cu toții ca aceasta să devină o realitate. U1 Nici în zilele următoare tonul discursurilor rostite de A.C. Cuza nu s-a schimbat: el cerea ca România să intervină pentru „a se restitui curând Germaniei coloniile”, precum și pentru a mijloci între Franța și Germania o înțelegere în vederea „restabilirii păcii” 2. Discursul lui A.C. Cuza a produs o vie reacție printre deputați care l-au dezaprobat în unanimitate. Astfel, Virgil Madgearu a declarat că opiniile lui Cuza sunt „cu totul singuratic”, iar M. Ralea l-a calificat ca fiind „o curiozitate de muzeu”. În zilele următoare, după ce aberațiile lui A.C. Cuza au dat naștere unui scandal în Parlament, deputatul Petre Andrei, adresându-se șefului L.A.N.C., i-a spus: „Să vorbești cuviincios, pentru că nu ești între copiii a

căror capete le zăpăcești dumneata. Nu-ți este permis să spui aberații de asemenea natură, care sunt demne de un creier obosit și ajuns la adânci bătrâneți". 3 Același Madgearu a declarat că discursul lui A.C. Cuza a fost „ridicol de la început până la sfârșit”, acuzându-l pe vorbitor ca fiind un diplomat al intereselor străine. La replica „Nu vrem să mai auzim numele lui Hitler în acest Parlament”, A.C. Cuza ripostează: „Dumneata mâine vei fi înregistrat la Berlin că ai spus în Parlamentul României că nu permiți să se rostească numele lui Hitler”. 4 Și A.C. Cuza nu se înșelase: Virgil Madgearu a fost înregistrat la Berlin, iar zece ani mai târziu a fost asasinat de legionari.

Susținător înverșunat al intereselor germane, A.C. Cuza a militat în permanență pentru o alianță cu Hitler și cu Germania. Astfel, la 20 martie 1933 el avea să afirme în Camera Deputaților că „statul german se găsește astăzi sub conducerea cunoscutului mare om politic Adolf Hitler și acesta își aplică programul său” 5, iar la 28 noiembrie 1936 a avut impertinența să declare: „Trimit de la această tribună a Senatului României salutul meu de admirație deplină, ca vechi luptător, mai vechi decât dânsul cu mult, lui Adolf Hitler” și lui Alfred Rosenberg, pe care-l numește „distins conducător al politicii externe germane”. 6 Totodată, el mărturisea că „Alianța României cu Germania, în situația de astăzi, este pentru mine o dogmă” 7.

A.C. Cuza a întreținut strânse relații cu naziștii încă înainte ca aceștia să se fi instalat la putere în Germania. Pe Alfred Rosenberg îl

cunoștea încă din anul 1925, când îl întâlnise la Budapesta, împreună cu alte elemente naționaliste maghiare, iar în anul 1931, a participat la un congres hitlerist, care a avut loc la Nürnberg.

Corneliu Zelinsky Codreanu a fost un adept mai înverșunat al politicii promovate de fascismul german. El preconiza – în cazul în care ar fi ajuns la putere – să intre în alianță cu Germania în decurs de 48 de ore.

După ce și-a făcut ucenicia pe lângă organizația lui A.C. Cuza, Corneliu Zelinsky Codreanu și-a creat în anul 1927 propria-i organizație, „Liga Arhanghelului Mihai”, căreia, pe lângă caracterul naționalist-șovin, i-a imprimat și un caracter reacționar, fascist. Schimbându-și din când în când denumirea („Garda de fier”, „Totul pentru țară”), această organizație a activat clandestin sau legal în favoarea reacțiunii și împotriva clasei muncitoare, mai ales în perioada crizei mondiale din anii 1929 – 1933, împotriva comuniștilor. Semnificativ este faptul că s-au găsit unii care să propună ca această organizație să poarte denumirea de „falanga anticomunistă”.

Subvenționați de câțiva dintre cei mai mari capitaliști români, iar mai târziu, după anul 1933, de însuși guvernul Germaniei hitleriste, legionarii nu s-au sfiit să trădeze interesele poporului român, să comită tot felul de crime și de nelegiuiri, cărora le-au căzut victime oameni nevinovați. Totodată, organele de represiune hitleriste, îndeosebi Gestapoul, au condus nemijlocit organizația legionară, ajutând-o să se organizeze, după modelul partidului nazist, în

unități paramilitare, să se înarmeze. Conducătorul legionarilor, C.Z. Codreanu, a urmat studiile universitare în Germania, dar nu a reușit să le termine, în schimb și-a însușit ideologia și a deprins metodele teroriste ale fascismului.

Legăturile dintre conducătorii legionarilor și cei ai Partidului național-socialist, din Germania s-au întărit continuu. Încă în anul 1934 o delegație legionară a participat la congresul fascist de la Montreaux, iar în anul următor o altă delegație a fost trimisă să se instruiască într-o tabără a fasciștilor polonezi; în anul 1936 a fost trimis în Spania un grup de legionari în frunte cu Moța și Marin, pentru a lupta alături de fasciști împotriva Republicii Spaniole. La înmormântarea lui Moța și Marin, organizată după rit legionar cu mare fast, au participat și diplomați ai unor țări fasciste, acreditați la București (Germania, Italia, Japonia, Portugalia).

După cum se știe, organizația legionară s-a bucurat de un sprijin material substanțial din partea hitleriști! or. Eugen Cristescu, care în acea perioadă lucra în Siguranța generală, a stabilit fără putință de tăgadă că legionarii fuseseră finanțați de Germania hitleristă în campania electorală din anul 1937. El avea să declare la proces: „din modul cum s-au desfășurat alegerile din 1937, din profunzimea propagandei, din tot utilajul de care au dispus, se vedea că au fost finanțați de către o țară străină. Noi știam foarte precisi; a legionarii nu dispun decât de 300 mii lei, așa că restul l-a suportat partidul nazist german”

8. Cu același prilej Eugen Cristescu a declarat că

Gestapoul a fost amestecat în toate atentatele săvârșite de legionari. Nu este întâmplător faptul că mai târziu ei și-au găsit adăpost în Germania, bucurându-se de ocrotirea serviciilor de spionaj fasciste, sub a căror baghetă săvârșiseră atâtea crime. Este suficient să amintim că asasinarea lui Duca, iar mai târziu asasinarea lui Armand Călinescu, au fost ordonate și pregătite în Germania, după model hitlerist, fiind executate de legionari. Guraliv din fire, A.C. Cuza, după vizita pe care a făcut-o în Austria în anul 1933, declara: „Noi, organizația cuzistă din România, vom depinde de organizația hitleristă de la Viena... Hitler ne-a dat toate instrucțiunile pentru organizarea batalioanelor de asalt...” 9 Astfel de instrucții pentru organizarea bandelor de asasini au primit și legionarii. Ei nu le-au mărturisit, dar le-au pus în practică, le-au aplicat, comițând numeroase crime. Tot prin crimă proiectau să-l înlăture, ca urmare a unei lovituri de stat, pe Carol al II-lea, pe primul ministru Armand Călinescu și... pe Elena Lupescu. Arestarea lui C.Z. Codreanu a zădărnicit pentru un moment complotul pus la cale de legionari, care însă nu au renunțat nicio clipă la gândul înlăturării lui Carol, la ideea asasinatelor, a suprimării celor care le stăteau în cale. În cartea sa intitulată Sub trei dictaturi, Lucrețiu Pătrășcanu a relevat printre altele resortul asasinării lui Armand Călinescu, interesele pe care le urmărea Germania fascistă punând la cale această crimă. Organele române de siguranță și de informații au ajuns la concluzia că asasinarea primului ministru român a fost condusă

din umbră de Horia Sima, sosit în acest scop din Germania. În momentul în care gloanțele ucigașe îl răpuneau pe Armand Călinescu, Horia Sima se afla în apropiere fiind deghizat în cerșetore, iar după săvârșirea acestei crime el a plecat din nou în Germania pentru a-și ridica simbria de ucigaș. Eugen Cristescu ținea să afirme la proces că „atunci când Armand Călinescu a fost suprimat, Horia Sima se găsea în țară... și privea dacă mașina își execută bine misiunea” (este vorba de mașina asasinilor - n.a.).

Și ideea suprimării lui Corneliu Zelinsky Codreanu a luat naștere tot în Germania. Deși nu fusese condamnat nici în anul 1924, când l-a asasinat pe Constantin Manciu, nici zece ani mai târziu, pentru complicitate la crima a cărei victimă fusese primul ministru Duca, cu toate că dovezile erau concludente, C.Z. Codreanu a fost condamnat la moarte în anul 1938, fără a fi judecat. Într-un anumit fel sentința i-a fost semnată de Hitler care i-a cerut lui Carol al II-lea să-l scoată pe protejatul Germaniei din pușcărie și să-i ofere un fotoliu de ministru. Doi ani mai târziu, schimbându-și atitudinea față de legionari, suveranul va oferi un fotoliu de ministru unui alt pușcăriaș, lui Horia Sima, dar atunci, în anul 1938, când din discuția purtată cu Hitler și-a dat seama de rolul legionarilor, n-a mai avut răbdare să ajungă mai întâi în țară, ci a dat imediat ordin, în timp ce se afla la Viena, să fie suprimate căpeteniile legionare.

Odată cu instaurarea lui Hitler la putere organizația legionară a fost subvenționată de

diverse servicii secrete germane care i-au rezervat rolul de coloană a V-a a hitlerismului. Ascensiunea Gărzii de fier poate fi explicată numai prin sprijinul substanțial primit din partea Germaniei fasciste. Astfel, reprezentantul guvernului Antonescu la Berlin scria că „fără sprijinul obținut din partea fascismului și național-socialismului, sub emanația căreia fragila mișcare legionară și-a dobândit vitalitatea, nu ar fi fost posibil un asemenea avânt”. Într-o consfătuire secretă ce a avut loc la Berlin în luna iunie 1934, și la care au participat printre alții Rosenberg, Hess și Himmler, se menționa că fuseseră „alocate pentru problemele interne, din România și organizarea Gărzii de fier” numai până la mijlocul anului respectiv suma de peste 750.000 mărci, iar în anul 1933 bugetul alocat mișcării prohitleriste din România se ridica la suma de 7 milioane de mărci. Odată cu consolidarea fascismului au crescut substanțial și sumele alocate legionarilor. Astfel, după ce C.Z. Codreanu a declarat că „în cazul venirii la putere a Begiunii, în 48 de ore România se va alătura Germaniei”, Germania a alocat pentru organizația legionară colosala sumă de 45.000.000 lei. Dar nu numai declarația lui Codreanu a fost bine plătită, ci și acțiunile întreprinse de legionari în favoarea fascismului. Toate aceste sume ajungeau la destinație prin intermediul unor firme comerciale, al unor societăți anonime sau al băncilor în care pătrunsese capitalul german. Printre acestea se numărau reprezentanțele firmelor „I.G. Farbenindu-strie”, „Romanii”, „Bayer”,

„Societatea Bancară Română” – sucursală a băncii germane „Dresdner Bank” – și altele. Dar sumele destinate Gărzii de fier erau încasate uneori și direct. Astfel C.Z. Codreanu intrase încă în anul 1934 în strânsă legătură cu agentul hitlerist Ernest Cristoph Schepky, de la care primea nu numai bani, ci și instrucții.

A.C. Cuza nu a făcut decât mărturisiri în Parlament privind simpatia pe care o nutrea față de Hitler și de Germania, în timp ce ucenicul acestuia, Corneliu Zelinsky Codreanu, care se înfruptase din banii primiți de la stăpânii săi, a fost mai categoric în precizarea poziției pe care se situa. Dacă A.C. Cuza lupta împotriva progresului realizat în politica europeană, iar alianța cu Germania reprezenta pentru el „singura dogmă”, C.Z. Codreanu avea să afirme fără echivoc: „Eu sunt contra marilor democrații ale Occidentului, eu sunt contra Miciei înțelegeri, eu sunt contra înțelegerii Balcanice și n-am niciun atașament pentru Societatea Națiunilor, în care nu cred. Eu sunt pentru o politică externă alături de Roma și Berlin”. Declarația lui Codreanu era îndreptată împotriva politicii externe promovate de România, împotriva independenței țării.

Atașamentul față de hitlerism a fost clar exprimat de un alt reprezentant al organizației fasciste a legionarilor, de Horia Sima, care avea să spună: „Chiar dacă Germania ne va fi piatră de mormânt, trebuie să mergem alături de ea”. Numărându-se printre agenții apreciați ai Gestapoului, Horia Sima și-a subordonat întreaga activitate intereselor Germaniei hitleriste și

spionajului german. El a întreținut strânse legături cu Gesler, șeful grupului pe care Gestapoul l-a infiltrat în țara noastră, cu Andreas Schmidt, conducătorul sașilor hitleriști și unealtă a lui Himmler în România, cu Edith von Coler, cunoscută spioană hitleristă, precum și cu alți emisari ai spionajului german, iar în București, își găsea adeseori adăpost la legația germană sau la domiciliile unor fasciști cu care menținea legături strânse. Horia Sima era înconjurat de tot felul de spioni aflați în slujba Gestapoului. Printre aceștia se număra și „locotenentul” său – participant activ la săvârșirea asasinatelor din noiembrie 1940 și la rebeliune. Ilie Stângă, un alt asasin de profesie, avea să declare mai târziu că Horia Sima a fost „vândut cu totul nemților”, trădându-i chiar și pe legionari.

Numeroși legionari au fost recrutați de serviciile de spionaj fasciste, aducându-și cu mult zel la îndeplinire misiunile primite. Astfel, Alexandru Constant și Ion Victor;

Vojen primeau o soldă lunară de 300 de mărci prin „I.G. Farbenindu-strie”. Lista simbriașilor care au adus servicii spionajului german poate fi completată cu Petru Ponta, Gheorghe Ciorogaru, Ion Gogonea, Vasile Băncilă, Vladimir Dumitrescu și alții de teapa lor.

După cel de-al doilea război mondial membrii fostei coloane a V-a a spionajului fascist și-au schimbat stăpânii. Îndrumați de Horia Sima, legionarii fugiți în străinătate și-au oferit imediat serviciile altor oficine de spionaj, continuând să desfășoare o activitate criminală împotriva țării

noastre.

De ce a fost ucis Nicolae Iorga?

De la asasinarea lui I.G. Duca pe peronul gării din Sinaia până la sângeroasa noapte din noiembrie de la Jilava, până la asasinarea lui Iorga și Madgearu s-au scurs șapte ani - aproape un deceniu - la sfârșitul căruia legionarii au întronat în țară un climat de teroare și de crimă.

De ce a fost ucis Nicolae Iorga? Întrebarea ar putea fi extinsă și la atâtea alte persoane: doar sub gloanțele unor demenți au căzut prefectul poliției din Iași, Constantin Manciu, în vremea când încă nu se constituise organizația teroristă legionară, primul ministru I.G. Duca, primul ministru Armand Călinescu... Legionarii au săvârșit numeroase crime împotriva elementelor progresiste din țara noastră, împotriva tuturor celor ce se opuneau politicii de trădare a intereselor românești, pe care o promovau căpeteniile lor.

În secolul al XIX-lea un istoric francez constata că în țara noastră nu existau criminali politici și de aceea trebuiau să fie năimiți din afară. În perioada dintre cele două războaie mondiale conducătorii legionarilor, Corneliu Zelea Codreanu și, mai târziu, Horia Sima, au „studiat” la școala crimei naziste, preluând de la fascismul german nu numai ideologia, ci și metodele de lucru ale acestuia, în primul rând metoda suprimării adversarilor politici, iar bandele de asasini erau pregătite, de cele mai multe ori, în Germania sau erau dotate cu armament german.

Asasinatele săvârșite de legionari trebuie

examineate într-un context mai larg, în strânsă legătură cu crimele comise de fascism în alte țări europene. În această perioadă au căzut răpuși de gloanțele asasinilor fasciști Albert I, regele Belgiei, A. Poracki, ministrul de interne al Poloniei, Engelbert Dollfuss, cancelarul Austriei, generalul Schleicher, cancelarul Germaniei, Alexandru I, regele Iugoslaviei, și Louis Barthou, ministrul de externe al Franței. În săvârșirea acestor asasinate un rol important a revenit spionajului nazist care nu a fost străin nici de crimele comise de legionari în țara noastră. De aceea asasinarea lui I.G. Duca, la sfârșitul anului 1933, nu poate fi separată de crimele dezlănțuite de nazism în Europa. Și crima comisă pe peronul gării din Sinaia a fost inspirată de anumite cercuri din capitala Germaniei fasciste. De altfel, Corneliu Zelea Codreanu primise, cu puțin timp înainte de comiterea atentatului de la Sinaia, o scrisoare din Berlin în care era felicitat „pentru gândul clar privind trădătorul”. Dar de moartea lui I.G. Duca sunt vinovate și anumite persoane din anturajul primului ministru sau din preajma lui Carol al II-lea. După cum se știe, I.G. Duca s-a opus cu înverșunare reîntoarcerii lui Carol în țară, iar mai târziu s-a ridicat împotriva politicii promovate de acesta. Faptul că în seara în care s-a produs asasinatul nu se afla nimeni în jurul primului ministru, lipsind până și garda personală, a dat mult de gândit. Evident, membrii camarilei regale nu au fost străini de asasinatul politic săvârșit pe peronul gării din Sinaia. De fapt, în săptămânile premergătoare crimei, C.Z. Codreanu și-a găsit

adăpost la o rudă a Elenei Lupescu, de unde l-a amenințat cu moartea nu numai pe I.G. Duca, ci și pe Nicolae Titulescu. „Codreanu a dat ordin de omorârea lui Duca; l-am citit și eu” – scria în testamentul său Mihai Stelescu adjunctul lui C.Z. Codreanu, iar pe timpul procesului intentat lui Ion Antonescu și celorlalți criminali de război, Eugen Cristescu, referindu-se la asasinarea lui I.G. Duca, spunea: „Eu am făcut ancheta asupra asasinării lui Duca și am stabilit proba evidentă a vinovăției lui Codreanu. Pentru ce l-au achitat? Ați văzut la dosar declarația doamnei Călinescu, în casa căreia Codreanu a pregătit în cele mai mici amănunte atentatul acela”.²

De ce a fost ucis I.G. Duca? Este dificil să găsești un răspuns complet la această întrebare, dar una dintre cauze rezidă și în faptul că primul ministru descoperise rolul de agentură a hitlerismului pe care-l juca Garda de fier, procedând la dizolvarea acestei organizații teroriste în decembrie 1933. Soția lui I.G. Duca avea să mărturisească mai târziu că acesta „avea convingerea, după informațiile sumare pe care începuse a le primi, că Garda de fier începuse chiar din 1933 să fie stipendată de la Berlin. O vedea ca o agentură străină, de trădare a intereselor țării”.³

Un alt asasinat politic comis de legionari în perioada dintre cele două războaie mondiale a cărui victimă a căzut primul ministru Armand Călinescu își are obârșia în aceleași cauze.

Creșterea pericolului nazist începuse să neliniștească poporul român, inclusiv cercurile

guvernante din țara noastră, care căutau soluții pentru a zădărnici planurile expansioniste ale Germaniei hitleriste. Legionarii nu puteau să rămână impasibili la propunerile lui Armand Călinescu de a fi luate măsuri pentru lichidarea imediată a gardismului prin arestarea lui Codreanu și a tuturor fruntașilor acestei organizații teroriste.

Dacă în cazul suprimării lui I.G. Duca au existat doar unele presupuneri privind amestecul fascismului german, asasinarea lui Armand Călinescu a fost pregătită cu certitudine la Berlin, de unde Horia Sima, cu asentimentul călăilor fasciști, și-a trimis în țară „colaboratorii” apropiați în ale crimei. Fostul secretar al Gărzii de fier, Nicolae Pătrașcu, arăta că Horia Sima „l-a pregătit pe Miti Dumitrescu, în tăcere, ca să plece în țară și să-l împuște pe Armand Călinescu. Când totul a fost aranjat a avut loc o cină de despărțire de Miti Dumitrescu”. Nicolae Pătrașcu declara, de asemenea, că Horia Sima se afla în țară în timpul asasinării lui Armand Călinescu. Mihail Vârfureanu, legionar asasinat de gardiști la Jilava, consemna într-un memoriu că ordinul privind suprimarea lui Armand Călinescu și a regelui fusese transmis de comandamentul din Berlin prin Ioana Cantacuzino, ing. Nicolau și Ilie Vlad Sturdza. „Cu inginerul Nicolau și cu Sturdza, care aveau instrucții de la Berlin, am hotărât ca execuția să vizeze simultan pe rege, Călinescu și pe Gabriel

Marinescu. În acest fel n-ar avea cine reacționa” 4. Dar prima echipă a trăgănat

lucrurile, locul ei fiind luat de Mit.i Dumitrescu, Horia Sima și alți criminali. Referindu-se la asasinarea lui Armand Călinescu și la celelalte crime săvârșite de legionarii lui Horia Sima, Miti Dumitrescu sublinia că „ceea ce a lăsat în urmă Corneliu Codreanu, ca asasinate, sunt niște biete mărunțișuri față de grămezile de cadavre ale lui Horia Sima”. Crima de pe podul Elefterie a fost organizată și condusă direct de Horia Sima, precizează Nichifor Crainic. Horia Sima „a venit în țară, a organizat și a condus asasinarea lui Armand Călinescu deghizat în babă țărăncă. Camarazii lui spun că posedă (tactul) talentul de a se travesti în florăreasă cu coșul de flori pe braț, în servitoare, și așa mai departe, mulțumită figurii sale nebărbătești. Ascunzătoarea lui principală era legația germană din București. Când am devenit ministru, după rebeliune, la un dejun dat guvernului la palatul regal din Sinaia, locul meu era lângă rege. Toată vremea regele mi-a vorbit de ororile legionarilor rebeli, și, între altele, mi-a spus: «Baba aceea, în haine țărănești, care ședea pe bancă, sub castanii bulevardului, când a fost ucis Armand Călinescu, nu era altul decât Horia Sima, care conducea personal omorul. Mi-au spus-o de la Siguranța generală»”.

Prin asasinarea lui Armand Călinescu legionarii nu au urmărit să se răzbune pentru moartea lui C.Z. Codreanu, după cum au încercat să se justifice asasinii. Această crimă a fost dictată de interesele germane și reprezenta un târg încheiat între Gestapo și Horia Sima în schimbul aducerii sale la putere.

Suprimarea lui Armand Călinescu a constituit o lovitură puternică dată de hitleriști politiciii externe românești, a însemnat, în același timp, o încercare de a ataca Anglia și de a trece întreaga răspundere a asasinatului pe seama spionajului englez. De altfel, imediat după asasinarea lui Armand Călinescu, guvernul german a editat o broșură pe a cărei copertă se afla chipul primului ministru, aruncând vina asupra lui Sergiu Leca, un agent al spionajului englez în România. Nu este exclus ca această broșură să fi fost editată chiar înainte de asasinarea lui Armand Călinescu, fiind difuzată imediat după comiterea crimei.

Crimele legionare, săvârșite din ordinul hitleriștilor, au culminat cu asasinarea mișelească a marelui om de cultură, a savantului de renume mondial, Nicolae Iorga. Prin vorbe și fapte, prin vasta sa activitate politică Nicolae Iorga s-a ridicat cu consecvență împotriva hitlerismului și organizațiilor profasciste, apărând independența și suveranitatea României. Cronicar fidel al vremii sale, el a dezvăluit cu o clară viziune acțiunile îndreptate împotriva României și s-a opus politiciii de apropiere față de Germania hitleristă promovate de unele cercuri din țară. În același timp Nicolae Iorga s-a ridicat cu fermitate împotriva pretențiilor revizionistilor horthyști susținuți de fascismul german și de cel italian. El a condamnat cu asprime acțiunile teroriste ale legionarilor, văzând în Garda de fier o agentură a fascismului german în România. Nu ne-am propus să ne oprim la protestele reprezentanților opiniei publice progresiste românești, la sutele de articole

publicate în presă, la broșurile sau la cuvântările rostite în Senat și la posturile de radio, în care era înfierat fascismul, amestecul grosolan al reprezentanților acestuia în treburile interne ale țării. Dar pentru a ne forma o imagine asupra intransigenței cu care Nicolae Iorga apăra interesele naționale este suficient să amintim despre atitudinea sa față de acțiunile întreprinse de spionul R. Adelman, consilier la legația germană din București, care în timpul ocupației din perioada anilor 1917 - 1918 îndeplinise funcția de șef al poliției secrete germane în capitala țării noastre. În această calitate R. Adelman a comis numeroase atrocități împotriva populației pașnice. Mai târziu, prin anii 1935 - 1936, consilierul-spion depunea multă râvnă pentru strângerea legăturilor dintre România și Germania, camuflându-și activitatea prin conferințe „cultural-științifice”. O astfel de conferință, a cărei temă o constituia muzica germană, fusese programată la sfârșitul anului 1936, în sala Dalles. Demascând caracterul antinațional al activității spionului hitlerist, Nicolae Iorga a obiectat împotriva organizării acestei conferințe. Într-un raport al Siguranței se menționa că „dacă totuși contra opunerii sale, această conferință se va ține, dânsul (N. Iorga - n.a.) îi va determina pe studenți să devasteze sala Dalles, dând drumul, în același timp, în «Neamul românesc» și unui articol fulminant în această chestiune^{1.4}. În urma protestelor energice ale savantului, conferința spionului hitlerist nu a mai avut loc. Negăsind altă soluție și pentru a nu

ajunge la conflict cu legatia germană, autoritățile române au recurs la o manevră simplă: în seara când Adelman trebuia să-și etaleze cunoștințele despre muzica germană, în sala Dalles a fost provocat un deranjament la instalația electrică.

Începând din anul 1933, Nicolae Iorga a militat cu consecvență, organizând conferințe sau publicând articole în presă pentru apărarea independenței politice a României, pentru zădărnicierea subjugării economice a țării de către Germania hitleristă. El a demască, de asemenea, acțiunile fascismului îndreptate împotriva altor popoare, împotriva umanității, a dezvăluit agresivitatea și politica de expansiune promovată de Berlin. Atitudinea sa consecventă împotriva fascismului și agenturii hitleriste din țară - Garda de fier - nu putea fi privită cu ochi buni de cârmuitorii de la Berlin. Titu Georgescu consemna că despre Iorga „se trimiteau note informative la Berlin, care arătau substratul politic antigerman al conferințelor și prelegerilor sale. Berlinul se interesa de evoluția sa, de gradul intensității atacurilor lui contra lui Hitler” 5. Diferiți soli ai hitlerismului au căutat să-l atragă p2 istoricul român de partea lor, însă încercările acestora nu au fost încununăte de succes, iar atunci „când nimic nu mai îngăduia vreo speranță, dacă nu să-l atragă cel puțin să-l domolească, hitleriștii aveau să-l treacă definitiv printre cei de care urmau să se debaraseze la primul prilej favorabil” °. După cum se știe, unealta prin care fascismul german a acționat împotriva sa a fost Garda de fier, agentură fidelă a hitlerismului în România. La

întrebarea „Ce credeți de versiunea care circulă printre legionari că suprimarea lui Iorga și Madgearu s-ar datora unei intrigi a Gestapoului în România?”, Horia Sima răspundea – în cadrul unui „interviu” acordat în anul 1961 – prin altă întrebare: „Ce interese ar fi avut guvernul german?”, iar.

apoi adăuga: „Este adevărat că Iorga și Madgearu se numărau printre dușmanii Germaniei hitleriste”. În continuare Horia Sima a menționat că „din punct de vedere al intereselor germane, suprimarea lui Iorga și Madgearu ar fi fost un non-sens, iar o mare putere n-are obiceiul să se răzbune”. 7 Conducătorul asasinilor legionari ignora total odioasele crime făptuite de nazism, admitând totuși „că Gestapoul a pus la cale suprimarea lui Iorga pentru a ne face nouă rău (legionarilor – n.a.)” 8. Dar în interviul acordat Horia Sima nu s-a referit și la felicitările primite din partea stăpânilor de la Berlin pentru crimele la care fusese părtaș la sfârșitul lunii noiembrie 1940, inclusiv pentru suprimarea lui Iorga. La 5 decembrie 1940 Himmler îi scria lui Horia Sima că „în această primă epocă a preluării puterii, au fost trași la răspundere și împușcați de către mișcare în afară de justiția de stat, oamenii și adversarii... O asemenea măsură este justă pentru că nu poate fi adusă la îndeplinire niciodată de justiția ordinară care este legată de paragrafe și va depinde întotdeauna de un formalism al paragrafelor”. Scrisoarea lui Himmler se încheia cu „cele mai sincere felicitări” pentru Horia Sima și legionarii săi 9.

Căutând o „justificare” pentru comiterea acestui asasinat odios, Horia Sima a încercat încă o dată, după mai bine de 20 de ani, să-l separe pe savantul Nicolae Iorga de omul politic, afirmând că banda de asasini l-a ucis pe ultimul, exprimându-și totodată convingerea că arestarea lui Iorga în timpul dictaturii militare-legionare „ar fi făcut mai mare vâlvă în țară decât a tuturor celorlalți oameni politici”. 10

Figura de criminal a lui Horia Sima a fost sugestiv conturată în memoriile lui Constantin Argetoianu, care l-a întâlnit pe asasin, imediat după suprimarea lui Nicolae Iorga, în biroul lui Zăvoianu. După cum consemna Constantin Argetoianu, acesta era „într-o stare de extremă tensiune nervoasă. Palid, alb aproape ca hârtia, îi tremurau buzele, și vorbele îi ieșeau pripite, ca gloanțele dintr-un revolver”. 11 Vorbele lui Sima erau aidoma gloanțelor care semănau moartea, a gloanțelor trase de asasinii legionari cu o noapte în urmă, la Jilava, a gloanțelor care erau pregătite pentru crimele din pădurea Snagov și de la Strejnic.

Asasinarea lui Nicolae Iorga și a lui Virgil Madgearu la sfârșitul lunii noiembrie 1940 se înscriseră în valul de crime săvârșite cu premeditare de legionari după preluarea puterii. Prin măcelul din zilele de 26 și 27 noiembrie 1940 legionarii urmăreau să suprimă forțele politice și de ordine care nu erau pe placul Gărzii de fier. Bestialității și cruzimii nemăiîntâlnite pe meleagurile noastre au căzut victime oameni nevinovați.

De pildă la Jilava, criminalii îmbrăcați în

cămașă verde au tras în zece minute un număr de 587 de gloanțe, secerând oameni cuprinși de groază, încă nedezmeticiți de somn, fără nicio posibilitate de apărare. Ca și cum toate acestea nu ar fi fost suficiente, ancheta a mai stabilit că în celula nr. 17 „s-au găsit, între altele, opt cadavre, care pe lângă răni provenite din împușcături, mai prezentau și despicături profunde ale capului, produse cu corpuri tăioase, grele”. 12

Referindu-se la evenimentele din toamna anului 1940, Horia Sima a afirmat că nu a avut cunoștință despre asasinările de la Jilava, de care a aflat numai după ce fuseseră săvârșite. În ceea ce privește asasinarea lui Iorga el a lăsat să se înțeleagă că Antonescu a fost acela care l-a împiedicat să-l salveze pe marele savant român: „Până astăzi, atitudinea lui Antonescu în cazul Iorga-Madgearu mi se pare stranie. În timp ce, când a fost vorba de salvarea lui Tătărescu, Ghelmegeanu și Argetoianu, mi s-a cerut stăruitor să-i salvez... de astă dată nu s-a mișcat nici generalul, nici Mihai Antonescu și nici Rioșeanu... În loc de a întrerupe Consiliul de Miniștri, pentru a putea pleca în căutarea lor, salvarea lor fiind chestiune de minute, Antonescu s-a folosit de această știre (de vestea ridicării profesorului Iorga de către banda de asasini - n.a.) pentru a face o nouă presiune asupra mea pentru a-i preda șefia legiunii” 13. Cât cinism! În timp ce viața marelui savant ei a în pericol, Ion Antonescu și Horia Sima își disputau întâietatea. Cu toate că Horia Sima a declarat că în noaptea crimei plecase spre Ploiești pentru a-i identifica pe asasini, organele de

anchetă nu au mai avut posibilitatea să stabilească precis faptele, după ce trecuseră câteva luni de la comiterea asasinatelor, iar principalii vinovați și martori se refugiaseră în Germania, fiind ocrotiți de Gestapo. Ne punem întrebarea dacă în noaptea în care a fost asasinat Nicolae Iorga nu se afla cumva prin apropiere vreo florăreasă care urmărea cu sânge rece aducerea la îndeplinire a „misiunii”. Faptele ulterioare au confirmat existența unor legături strânse între Horia Sima și asasinii de la Jilava, asasinii profesorului Nicolae Iorga.

Nicolae Pătrașcu, fost secretar al Gărzii de fier, a încercat să facă o anchetă printre asasinii lui Iorga ce se refugiaseră în Germania. Cu toată opoziția lui Horia Sima el a adunat suficiente probe care l-au făcut să ajungă la concluzia că „Traian Boeru rămâne un criminal odios și în toate acțiunile a dovedit că e un inconștient și un iresponsabil. Răspunderea crimelor lui o poartă din plin Horia Sima”.

Ilie Stângă, un alt colaborator al lui Horia Sima, avea să declare mai târziu că a rămas îngrozit când a aflat că „jefuitorii și asasinii de la Jilava, pădurea Snagov, asasinii lui Iorga și Madgearu sunt acolo (în Germania –; n.a.); au trăit în grupul legionar sub ocrotirea lui Horia Sima. M-am cutremurat la vestea că atunci când prof. N. Pătrașcu, care era șeful grupului legionar de la Rostock, a încercat să facă o anchetă lui Traian Boeru și celorlalți asasini ai lui Iorga și Madgearu, Horia Sima i-a interzis să o facă. Ba mai mult l-a invitat pe Traian Boeru la Berlin unde au stat de

vorbă. Întors, Boeru afișa o poziție de bravadă, lăsând să se înțeleagă că „ștabul” (Horia Sima - n.a.) ar fi fost de acord cu crima comisă”. Ștabul avea tot interesul să se pună de acord cu asasinii, să-i ocrotească, fiind părtaș la crimele săvârșite.

După câteva ore de la asasinarea lui Iorga, Horia Sima s-a întâlnit cu ucigașii la sediul legionar din Aleea Vulpache. „Era echipa întreagă, opt inși în total. Șeful și purtătorul lor de cuvânt era inginerul Traian Boeru”, preciza Horia Sima. Cu acest prilej reacția sa a fost de-a dreptul surprinzătoare. După două decenii el mărturisea că la întâlnirea cu asasinii a „trăit un moment de mare emoție. Ținuta tuturor (asasinilor - n.a.) m-a impresionat profund”. 14 Nu ne putem imagina cum ținuta unor criminali ar putea fi generatoare de emoții profunde. Logica gândirii umane refuză o astfel de asociere. După cum, se vede, profesorul de logică Horia Sima, pe lângă faptul că avea lacune în propria-i logică, mai era și lipsit de cel mai elementar bun simț. Am putea accepta afirmația lui Horia Sima numai în cazul în care s-ar fi numărat și el printre ucigași, ceea ce nu ar fi exclus.

Știrea asasinării lui Nicolae Iorga și Virgil Madgearu, a celorlalți demnitari, oameni politici și militari înțemnițați la Jilava a avut darul să provoace emoții „justificate” în rândurile celor de la legația germană din București, în rândurile stăpânilor de la Berlin. Un martor ocular declara că profesorul Ernest Gamillscheg, directorul Institutului german de științe, „jubila de bucurie, ca de o mare victorie personală”.

După săvârșirea asasinatelor de la Jilava, a crimelor de la Snagov și de la Strejnic, ucigașii au rămas nepedepsiți. Deși preocupați de mascarada reînhumării lui C.Z. Codreanu, la care invitaseră și oaspeți „de onoare” în persoana lui Baldur von Schirach, a lui von Bolile și a altor personalități fasciste, legionarii s-au făcut luntre și punte pentru a împiedica autoritățile să ia vreo măsură concretă. Teroarea se așternuse în întreaga țară. Singurele argumente folosite de slujitorii lui Horia Sima le constituiau pistoalele-mitralieră, ce s-au dovedit suficiente pentru a menține teroarea. Asasinatele săvârșite la sfârșitul lunii noiembrie 1940 au semănat groaza și teroarea în toate regiunile țării. Populația a privit cu consternare acțiunile teroriste întreprinse de bandele de asasini care circulau în voie. De teamă au fost cuprinși și fruntașii politici ai celor două partide istorice. În rapoartele S.S.I. se consemna că grupările liberale și național-țărăniști preconizau să ia măsuri imediate de apărare a celor aflați în pericol. Aceleași rapoarte precizează că lui în Maniu adoptase o poziție echivocă în legătură cu asasinatele comise, „cercurile liberale au reprobato cu indignare omorârea celor de la Jilava, a lui Madgearu și Iorga. Ele au afirmat că aceste evenimente vor avea repercusiuni importante în viața politică internă și că vor cere, printr-un memoriu, pedepsirea exemplară a tuturor celor vinovați”. 15 În timp ce partidele istorice se rezumau la proteste formale, la memorii, Partidul Comunist Român s-a ridicat cu hotărâre împotriva acțiunilor teroriste ale legionarilor. În aceleași

rapoarte ale S.S.I. se consemna, la 16 decembrie 1940, că partidul comunist „a dat dispoziții de dirijare a propagandei împotriva politicii de teroare a regimului; a răspândit manifeste în acest sens. A urmărit alcătuirea unui front de rezistență și sabotaj”. 16 În perioada în care stihia fascistă flutura mantia morții deasupra țării noastre, comuniștii români s-au ridicat cu hotărâre la luptă împotriva forțelor oarbe care au dezlănțuit ura, violența și crima.

Din considerente politice și nu din dorința de a face dreptate, de a întrona justiția în această afacere murdară, autoritățile antonesciene au fost „nevoite” să procedeze

— După înăbușirea rebeliunii - la arestarea câtorva asasini. Cei mai mulți dintre ei reușiseră să dispară cu ajutorul Gestapoului, găsindu-și adăpost în Germania hitleristă, unde se bucurau de condiții privilegiate. Cu toate că România întreținea relații strânse cu Germania, cercurile guvernamentale nu au întreprins nicio acțiune pentru a cere extrădarea lor. Geisler, gestapovistul care îi dirijase la București, le purta acum de grijă și pe teritoriul Germaniei.

Ancheta și procesul care au urmat au dezvăluit cu toată forța crimele săvârșite de legionari în luna noiembrie 1940. Cerând pedeapsa maximă pentru toți vinovații acuzatorul public spunea:

„Sunt lucruri pe care generația noastră nu le poate înțelege. Sunt fapte pe care generația noastră nu le poate ierta. Sunt oameni care nu pot fi cruțați - fiindcă prin faptele lor au așternut o

pată de rușine asupra trecutului curat al unui neam și au întunecat viitorul unor generații”. 17

Asasinarea lui Iorga a însemnat o grea pierdere pentru știința și cultura românească. În același timp, „asasinarea celui care scrisese pagini de istorie la cel mai înalt nivel de erudiție despre trecutul atâtor popoare, care la congresele și la reuniunile științifice era recunoscut ca un magistrul, echivala cu o crimă la adresa umanității, a civilizației și culturii universale.18

Un agent dublu cu numele de Horia Sima

Omul cu fața nebărbătească - cum îl caracteriza Nichifor Crainic - care putea să-și schimbe cu ușurința înfățișarea, omul cu figură de adolescent, înrăit și îmbătrânit prematur într-o colonie de reeducare, a fost stăpânit de o sete nestăvilită pentru putere. Horia Sima era prolesor de logică, dar nu a îmbrățișat această meserie nobilă.

În afara funcției de „ștab” al Gărzii de fier, Horia Sima a îndeplinit profesia de spion, de agent plătit al unor servicii secrete străine. Este greu să stabilem când și-a început cariera de spion și în solda cărui serviciu de informații a acționat, dar există certitudinea că a urmărit în permanență să-și asigure avantaje materiale substanțiale, fără a-și face procese de conștiință. Nu îl interesau decât banii și puterea. Prin activitatea sa criminală pusă în slujba Germaniei naziste, Horia Sima a știut imense prejudicii țării, a trădat interesele naționale.

Colaboratorii apropiați ai lui Moruzov nu erau străini de activitatea desfășurată de Horia Sima ca

agent al Serviciului secret. Pentru serviciile aduse Horia Sima era foarte bine plătit, bucurându-se totodată și de alte avantaje. Prin serviciul secret avea posibilitatea să acționeze împotriva legionarilor care îi erau ostili sau chiar să se debaraseze de ei, fără a-i fi teamă că va fi arestat și pedepsit. La rândul său, Mihail Moruzov avea tot interesul să fie bine informat asupra activității conducătorilor Gărzii de fier, asupra acțiunilor pe care aceștia le pregăteau, întotdeauna periculoase și neașteptate. Din acest punct de vedere Horia Sima a fost un informator prețuit de Mihail Moruzov. Șeful Serviciului secret român a intuit intențiile căpeteniei legionarilor, dorința sa de a parveni în cel mai scurt timp, setea de bani și l-a plătit cu sume imense. Fostul director al secției foto-identificări din cadrul Serviciului secret, Gheorghe Cristescu, menționa că Mihail Moruzov avea mulți informatori printre legionari, „începând cu Horia Sima pe care îl plătea cu marea sumă de 900.000 lei lunar” 1. După cum se poate constata, simbria era deosebit de substanțială; ca profesor de logică n-ar fi primit decât vreo 2000 de lei. Despre legăturile lui Mihail Moruzov cu Horia Sima aveau cunoștință și alți funcționari supei iori ai Serviciului secret. Astfel, Gheorghe Șerbu afirma că Horia Sima putea fi văzut deseori „la domnul Moruzov acasă, la birou, având întâlniri și în oraș” 2, iar Constantin Ionescu-Micandru relata că îl văzuse pe Horia Sima în compania lui Moruzov la un sediu conspirativ al Serviciului secret și la restaurantul Mon Jardin.³ Victor Dumitrescu, fost șef al unei brigăzi speciale

constituite la Siguranța generală, s-a ocupat cu urmărirea activității legionarilor, relatându-ne că „se asmuțea poliția și jandarmeria contra lui Horia Sima, pentru ea spiritul de vigilență să fie permanent treaz, în timp ce Horia Sima era ținut la adăpost, în însăși locuința personală a lui Mihail Moruzov”.

Fostul comisar ne povestea cu câtă perseverență îl urmărea pe Horia Sima pentru a-i descoperi ascunzișul, dar tocmai când credea că și-a atins țelul, că putea să-l aresteze, acesta dispărea din nou, fiind avertizat de Moruzov.

Unul dintre colaboratorii lui Horia Sima, pe nume Victor Biriș, implicat în asasinatele din noiembrie 1940, a relatat modul în care Mihail Moruzov reușea să-l ocrotească pe Horia Sima, pentru a nu fi arestat de Siguranța generală. La 25 ianuarie 1939, după ce legionarii săvârșiseră câteva acțiuni teroriste, Siguranța generală se afla pe urmele lui Horia Sima, iar arestarea sa era iminentă. În aceeași zi, Victor Biriș a primit un telefon de la șeful Serviciului secret care îi fixa de urgență o întâlnire lângă podul Elefterie. „M-am dus, a venit, ne-am urcat în mașină și am discutat cu Moruzov: «Sunt informat că oamenii lui Parizianu (inspector de poliție - n.a.) sunt pe urmele lui Horia și nu-l pot găsi pentru a-l preveni. Ar fi o catastrofă dacă ar fi arestat și ar afla Gavrilă Marinescu de legăturile dintre noi. Spune-i să plece imediat în Germania, că deocamdată nu pot face nimic pentru el. Dă-i din partea mea asta»„ (un plic cu bani - n.a.).⁴ Biriș i-a comunicat stăpânului său cele discutate cu Moruzov,

transmițându-i totodată și diurna pentru drum.

Activitatea de agent a lui Horia Sima în solda șefului Serviciului secret era cunoscută și altor legionari, printre care se numărau, în primul rând, Radu Mironovici, Miile Lefter, Simion Lefter, Augustin Bideanu etc. Și aceștia au activat în cadrul Serviciului secret, fiind recrutați din rândurile armatei de către Moruzov. De altfel și Ion Zela Codreanu declara, la procesul din anul 1941, că Horia Sima „se afla în strânse legături cu Moruzov” 5.

Nu considerăm necesar să mai consemnăm și alte mărturii. Evoluția evenimentelor din vara anului 1940, când Moruzov i-a netezit lui Horia Sima drumul spre un cabinet ministerial, scăpându-l din nou de la moarte, este semnificativă în ceea ce privește colaborarea dintre cei doi. După cum se știe, Horia Sima și Nicolae Pătrașcu au intrat clandestin în țară, trecând frontiera pe la Lățunaș (Timiș). Fiind prinși de jandarmi – unul la Jamul Mare, iar al doilea la Ticvani – ei au fost aduși la București pentru a fi anchetați la Ministerul de Interne. După încheierea anchetei, în urma căreia conducătorul legionarilor era acuzat de trădare a patriei, de colaborare cu Reichul hitlerist, ministrul de interne cerea „împușcarea lui Horia Sima și a tuturor aceluia care se vor dovedi că au lucrat cu el sau îi ascultă ordinele” 6. Contrar așteptărilor anchetatorilor de la Ministerul de Interne, Horia Sima a fost condus de Moruzov, din închisoare spre cabinetul regelui, unde, în urma discuției purtate cu Carol al II-lea, cel ce fusese

sortit să fie împușcat pentru trădarea țării a fost cocoțat într-un fotoliu ministerial. Prin atragerea lui Horia Sima de partea sa, „suveranul României” urmărea să pună sub tutela coroanei întreaga mișcare legionară, inclusiv grupul ce se aciuase la Berlin. Târgul încheiat între rege și Horia Sima prevedea în primul rând aducerea în țară a grupului de la Berlin. La apropierea dintre rege și legionari un rol important l-a jucat Mihail Moruzov. Acest joc i-a fost însă fatal, pentru că asul pe care considera că îl ține în mână s-a dovedit a fi un biet valet de treflă, manevrat de alți stăpâni mai puternici. În timpul dictaturii legionare Horia Sima i-a rezervat lui Mihail Moruzov celula numărul 1 de la Jilava, iar în noaptea de 26 spre 27 noiembrie 1940 printre cei asasinați de bandele legionare se afla și șeful Serviciului secret român.

La începutul lunii septembrie 1940 Mihail Moruzov plecase la Veneția pentru a participa la o conferință patronată de amiralul Canaris. Instaurarea dictaturii militaro-fasciste în România reprezenta un pericol real pentru șeful Serviciului secret român; dându-și seama de acest lucru, amiralul Canaris l-a sfătuit să nu se înapoieze în țară. În convorbirea telefonică pe care a avut-o cu subalternii săi de la București, Mihail Moruzov a primit asigurări din partea șefului Secției contrainformații, Florin Becescu, zis Georgescu, că situația din țară nu prezenta niciun pericol și că putea să se întoarcă fără grijă. După ce fusese arestat de oamenii lui Antonescu, Mihail Moruzov nutrea speranța că va fi salvat de rege sau de

Horia Sima. Dar ultimului, după ce își atinsese scopul, după ce reușise să ajungă șef al Gărzii de fier și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, îi era teamă ca nu cumva Moruzov să fi dat în vileag activitatea sa pusă în slujba Serviciului secret român și a serviciilor de spionaj germane. De aceea Horia Sima a fost nevoit să ia măsuri urgente pentru a-l reduce la tăcere pe șeful Serviciului secret. Așa se explică faptul că în timpul cercetărilor efectuate în toamna anului 1940, anchetatorii nu au putut scoate nicio vorbă de la Moruzov. Semnificativă este în acest sens declarația din 12 iulie 1941 a chestorului de poliție Eugen Clonța: „În timpul când era arestat Moruzov, a venit d-l procuror militar de la Curtea militară de casare, care voia să facă formele legale (Moruzov fusese închis fără a avea mandat de arestare - n.a.). L-am dus pe Moruzov într-un cabinet pentru facerea formelor. Atunci vine șocariciu (șef în poliția legionară, unul dintre odioșii asasini din noiembrie - n.a.) și fără să vorbească cu mine, se adresează procurorului pe un ton ridicat, spunându-i că n-are ce căuta acolo fără aprobarea Ministrului de Interne. D-l procuror a plecat, venind după două săptămâni cu aprobarea de la minister, dar interogatoriul lui Moruzov a trebuit să-l ia în prezența a doi legionari” 7. Prin urmare, Horia Sima a știut să ia toate măsurile pentru a-l împiedica pe Moruzov să vorbească, să-i demaște activitatea de spion dublu. Pe de altă parte, Antonescu, care avusese de suferit de pe urma lui Moruzov, considera că sosise momentul să se răzbune pe cel care îi

făcuse atât de mult rău. Când amiralul Canaris, prezent la București, a intervenit în favoarea lui Moruzov, atât Horia Sima, – cât și Ion Antonescu au preferat să facă concesii spionajului german, oficializând colaborarea lor cu Abwehrul decât să renunțe la posibilitatea de a se răzbuna. În felul acesta Mihail Moruzov a fost răpus din ordinul celui pe care îl salvase în repetate rânduri, găzduindu-l în propria-i locuință, din ordinul lui Horia Sima.

Pentru a înțelege mai bine rolul nefast pe care l-a jucat Garda de fier în viața politică a țării noastre în ajunul celui de-al doilea război mondial, se impun câteva considerații privind stăpânii de peste graniță ai lui Horia Sima, serviciile de spionaj germane.

După cum s-a stabilit, Garda de fier a fost finanțată și sprijinită din punct de vedere material de Germania hitleristă. Ideea de a se amesteca în politica internă a României a aparținut Oficiului de politică externă al N.S.D.A.P. Partidului nazist). Schickendanz, șeful statului major al N.S.D.A.P., a întreprins adeseori călătorii în România, încercând de fiecare dată să tatoneze opiniile diferitelor personalități politice, pentru a le determina să se orienteze spre Germania, și folosind ca „argumente”, printre altele, sume substanțiale, acordate cu multă bunăvoință. Istoricul Andras Hillgruber consemna că „Din partea Germaniei s-a acordat sprijin propagandistic și material, a cărei sursă deseori nu putea fi controlată; s-a acordat sprijin atât partidelor izolate, cât și diferitelor persoane care

contau ca oameni de încredere". 8 Numai până la 23 iunie 1934, când la Berlin a avut loc o consfătuire, la care au participat Alfred Rosenberg, Rudolf Hess și Heinrich Himmler, pentru a analiza cum fuseseră chel tuite fondurile destinate acțiunilor de peste hotare, s-a constatat că Gărzii de fier îi fuseseră acordate 750.000 lei aur, pentru ca ulterior, în anul 1938, prin Societatea bancară română, sucursală a unei bănci germane, prin „I.G. Farbenindu-strie”, „Romanii”, „Bayer” și prin alte reprezentanțe comerciale germane, sumele alocate mișcării legionare să depășească 4 milioane lei, doar în câteva luni. Importante sume de bani i-au parvenit lui Codreanu prin Ernest Cristoph Schepky care acționa în țara noastră, începând cu anul 1934, împreună cu un grup de agenți hitleriști, „fiind mijlocitorul principal al sprijinului material acordat de Germania elementelor fasciste din România și, în special, conducătorilor Gărzii de fier”.9 Ziarul legionar Buna Vestire își încasa cu regularitate subvențiile prin agenția de spionaj camuflată sub pulpanele societății „Soia” care lucra cu capital german.

Investițiile făcute de Himmler, Hess și Rosenberg n-au întârziat să dea rezultate. Organele de presă legionare au început să desfășoare o vastă propagandă în favoarea Germaniei naziste. În conformitate cu instrucțiunile primite, ei au dezlănțuit un atac violent împotriva unor personalități politice cu vederi democratice. În anul 1936, „echipele morții” - bande de criminali pregătite de școala fascismului german -

au întocmit liste negre cu toți oamenii politici care se pronunțau împotriva expansiunii hitlerismului. Au fost puse la cale numeroase atentate. În anul 1937 legionarii au declanșat o înverșunată campanie de presă împotriva lui Mihail Sadoveanu, au ars pe rug operele marelui scriitor, așa cum procedau și naziștii cu operele scriitorilor progresiști din Germania. Asemenea acțiuni erau determinate de faptul că Mihail Sadoveanu publica în ziarele de orientare democratică Adevărul și Dimineața articole cu caracter antinazist.

Contactele directe dintre C.Z. Codreanu și reprezentanții nazismului permiteau efectuarea unor schimburi de informații, transmiterea prin intermediul acestora a unor date cu privire la starea de spirit din țară, la orientarea diferiților politicieni români etc. C.Z. Codreanu purta în mod frecvent convorbiri cu naziștii germani: cu Arthur Konradi, atașat comercial la legația germană, șeful organizației din România a N.S.D.A.P., cu Fritz Fabricius, șeful naziștilor recrutați din rândurile șvabilor bănățeni, și cu alte „personalități” de mai mică importanță. Trădarea era plătită cu arginți, iar legionarii făceau totul ca să-și mulțumească stăpânii.

Încă din primii ani ai existenței sale organizația legionară a fost o piesă pe care serviciile de spionaj germane o manevrau cu abilitate în interesul cercurilor diriguitoare de la Berlin. Concepută pe baze subversive, adoptând o ideologie fascistă, mistică, condusă de elemente venale, compusă din membri inculți și brutali,

educați în spiritul supunerii oarbe față de ordinele șefilor lor, organizația legionară nu și-ar fi putut desfășura activitatea, dacă nu ar fi primit sprijin străin. Activând când legal, când semilegal sau clandestin, legionarii au devenit experți în menținerea legăturilor, în camuflarea cadrelor, în executarea acțiunilor violente. Indiferent de denumirea sub care se camufla, organizația legionară a acționat la ordinul stăpânilor din Germania fascistă, jucind roiul de coloană a V-a a hitlerismului în România.

Încă înainte de a ajunge conducător al legionarilor, Horia Sima intrase în legătură cu Gestapoul, devenind agent al acestuia. Setea de bani și de mărire, dorința de a parveni au făcut ca Horia Sima să trădeze interesele țării. Nu pot fi stabilite sumele încasate, dar zelul de care căpetenia legionarilor a dat dovadă în îndeplinirea însărcinărilor primite de la stăpânii săi, crimele pe care le-a comis constituie dovezi de netăgăduit că Horia Sima era bine plătit de străinătate. În perioada în care s-a aflat la Berlin el a contribuit în mare măsură la creșterea presiunilor exercitate asupra țării noastre prin care cercurile conducătoare fasciste urmăreau să schimbe orientarea politică a României în favoarea Germaniei hitleriste, la intensificarea campaniei revizioniste dezlănțuite și întreținute de guvernele unor țări vecine.

Cocoțat la conducere cu ajutorul stăpânilor să-i din Berlin, mai întâi într-un post de ministru, iar mai târziu în funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Horia Sima va continua să

rămână un agent de încredere al spionajului nazist, transmițând informațiile necesare și facilitând Germaniei fasciste amestecul în problemele de politică internă și externă ale țării noastre. Aceasta a de terminat. În vara și toamna anului 1940, orientarea României spre Germania fascistă. Tot în această perioadă ne-a fost impus dictatul de la Viena privind cedarea în favoarea Ungariei horthyste a nordului Transilvaniei, când a fost dezvăluită încă o dată - dacă mai era nevoie - poziția adoptată de Horia Sima, aceea de trădător al intereselor naționale. Așa cum rezultă din documentul nr. 47.720 din 16 august 1940, Herman von Ritgen, șeful serviciului de informații al Legației germane din București, s-a întâlnit la 10 august cu Horia Sima care i-a dat asigurări că: „Deși mișcarea legionară este împotriva oricărei cesiuni teritoriale, totuși dacă România este sfătuită de fűhrer să facă o rectificare a frontierei de apus, pentru a asigura pacea, în această ipoteză mișcarea legionară acceptă ideea cesiunii”. Prin urmare, Horia Sima era în stare de orice, când era sfătuit de fűhrer și de acoliții acestuia. Câteva săptămâni mai târziu el a dat curs „sfaturilor” unei spioane hitleriste, fiind de acord cu conținutul dictatului de la Viena prin care hotarele României fuseseră știrbite. Relatând despre întâlnirea ce avusese loc la sfârșitul lunii august 1940 între Horia Sima și spioana Gestapoului, Edith von Coler; Ilie Stingă arăta că: „Surpriza va fi mare pentru noi (legionarii - n.a.), fiindcă Edith von Coler și Horia Sima se cunoșteau încă din Germania. Ea îi cere lui Horia Sima să

amâne lovitura după 1 septembrie 1940 - deci după semnarea cedării nordului Ardealului - ceea ce Horia Sima, ca o slugă fidelă a spionajului german, va face". Discuția cu Edith von Coler s-a desfășurat între patru ochi; Nicolae Pătrașcu și dr. Alexandru Popovici care l-au însoțit pe Horia Sima la această întâlnire au rămas în anticameră pe timpul discuțiilor. Spioana hitleristă era la curent cu planurile legionare privind lovitura de stat de la 1 septembrie - planuri inspirate de Gestapo -, cerându-le să amâne această acțiune pentru mai târziu, deoarece Germania, care impusese dictatul de la Viena, avea nevoie de câteva zile de liniște ca să-l poată pune în practică, iar legionarii s-au grăbit să satisfacă imediat dorința stăpânilor de la Berlin.

În perioada ce s-a scurs de la preluarea puterii de către legionari până la rebeliune, colaborarea lui Horia Sima

Cu serviciile de spionaj germane a fost oficializată. Peter Geisler, reprezentantul Gestapoului în țara noastră, întreținea strânse legături cu Horia Sima, numărându-se printre inspiratorii asasinatelor din noiembrie. Un alt reprezentant al Gărzii de fier în guvernul de dictatură militaro-legionară, Constantin Papanace, a fost vizitat la minister de soția lui Himmler, iar Nae Ionescu, „ideologul” organizației, nu s-a sfiit să colaboreze direct și fățiș cu nemții, devenind reprezentant al concernului „I.G. Farbenindustrie”.

În luna ianuarie 1941, pe timpul luptei desfășurate între Antonescu și legionari pentru

putere, Gestapoul s-a situat de partea lui Horia Sima, căruia i-a pus la dispoziție, printre altele, și 5.000 pistoale Walter. Este semnificativ faptul că pe timpul rebeliunii tratativele dintre Antonescu și legionari au fost mijlocite de germani, iar singurul care cunoștea locul unde se afla statul major legionar era împuternicitul S.D. (serviciul politic secret german), von Bolschwing.

După înăbușirea rebeliunii, Horia Sima și partizanii săi ce se acoperiseră de crime au fost salvați de reprezentanții serviciilor secrete germane din România, care au luat hotărârea să organizeze trecerea frauduloasă a frontierei de stat. Dar înainte de a ne opri asupra acestor fapte considerăm că nu ar fi lipsit de importanță să ne referim la fricțiunile dintre legația germană și Gestapo, care au fost amplificate pe timpul rebeliunii. Din însărcinarea lui Himmler, Peter Geisler a sprijinit Garda de fier; la fel a procedat și reprezentantul S.D., von Bolschwing, care îl simpatiza pe Horia Sima, ceea ce i-a atras, după înăbușirea rebeliunii, internarea într-un lagăr de concentrare din Germania. Deși căpeteniile naziste îl preferaseră pe Antonescu, cu toată opoziția lui Himmler, deși Garda de fier ieșise înfrântă din această confruntare, legionarii au continuat să joace un rol important în realizarea planurilor ticluite la Berlin. Dacă Hitler a fost în dezacord cu Himmler în ceea ce privește sprijinirea legionarilor în eforturile lor de a acapara puterea în totalitate, el s-a declarat în favoarea folosirii acestora pentru a-l tempera pe Antonescu. Numai așa se explică faptul că agenții

Gestapoului, împreună cu agenții N.S.D.A.P., au procedat imediat la organizarea trecerii frauduloase peste graniță a căpeteniilor legionare, care s-au instalat în apropierea Berlinului, la Berkenbruck și Rostock.

Asupra scoaterii din țară a lui Horia Sima există mai multe versiuni. Astfel, Nichifor Crainic consideră că „Andreas Schmidt, conducătorul sașilor hitleriști și unealta lui Himmler în România, l-a trecut granița în chip de bagaj, ascuns în cufărul automobilului. Toată onoarea și demnitatea Gărzii de fier înghesuită într-o valiză nemțească. Priviți-o: e cea mai carghioasă postură a vitejiei legionare”. Ștefan Palaghiță descria acest episod în mod similar: „Andreas Schmidt, șeful grupului etnic german din România, l-a ghemuit în cutia de bagaje din spatele mașinii lui... Astfel Sima, care nu încăpea între granițele unei țări... a încăput foarte comod într-un cufăr de mașină al unui sas” 10. Comisarul Victor Dumitrescu declara că Horia Sima a încărcat documentele pe care le avea la Președinție în câteva geamantane și s-a urcat în mașina ce-o fusese rezervată (condusă de un legionar de încredere) cu care s-a îndreptat spre bulevardul Ștefan cel Mare. Apoi a oprit mașina în fața morii Asan și a coborât în stradă, dând ordin șoferului să plece pentru a depune geamantanele într-un loc sigur. După ce a parcurs circa 60 - 80 m, Horia Sima s-a urcat în altă mașină care l-a transportat la „cutia de scrisori” a colonelului Gerstenberg, de unde, ulterior, a fost luat și trecut în Bulgaria împreună cu alți legionari. Locul de scurgere a

fugarilor l-a constituit podul de vase de peste Dunăre. 11 Mai informat decât ceilalți - datorită funcției pe care o îndeplinea în perioada respectivă, aceea de șef al Serviciului secret de informații - Eugen Cristescu declara la procesul din anul 1946 că după înăbușirea rebeliunii Horia Sima încercase să părăsească țara mai întâi pe la Constanța, după care s-a deplasat la Sibiu, apoi la București, pentru a trece în cele din urmă granița pe la Giurgiu, în mașina lui Neubacher de la legația germană.¹² Din capitala Bulgariei, unde i-a fost confecționat un pașaport fals, Horia Sima s-a strecurat fără dificultate în Germania.

Nu este lipsită de semnificație constatarea pe care o făcea Eugen Cristescu cu prilejul percheziției efectuate, după înăbușirea rebeliunii, la domiciliul lui Horia Sima, omul care ocupase până atunci o înaltă funcție în stat: fostul vicepreședinte al Consiliului de Miniștri nu avea nicio carte - dovadă evidentă a lipsei totale de cultură.

În luna decembrie 1942 Horia Sima a reușit să scape de sub supraveghere și, înarmându-se cu un pașaport fals - doar era un bun specialist în acest domeniu -, să treacă în Italia, pentru a-i solicita lui Mussolini protecția și sprijinul pe care i le refuzaseră pentru moment stăpânii săi de la Berlin. Dar vizita la Roma a fost de scurtă durată. Aflând despre dispariția acestuia, Antonescu, care nu încetase să-l urmărească chiar pe teritoriul Germaniei, i-a sesizat pe nemți. Aceștia i-au dat repede de urmă, iar italienii l-au expediat de îndată în Germania, pentru că - după cum

consemna contele Ciano - „nu ne mai trebuie încă un ticălos pe cap” (și așa aveau fasciștii italieni destui ticăloși în acea perioadă!).

Odată cu înlăturarea dictaturii militaro-fasciste România a întors armele împotriva Germaniei hitleriste, aducându-și o contribuție substanțială la zdrobirea definitivă a fascismului. În momentele de răscruce pentru soarta omenirii, Horia Sima și legionarii săi au continuat să rămână alături de fascismul german, de forțele cele mai întunecate ale Teacțiunii.

La 24 august, după ce se convinseseră că în România nu există vreun general sau vreun om politic care să se înhăiteze cu ei pentru a forma un nou guvern, nemții i-au scos de la naftalină pe legionari pentru a-și prelungi agonia. Horia Sima a fost eliberat din lagărul de la Sachsenhausen, unde locuia într-o vilă, fiind condus la cartierul general al fűhrerului, care nu i-a acordat însă nici de data aceasta „cinstea” unei audiențe. În discuțiile purtate cu Ribbentrop, ministru de externe hitlerist, Horia Sima s-a angajat să continue războiul alături de stăpânii săi. Câteva luni mai târziu el a format un guvern fantomatic, cu sediul la Viena. În sfârșit Horia Sima își împlinise visul: fusese numit „președinte al Consiliului de Miniștri”. Reședința „guvernului” se afla în apropierea clădirii operetei din „Viena, pe Lapcovizplaz, iar „președintele” se instalase la „Hotel Imperial”, în apartamentul în care locuise Napoleon cu mai bine de un veac în urmă.

Guvernul fantomatic prezidat de Horia Sima a avut o existență efemeră fiind măturat de istorie.

În schimb fostul conducător al legionarilor - ca spion de profesie - și-a găsit imediat alți stăpâni, continuându-și activitatea criminală îndreptată împotriva țării noastre.

În anii care au urmat, organele noastre de securitate au descoperit grupuri de spioni parașutați pe teritoriul României. După cum a rezultat la anchetă, agenții spionajului străin au fost pregătiți sub directa supraveghere și îndrumare a lui Horia Sima și a altor căpetenii legionare. Era continuarea activității de trădare a intereselor naționale românești, desfășurată ani de-a rândul de agentul de profesie cu numele de Horia Sima.

Spadele spionajului se încrucișau deasupra petrolului românesc

În anii premergători celui de-al doilea război mondial organele contrainformative din țara noastră au fost puse la grea încercare, fiind nevoite să facă față asaltului tot mai insistent din partea unor servicii de spionaj străine care împânziseră teritoriul României cu tot felul de reprezentanțe diplomatice și economice, ziariști, emisari, agenți etc. Amploarea pe care o luase activitatea desfășurată de spionajul străin a avut darul să trezească îngrijorarea unor reprezentanți ai cercurilor conducătoare românești. Semnificativă este în acest sens minuta încheiată la 14 iulie 1936 între Gh. Tătăărăscu, I. Ianculeț, V. Antonescu și N. Titulescu, prin care cei patru miniștri preconizau: „Supravegherea tuturor legațiunilor, fără deosebire, care se amestecă în viața noastră internă și aducerea la cunoștința

M.A.S. a raporturilor de poliție făcute în acest scop, precum și luarea tuturor măsurilor ca toate legațiunile străine, fără deosebire, să nu mai iasă din cadrul lor diplomatic și să nu mai continue imixtiunile lor în viața politicii noastre interne, fie prin propagandă de la om la om, fie prin intervențiuni pe lângă români, fie prin imixtiuni în presă”.¹ Această minută reprezenta un semnal de alarmă prin care se atrăgea atenția asupra pericolului ce plana asupra țării noastre.

Către sfârșitul deceniului al patrulea, spionajul străin devenea tot mai-agresiv. Înlăturarea lui Nicolae Titulescu de la conducerea Ministerului Afacerilor Externe, iar mai târziu suprimarea lui Armand Călinescu au fost consecințe ale amestecului străin în treburile noastre interne. În februarie 1938 Carol al II-lea și-a instaurat, după abile manevre, propria-i dictatură. Suveranul acționa cu prudență, căutând să evite conflictul dintre puterile europene nu numai datorită convingerilor sale privind necesitatea menținerii neutralității, ci și faptului că liniștea tronului său depindea mult de abilitatea cu care ar fi reușit să se strecoare prin încâlcita diplomatie europeană, fără a se lăsa antrenat.

Până în vara anului 1940 România a urmat tocmai o asemenea politică de neutralitate cu vădite tendințe de apropiere și manifestări de simpatie față de Anglia și Franța. Totodată, România a rămas fidelă angajamentelor pe care și le asumase în cadrul Ligii Națiunilor și a făcut eforturi considerabile pentru a-și menține neutralitatea. Sunt cunoscute, în general, acțiunile

diplomatice pe care țara noastră le-a întreprins în anii premergători celui de-al doilea război mondial și de aceea nu vom insista asupra lor. Amintim doar că până la cucerirea Cehoslovaciei, Poloniei și îndeosebi a Franței, România nu a alunecat în brațele Germaniei hitleriste, încercând să creeze împreună cu aceste state un front comun împotriva agresorului.

Țara noastră reprezenta o piesă importantă în planurile expansioniste ale lui Hitler. Dat fiind că petrolul românesc era indispensabil mașinii de război germane, rețelele spionajului nazist din România primiseră sarcina de a culege informații cât mai complete în legătură cu intențiile guvernului român privind aurul negru în cazul izbucnirii războiului. Strategii fasciști au întocmit planuri detaliate pentru ocuparea zonei petrolifere din România. Astfel, după ocuparea Poloniei, generalul nazist von Fritsch a elaborat un plan de operații al cărui obiectiv principal îl constituia evitarea distrugerii instalațiilor și interzicerea actelor de sabotaj.

Lupta pentru petrolul românesc nu s-a caracterizat însă printr-o confruntare directă între trupele germane și române, ci s-a desfășurat cu intensitate sporită pe frontul invizibil al spionajului și contraspionajului. În această luptă au fost angajate nu numai serviciile secrete ale Germaniei fasciste, ci și cele franceze, engleze, belgiene etc.

La 23 martie 1939 a fost semnat „Tratatul asupra promovării raporturilor economice între Regatul României și Reichul Germaniei”, prin care

cercurile conducătoare din România urmăreau să atenueze agresivitatea Germaniei hitleriste, să evite pericolul iminent al ocupării țării de către trupele celui de-al III-lea Reich. Prin acest tratat erau satisfăcute parțial pretențiile „partenerului” în ceea ce privește îndeosebi livrările de petrol. După încheierea tratatului economic româno-german, livrările de petrol către Germania au crescut aproape de trei ori în comparație cu anul 1938. Dacă în anul 1933 se exportau în Germania 187.000 tone petrol, cu șase ani mai târziu, în urma presiunilor exercitate de conducătorii hitleriști, volumul exporturilor de petrol a atins 1.279.000 tone, dar această cantitate era insuficientă pentru a satisface nevoile mașinii de război germane. De aceea în vara anului 1939 se contura tot mai amenințător pericolul declanșării unui război al petrolului.

În fața acestei situații guvernul român plănuia să facă imensul sacrificiu de a distruge instalațiile petroliere, sondele, de a face ca puțurile să nu mai scoată din adâncurile solului lichidul atât de râvnit de hitleriști. O propunere în acest sens fusese făcută de Anglia încă din primăvara anului 1939, iar cu câteva luni mai târziu la această propunere s-a raliat și guvernul francez.

Marele Stat Major al armatei române a elaborat în vara anului 1939 un plan detaliat de distrugere și paralizare, pe o perioadă îndelungată, a instalațiilor petroliere, pe care l-a pus la dispoziția guvernului, pentru a fi aplicat în practică la momentul oportun.

În elaborarea acestui plan șeful Biroului mobilizării industriale, maiorul Constantin M. Rădulescu, a acționat cu discreție, folosind numai specialiști români care lucrau în industria petrolieră și cadre tehnice din armată. Prin aplicarea planului întocmit de Marele Stat Major al armatei române se preconiza paralizarea industriei extractive și de prelucrare a petrolului, ceea ce ar fi însemnat o grea lovitură pentru mașina de război hitleristă, dacă ținem seama de faptul că România, situată pe locul șase în lume printre țările producătoare de petrol, devenise principalul furnizor al Germaniei în această perioadă.

Manifestând un interes deosebit în ceea ce privește punerea în practică a unui astfel de plan, Anglia și Franța au oferit despăgubiri guvernului român și au trimis în țara noastră specialiști în acte de diversiune și de sabotaj pentru a colabora cu militarii români în operațiile de inactivizare a regiunilor petrolifere. În același timp, a fost întocmit, cu știrea autorităților române, un plan anglo-francez de distrugere a instalațiilor petroliere din țara noastră. La elaborarea acestui plan au participat inginerul francez Léon Wenger și colonelul englez Colin Gubbins. Léon Wenger, președintele societății „Petrofina”, întreținea legături cu țara noastră încă din anul 1909, când a înființat o societate de exploatare a petrolului din Valea Prahovei. Începând din anul 1922 el a condus societatea franco-belgiană „Concordia”, una dintre cele mai mari societăți petroliere din țară. Dar cel mai important rol pe care Léon

Wenger îl jucase în anii primului război mondial era acela al participării sale active la organizarea sabotajelor și distrugerilor în zona petroliferă a României. Prin urmare, fiind specialist în asemenea probleme, Léon Wenger, ajutat de compatrioții săi Angot, Boncenne și Chapelet, și în colaborare cu colonelul Gubbins și maiorul Weston, din partea engleză, a elaborat un plan în două variante privind distrugerea zonei petrolifere. Prima variantă urma să fie pusă în aplicare într-un interval de 24 de ore, urmărindu-se reducerea cu circa 75% a producției petroliere timp de șase luni; prin aplicarea celei de a doua variante – pe o durată cuprinsă între zece zile și o lună – se preconiza scoaterea din funcțiune a circa 90% din producția petrolieră pentru o perioadă mai îndelungată.

Acțiunea lui Léon Wenger nu venea în contradicție, în prima ei fază, cu intențiile guvernului țării noastre, ceea ce a determinat autoritățile române să colaboreze cu emisarii anglo-francezi în elaborarea planului de distrugere și de sabotare a industriei petroliere. Au existat însă anumite disensiuni în ceea ce privește momentul aplicării planului anglo-francez sau al celui întocmit de Marele Stat Major al Armatei române, deși ambele planuri vizau, în fond, același obiectiv. În lucrarea intitulată *Diplomația României și problema apărării independenței naționale în perioada martie 1933 – mai 1940* Viorica Moisiuc consemnează următoarele: „Dacă din punctul de vedere al cercurilor conducătoare românești distrugerea

industriei petroliere reprezenta o formulă extremă, la care s-ar fi recurs după epuizarea ultimelor mijloace de susținere a rezistenței împotriva agresorilor, guvernele francez și britanic considerau distrugerea industriei petroliere românești drept o acțiune subordonată realizării obiectivului principal al unui vast plan de operații, și anume paralizarea aprovizionării Reichului cu petrol și alte materii prime” 2. Guvernul român considera că momentul oportun, în care urma să se treacă la distrugerea industriei petroliere, îl constituia dezlănțuirea de către Germania hitleristă a agresiunii directe împotriva țării noastre și imposibilitatea stăvilirii acestei agresiuni. Anglia și Franța, care, începând din toamna, anului 1939, se aflau în stare de război cu Germania, preconizau să pună imediat în aplicare acest proiect. Ca urmare, reprezentanții acestor două țări au dezlănțuit acțiunea mai devreme, fără a avea acordul guvernului român în acest sens.

În noiembrie 1939 s-a produs o explozie la rafinăria „Româno-americană” din Ploiești, care a fost urmată de alte explozii, incendii și sabotaje. Concomitent cu aceasta, englezii și francezii preconizau sabotarea transporturilor germane pe căile ferate și pe Dunăre.

Cu excepția sabotajelor puse la cale din proprie inițiativă de reprezentanții celor două țări, în toate aceste acțiuni a existat o strânsă colaborare între serviciile secrete anglo-franceze și autoritățile române, îndeosebi cu Biroul

2 din Marele Stat Major.

Ne este greu să precizăm rolul jucat, în prima

perioadă, de Mihail Moruzov în acțiunile de sabotaj puse la cale de serviciile secrete anglo-franceze. Ținând seama însă de faptul că acesta obișnuia să lucreze pe mai multe planuri, considerăm că nu a fost străin de măsurile întreprinse de serviciile secrete ale Aliaților în toamna anului 1939. Concluzia la care am ajuns este confirmată și de fostul comisar Victor Dumitrescu. De altfel, Serviciul secret român era la curent cu activitatea desfășurată în țară de serviciile secrete englez și francez în întreaga perioadă cuprinsă între cele două războaie mondiale, care își constituiseră numeroase rețele pe teritoriul patriei noastre, pentru a culege informații din toate domeniile, dând prioritate celor de natură economică.

După cum era firesc, serviciile secrete germane nu au stat cu brațele încrucișate în această perioadă. Spre zona petroliferă se îndreptau nu numai experți și economiști, ci și cadre ale serviciilor secrete. La Ploiești acționa inginerul Kurt Droegssler, cunoscut sub numele de dr. Victor Luptar, care culegea informații cu privire la instalații și la producția de petrol, iar la București se afla dr. Otto Wagner, care se ocupa îndeaproape de problema transporturilor spre Germania. Ultimul a reușit să prindă firele planului de distrugere a instalațiilor din zona petroliferă, informându-și superiorii. În lucrarea Amiralul Canaris Iaroslav Kokoska consemna că „între 10 și 12 octombrie 1939 s-a discutat la «Vizuina vulpii» modul cum să fie zădărnicate planurile de distrugere a instalațiilor de extracție

și rafinăriile, precum și sabotajele preconizate pentru a perturba transporturile”. Cu acest prilej s-a hotărât înființarea „unei unități de 500 de oameni, pe lângă Corpul 17 de armată cu misiunea specială de a păzi zonele petrolifere din România împotriva unei eventuale încercări de sabotaj din partea aliaților” 3.

Cu toate că în toamna anului 1939 Germania hitleristă înregistrase „succese” importante în Polonia, iar influența sa asupra unor cercuri burghezo-moșierești din țara noastră crescuse considerabil, totuși amiralul Canaris nu putea să infiltreze, fără riscuri, un corp atât de numeros cu atât mai mult cu cât România continua să-și manifeste ostilitatea față de hitlerism. Ajutorul acordat refugiaților polonezi, la sfârșit de septembrie, precum și legăturile menținute cu Anglia și Franța constituiau pentru Canaris o dovadă a simpatiilor pe care România le nutrea față de aliați. Pentru a pune în practică planul ticluit în „Vizuina vulpii” organele de spionaj ale Germaniei fasciste se vor angaja pe o cale mai sigură – colaborarea directă cu Serviciul secret român. În lucrarea Acțiuni secrete în România, Horia Brestoiu consemnează că în luna octombrie 1939 a avut loc la București o întâlnire între colonelul Wahle, atașatul militar al Germaniei, și Mihail Moruzov. Cu acel prilej au fost discutate principiile eventualei colaborări între Serviciul secret român și Serviciul de informații al armatei germane (Abwehr), după care maiorul C. Ionescu-Micandru a făcut o călătorie la Berlin unde a fost primit de amiralul Canal is. Și astfel, la sfârșit de

octombrie, a fost statornicită pentru prima dată legătura dintre Moruzov și Canaris. Se pare că inițiativa a aparținut lui Moruzov; la această concluzie a ajuns și Horia Brestoiu pe baza cercetării a numeroase materiale existente în arhivele românești 4.

Colaborarea dintre Moruzov și Canaris s-a realizat cu asentimentul regelui Carol al II-lea, deoarece presiunea exercitată de Germania crescuse considerabil după cucerirea Cehoslovaciei și mai ales a Poloniei, iar pe de altă parte începuse să se manifeste nemulțumirea față de serviciile secrete ale Aliaților care trecuseră, fără acordul guvernului român, la aplicarea planului de distrugeri pe Valea Prahovei. „Românii – sublinia Iaroslav Kokoska – se temeau, firește, că aliații ar putea să le distrugă zonele lor petrolifere, una din bogățiile lor, iar germanii speculau această teamă”.

Pentru realizarea colaborării dintre Moruzov și Canaris au fost necesare câteva luni. Însuși amiralul Canaris a fost nevoit să facă o călătorie incognito la București, în luna decembrie 1939, pentru a stabili condițiile colaborării și a impune planul ticluit în „Vizuina vulpii”.

Acțiunile desfășurate în comun de Serviciul secret român și de Abwehr vizau asigurarea pazei efective a trenurilor de cisterne care plecau în Germania. De asemenea, au fost luate măsuri pentru asigurarea deplasării în siguranță pe Dunăre a șlepurilor care transportau petrol și cereale în Germania, a pazei instalațiilor portuare, precum și a porțiunii dintre Cazane și Orșova, în

scopul evitării blocării acestei artere fluviale.

Pentru îndeplinirea prevederilor acordului încheiat între Moruzov și Canaris a fost organizat un serviciu de pază acoperit, în care fuseseră incluși atât agenți ai Serviciului secret român, cât și agenți ai Abwehrului. Agenții hitleristi au fost recrutați și din rândurile populației germane din țara noastră, care au urmat cursuri de specializare în Germania, iar la întoarcere au primit legitimații de agenți ai Serviciului secret român. Potrivit aprecierilor lui Eugen

Cristescu, numărul agenților pregătiți la școala spionajului nazist s-ar fi ridicat la 120.

Colaborarea dintre Serviciul secret român și Abwehr a accentuat și mai mult „încăierările” de pe teritoriul țării noastre, dintre serviciile secrete străine. Mihail Moruzov, omul marilor combinații, a căutat să profite de pe urma acestui război nedeclarat, intensificându-și colaborarea cu Abwehrul. Din rapoartele Serviciului secret de informații rezultă că din momentul instalării lui Hitler la putere până în anul 1939 germanii ar fi trimis în România nu mai puțin de 600 de spioni. Dar cu toate concesiile făcute conducătorilor de la Berlin, România nu a trecut în tabăra. Axei decât după preluarea puterii de către Antonescu și legionari, în septembrie 1940.

Succesele pe care amiralul Canaris sconta să le repurteze în România pe baza colaborării cu Mihail Moruzov s-au transformat în prima înfrângere a Abwehrului în țara noastră. În noiembrie 1939, pe Dunăre a naufragiat un vas german care transporta 100 tone de petrol, pe

căile ferate aveau loc deraieri și explozii la garniturile ce se îndreptau spre Germania, în luna decembrie a izbucnit un mare incendiu la rafinăria „Orion” din Ploiești, controlată de capitalul german. Incendiile și exploziile, avariile la conductele de petrol s-au ținut lanț în lunile ianuarie și februarie K) 40. Simple coincidențe? în vremea când în Occident se purta „războiul ciudat”, în care nu aveau loc lupte, pe teritoriul României se înfruntau cu vehemență serviciile de spionaj ale puterilor ce râvneau la petrolul românesc.

Ce rol își rezervase Mihail Moruzov în încheștarea dintre spionajul german și cel anglo-francez? Era oare șeful Serviciului secret român un arbitru imparțial? Trecuse din convingere în tabăra lui Canaris sau, dimpotrivă, făcea jocul Aliatilor, fiind angrenat în combinațiile țesute de spionajul francez și englez? Suntem înclinați să credem că Mihail Moruzov dispunea de toate instrumentele necesare stăvilirii acțiunilor de spionaj și sabotaj ale agenților englezi și francezi în România, Nu este exclus ca o parte dinr aceste acțiuni să fi fost întreprinse cu acordul lui Moruzov.

— Denumire dată Serviciului secret român pe timpul lui Eugen Cristescu.

mai ales că între șeful Serviciului secret român și serviciile de spionaj anglo-franceze existau legături mai vechi, relații de colaborare, care nu fuseseră afectate după întâlnirea cu amiralul Canaris.

În decembrie 1917, Mihail Moruzov trecea

Dunărea pentru a se întâlni cu emisarii spionajului german din Dobrogea. Legăturile statornicite atunci cu spionajul german au constituit mai târziu un cap de acuzare împotriva șefului Serviciului secret român. Potrivit părerilor exprimate de comandorul Coandă și de alți ofițeri superiori, Mihail Moruzov ar fi slujit cu credință interesele armatei române, fără ca în activitatea sa să fi existat vreo tentativă de trădare. Omul care la începutul anului 1918 cumpăra informații cu trei pachete de ceai și două roți de cașcaval nu oferea oare, după două decenii, amiralului Canaris un preț exagerat - petrolul românesc? Colaborarea dintre Serviciul secret român și Abwehr a fost întreruptă ca urmare a asasinării lui Mihail Moruzov de către legionari, dar aceasta nu a avut darul să rezolve, în favoarea Germaniei hitleriste, problema petrolului românesc.

La sfârșitul lunii august 1940, la Viena, dând satisfacție Ungariei horthyste, hitleriștii au tranșat, de fapt, problema petrolului românesc în favoarea lor. În memoriile sale Eugen Cristescu sublinia importanța pe care a avut-o zona petroliferă în odiosul „arbitraj” de la Viena, când, din ordnului lui Hitler, i se smulgea României un teritoriu de 43.492 kmp și o populație de 2.667.000 locuitori, în majoritate români. „Aurul negru - scria Eugen Cristescu -, o dăruire a naturii atât de bogată în foloase, a jucat de această dată un rol nefavorabil intereselor noastre. Linia geografică verticală, ca frontieră despărțitoare a Ardealului, așa cum fusese cerută la Turnu-Severin, se transforma, în urma

Dictatului de la Viena, în linie orizontală, ca un pumnal înfipt în pieptul neamului românesc. Interesele strategice și economice, stăpânirea petrolului, element de viață al războiului, a determinat statul major german să îndrepte această săgeată orizontală cu vârful amenințător asupra Brașovului, numai la 80 de km de zona petroliferă, care putea fi astfel ocupată de blindatele germane în decurs de 2 - 3 ore. Grupurile de „Comando”, înzestrate cu armament de volum mic, dar cu o mare putere de foc, trebuiau să asigure stăpânirea tuturor instalațiilor petroliere din primul moment și, cu ajutorul batalioanelor de parașutiști ce aveau să fie lansate imediat, să mențină situația până la sosirea carelor blindate germane” 5. La această concluzie a ajuns și A. Simion în lucrarea Dictatul de la Viena: „tocmai dorința conducătorilor Germaniei hitleriste de a-și plasa trupele în apropierea regiunii petrolifere a țării noastre explică de ce granița cu Ungaria pătrundea ca un pumnal până în inima României”. De fapt - consemna A. Simion - însuși Hitler avea să recunoască, cu prilejul unei convorbiri purtate la Berlin în ziua de 10 septembrie 1940 cu reprezentantul Ungariei, că linia de demarcație nu a fost fixată în funcție de „idealuri abstracte, ci s-a bazat pe interesul de petrol” u.

Petrolul românesc i-a preocupat și mai mult pe germani după data de 12 octombrie, când pe teritoriul patriei noastre au pătruns primele unități hitleriste, purtând denumirea de misiune militară. Într-un memoriu al șefului OKW-ului

privind intențiile lui Hitler, se sublinia că rolul, acestei misiuni consta în primul rând în „a apăra regiunea petroliferă pentru ca o terță putere să nu poată pune mâna pe ea, a o apăra de distrugeri”, iar sarcinile misiunii se nene se refereau la „organizarea și conducerea apărării aeriene, apărării antiaeriene pasive și active în regiunea petroliferă română. Preluarea apărării antiaeriene în regiunea petroliferă română în sensul cel mai larg de către unitățile aviației militare germane trimise în România”.⁷

Cu toată prezența trupelor celui de-al treilea Reich pe Valea Prahovei, bătălia petrolului a continuat în întreaga perioada războiului. La chemarea partidului comunist, patrioții români s-au ridicat la luptă împotriva cotropitorilor fasciști. Această luptă nu avea să se încheie la 23 August 1944 – moment hotărâtor în dezvoltarea țării noastre pe drumul unor profunde transformări revoluționare –, ci a continuat până la victoria finală asupra Germaniei hitleriste.

Război ascuns pe valurile Dunării

Din cele mai vechi timpuri Dunărea a jucat un rol important în viața țărilor riverane, iar pentru stăpânirea ei s-au purtat lupte intense în decursul veacurilor. Acest mare fluviu european, de-a lungul căruia în timpul celui de-al doilea război mondial se scurgeau spre Germania hitleristă o parte din bogățiile țării noastre, a constituit, după cum era și firesc, arena unor confruntări indirecte, dar și directe, între serviciile de spionaj ale părților aflate în conflict.

Începând din anul 1939 un număr tot mai

mare de tancuri petroliere și șleपुरi transportau cantități sporite de petrol și cereale, ceea ce a făcut ca problema sabotării sau chiar a paralizării totale a transporturilor pe Dunăre să se situeze în centrul preocupărilor serviciilor de spionaj anglo-francez și ale serviciului secret român.

Odată cu intensificarea traficului navelor germane pe Dunăre, în porturile de pe malul românesc și-au făcut imediat apariția agenți ai serviciilor secrete hitleriste, deghizați în negustori, mici meseriași, afaceriști, cu misiunea de a veghea asupra desfășurării normale a transporturilor. Pe baza înțelegerii dintre Abwehr și Serviciul secret român, activitatea acestor agenți a fost „legalizată”, ceea ce a contribuit la creșterea numărului celor ce se îndeletc, iceau cu astfel de treburi.

Data fiind importanța deosebită a acestei artere de «omunicații, serviciile aliate au întreprins numeroase acțiuni de sabotaj și de diversiune de-a lungul Dunării. Au avut loc „accidente”, avarii sau chiar scufundări de vase germane. În iarna anului 1939 - 1940 Dunărea a înghețat, iar transporturile de petrol și de cereale au fost paralizate pentru o perioadă îndelungată.

Deoarece 80% din transporturile ce luau calea Germaniei se efectuau pe Dunăre, apare normală strădania serviciilor de spionaj anglo-franceze de a crea serioase dificultăți în aprovizionarea îndeosebi cu petrol și cereale a mașinii de război hitleriste. Asemenea acțiuni s-au desfășurat prin intermediul societății franceze de navigație pe Dunăre (S.F.N.D.) și al societății de

transporturi „Goelland Transport Limited” care a deschis în România sucursala „Goelland Transport et Trading Co Lit”. Pe toată Dunărea, de la Sulina până la Baziaș, în cadrul consulatelor și al societăților de transporturi acționau numeroși agenți ai puterilor aliate.

În acțiunile întreprinse de serviciile secrete anglo-franceze de-a lungul Dunării s-a recurs, în primul rând, la metode ținând de așa-numitul sabotaj pasiv, prin care se urmărea inactivizarea personalului navigant și a navelor destinate efectuării transporturilor pentru Germania. Impulsionând acțiunea de închiriere a navelor și tancurilor petroliere, englezii au reușit să preia un mare număr de nave și să angajeze majoritatea personalului navigant disponibil, căruia i-au fost oferite importante avantaje de ordin material. Pentru a crea dificultăți și mai mari în efectuarea transporturilor pe Dunăre, spionajul englez a luat măsuri în scopul atragerii, prin salarii și prime substanțiale, a unor piloți experimentați cărora le revenea sarcina conducerii navelor în porțiunea Porțile de Fier Cazane.

Obiectivul principal al serviciilor de spionaj anglo-franceze îl constituia însă blocarea completă a cursului Dunării, ceea ce ar fi condus, în mod inevitabil, la paralizarea totală a transporturilor destinate Germaniei hitleriste. Se pare că această idee, care s-a născut în vara anului 1939, a aparținut francezilor. La 28 septembrie 1939 ambasadorul Franței la București, Thierry, făcea guvernului de la Paris propuneri pentru blocarea cursului Dunării, ajungându-se ulterior și la o

înțelegere cu englezii în acest sens. În scopul blocării Dunării serviciul de spionaj francez preconiza crearea unui baraj în zona Cazane – Porțile de Fier fie prin scufundarea unor șleपुरi încărcate cu ciment, fie prin surparea stâncilor de pe ambele maluri ale fluviului. Începând din luna februarie

1940, problema punerii în aplicare a planului de blocare a Dunării se afla la ordinea zilei. Numeroși Specialiști s-au deplasat în zona fixată, pentru a studia în detaliu condițiile concrete de realizare a planului. Cercetările efectuate la fața locului i-au determinat pe specialiști să opteze pentru varianta blocării Dunării în zona Cazane Porțile de Fier prin aruncarea în aer a malurilor stâncoase.

În porturile dunărene, la București și la Constanța pregătirile se desfășurau cu febrilitate. Din Anglia continuau să sosească întăriri: marinari, artificieri, mecanici, dar și specialiști în spionaj, sabotaj și diversiune. Momentul declanșării acțiunii se apropia. Englezii, care colaboraseră cu Secția a 2-a din Marele Stat Major al Armatei române și în alte acțiuni îndreptate împotriva Germaniei hitleriste, au informat autoritățile române dezv pre planul de blocare a Dunării. Gheorghe Constantinescu, administrator al rafinăriei „Orion” și fost căpitan în armata română, deci un om cu multă experiență, a fost inițiat de englezi în anumite probleme legate de acțiunea de blocare a Dunării, fiind folosit ca om de legătură cu autoritățile române. În acest timp două vase engleze, din flota

de pe Dunăre, „Britannia”, și „Elizabeth”, se îndreptau spre Sulina. Nimic neobișnuit în toate acestea. Neobișnuit era doar faptul că, în urmă cu câteva zile, pe vasele comerciale engleze fuseseră montate, pe șantierul de la Brăila, platforme pentru tunuri. Acestor nave li s-a alăturat în curând și remorcherul elen „Bayard” ce fusese închiriat de englezi.

Nu departe de Sulina, în largul mării, și-a făcut apariția vasul englez „Mardinian”, la bordul căruia se aflau o încărcătură „specială” și 65 de marinari înarmați care urmau să înlocuiască vechile echipaje străine de pe navele „Elizabeth” și „Britannia”. În dimineața zilei de 30 martie a început transbordarea încărcăturii pe șlepul belgian „Thermonde”, ce fusese închiriat de englezi. Vechiul personal a fost concediat, fiind înlocuit cu marinari englezi, cu excepția câtorva marinari greci.

Toate aceste vase, cărora li s-au adăugat pe parcurs și alte câteva, formând o întreagă flotă (8 remorchere și 11 șleपुरi) sub pavilion englez, au părăsit portul Brăila în ziua de 1 aprilie 1940. Bătălia pentru blocarea Dunării începuse.

Continuându-și drumul fără incidente, convoiul de vase engleze a făcut, la 3 aprilie, o escală în portul Giurgiu, pentru a se aproviziona cu combustibil. A urmat inevitabilul control vamal. La primele sondaje făcute pe remorcherele „Elizabeth” și „Britannia”, precum și pe șlepul „Thermonde” au fost descoperite diferite arme. Organele portuare, dând dovadă de multă prudență, au raportat organelor superioare despre

situația creată, cerând instrucții. Guvernul român, care fusese informat asupra rezultatelor controlului vamal, a luat hotărârea ca vasele engleze să fie lăsate să plece. Era o hotărâre plină de riscuri, care ar fi putut contribui la reușita acțiunii întreprinse, dacă organele de spionaj fasciste, extrem de bănuitoare, nu ar fi organizat o strictă supraveghere a convoiului. „În timpul călătoriei lor în amonte pe Dunăre, aceste șlepuri au fost ținute sub continuă observare de către o barcă cu motor a serviciului de spionaj (german - n.a.). Intervențiile ministrului plenipotențiar german pe lângă ministrul de externe, Gafencu, pentru a obține percheziționarea convoiului de șlepuri de către autoritățile române, au rămas, la început, fără rezultat”.¹ Dovezile de care aveau nevoie organele de spionaj germane pentru a cere guvernului român să se procedeze la un control riguros al vaselor engleze au fost furnizate de doi marinari greci de pe „Elizabeth”. În lucrarea citată, Horia Brestoiu consemnează că, aflând despre armament și explozivi „doi marinari greci au fugit speriați de pe vas și au mers la consulul german din localitate, divulgând că pe vasul „Thermonde” sunt arme și explozivi. Consulul german i-a dus imediat pe cei doi marinari greci la legația din București, iar Fabricius, astfel informat* a cerut audiență, încă în aceeași noapte, la orele 23,00 la Tătărăscu”.² Pus în fața acestui fapt, primul ministru a fost obligat să ordone percheziționarea amănunțită a vaselor engleze. Cum era de așteptat, percheziția a scos la iveală însemnate cantități de armament și explozivi, ceea

ce a făcut ca acțiunea de blocare a Dunării să fie compromisă. Autoritățile române au fost nevoite să confiște încărcătura și să o depună la Arsenalul armatei. Dar eșecul suferit în această încercare nu a pus capăt luptei pentru petrolul românesc.

Misiunea verișoarei lui Himmler la București

În ajunul și în timpul celui de-al doilea război mondial în țara noastră au acționat numeroși emisari ai serviciilor de spionaj hitleriste. Potrivit declarației lui Eugen Cristescu, care a îndeplinit funcția de șef al S.S.I., din toamna anului 1940 până în august 1944, au „existat 11 servicii secrete de informații germane” 1, cei mai activi fiind „oficialii” Abwehrului și ai Legației germane, precum și „neoficialii” Gestapoului (poliția secretă de stat) și ai S.D.-ului (Serviciul de siguranță al conducătorului S.S. al Reichului).

Până în toamna anului 1940, când la conducerea țării s-au instalat Antonescu și legionarii, emisarii spionajului nazist își desfășurau activitatea în mod clandestin. Cei mai mulți dintre spionii hitleriști își stabiliseră sediile în București și în principalele orașe din țară, îndeosebi în porturi și pe Valea Prahovei. Afacerile, comerțul, turismul, vizitele la rude, ziaristica – iată doar câteva din posibilitățile de infiltrare a agenților, utilizate de spionajul german în această perioadă. Serviciile secrete germane au acționat cu multă fantezie și au folosit din plin experiența câștigată în alte țări.

Anul 1940 a reprezentat pentru spionajul nazist o perioadă de intensificare a activității menite să asigure pătrunderea capitalului german

în economia noastră națională, pentru a atrage România în sfera de influență a puterilor Axei. În scopul îndeplinirii acestei „misiuni” teritoriul țării noastre a început să fie invadat de emisării serviciilor secrete ale Germaniei hitleriste. Potrivit aprecierilor, evident exagerate, ale serviciului secret englez, numărul spionilor naziști strecurați în România în această perioadă s-ar fi ridicat la circa 20.000. Considerăm că asemenea aprecieri nu au avut o bază reală, și înclinăm să credem că fiind mult mai apropiată de adevăr cifra de 600 de agenți prezentată de S.S.I.

Printre numeroșii spioni naziști infiltrați în România s-a numărat și verișoara lui Himmler, Edith von Coler, o femeie destul de frumoasă, care a acționat în capitala țării noastre în ajunul celui de-al doilea război. Puse la cale adeseori în compania lui Alfred Sommer, acțiunile, spioanei germane au precedat de fiecare dată zguduirile provocate de fasciști în Europa. Acest cuplu a putut fi văzut la München, la Berlin, la Praga și la Varșovia, procurând informațiile necesare forțelor agresoare.

Despre misiunea ce-i fusese încredințată aflăm anumite detalii chiar de la Edith von Coler care, în scrisoarea din 8 ianuarie 1940 – adresată ministrului Reichului, dr. Lammers – consemna următoarele: „noi care de un an luptăm pentru influența germană în România, am aflat cu bucurie că în Germania există acum mai mult interes pentru această țară”. Scrisoarea cuprindea și unele indicații cu privire la acțiunile ce urmau a fi întreprinse în România în scopul asigurării bazei

de materii prime și alimente pentru Germania, dar în acest scop, preciza spioana, „este absolut necesar ca România să știe și să simtă că trebuie să-i mulțumească Germaniei că trăiește”. În aceeași scrisoare se făceau unele aprecieri asupra activității desfășurate de Abwehr și Gestapo în România. Fiind bine documentată în problemele legate de viața politică și economică a țării noastre, spioana germană își îndemna stăpânii să acționeze cu hotărâre pentru a determina o schimbare a atitudinii României în favoarea Germaniei hitleriste. „Aici în România - scria Edith von Coler - nu trebuie pierdut timpul, căci problema este pentru noi ori de a pierde totul, ori de a câștiga totul”. 2 Și într-adevăr spionii naziști nu au stat cu brațele încrucișate: au făcut totul pentru ca Germania să ne poată subjugă țara.

Imediat după ce s-a instalat la hotelul Athénée Palace, Edith von Coler a început să-și desfășoare cu mult zel activitatea de spioană, ascunzându-se în spatele profesiei de „ziaristă”. Invocând pretextul realizării unor reportaje pentru „Deutsche Allgemeine Zeitung”, verișoara lui Himmler avea posibilitatea să se infiltreze în cele mai diverse cercuri ale protipendadei bucureștene, pentru a culege informațiile de care avea nevoie. Banii pe care Gestapoul îi pune la dispoziție cu multă dărnicie îi permiteau să organizeze dejunuri și recepții la care „ziarista” își alegea cu grijă invitații. Numai așa a reușit spioana germană să realizeze unul dintre principalele obiective pentru care fusese trimisă la București: a câștigat-o de partea sa pe Elena

Lupescu, iar prin aceasta a ajuns în anturajul regelui Carol al II-lea. „Ziaristei” de la „Deutsche Allgemeine Zeitung” i s-a oferit astfel o largă posibilitate de a realiza „reportaje” ce purtau ștampila „secret” fiind destinate serviciilor de spionaj germane.

Deși a acționat din ordinul Gestapoului, „cuplul Sommer – Coler folosea întreaga rețea a spionajului hitlerist din România, în care se găseau numeroși „veterani” ai S.S.-ului, pe care campaniile făcute în Austria, în Cehoslovacia, în Polonia îi familiarizaseră cu îndatoririle lor de soldați în civil” 3. Pentru a-și aduce la îndeplinire misiunea ce-i fusese încredințată, Edith von Coler a încercat și, în general, a reușit să-și subordoneze toate serviciile secrete germane care acționau în România. Ea recunoștea existența unor fricțiuni între „organizațiile mici (de spionaj germane) care activează în paralel (și împotriva celorlalte), în loc să mășăluiască unite” 4 și a depus eforturi susținute pentru a realiza unitatea de acțiune a acestora. În același timp, Edith von Coler a primit și misiunea de a supraveghea îndeaproape activitatea Legației germane de la București – încă o dovadă a rolului deosebit ce-i fusese rezervat de cercurile conducătoare din Berlin.

O activitate neobosită a desfășurat spioana germană după ce, la sfârșitul lunii august 1940, la Viena, Ribbentrop și Ciano ajunseseră la o înțelegere în ceea ce privește sfârtecarea teritoriului nostru național. Ea s-a zbatut din răspuțeri pentru aplicarea imediată și întocmai a Dictatului de la Viena, prin care se netezea calea

penetrației fascismului german în România. În acest scop, Edith von Coler a trebuit să-l determine mai întâi pe Horia Sima și pe ciracii săi să amâne puciul ce fusese fixat pentru ziua de 1 septembrie, a fost apoi nevoită să alerge în acele zile la regele Carol al II-lea pentru a-l convinge să accepte arbitrarul fasciștilor germani și italieni. Strădanțiile sale și ale celorlalți colaboratori apropiați nu au fost zadarnice: în curând conducerea țării a încăput pe mâinile lui Antonescu și ale legionarilor, iar la 12 octombrie 1940 primele trupe fasciste pătrundeau în România având statut de misiune militară germană. Odată cu sosirea acestor trupe misiunea verișoarei lui Himmler la București a luat sfârșit. După München, Praga și Varșovia, spioana hitleristă înregistra încă un succes.

Rețeaua lui Rică Georgescu cade în fașă

La 10 februarie 1941 Marea Britanie a rupt relațiile diplomatice cu România, extinzându-și blocada economică și asupra țării noastre. Aceasta nu însemna însă că englezii renunțaseră la propriile lor interese în România, că odată cu retragerea diplomaților s-ar fi retras și agenții serviciului secret. De altfel, încă în toamna anului 1940, intuind direcția în care evolua situația din România, englezii au luat unele măsuri pentru a-și asigura permanența în ceea ce privește culegerea informațiilor în cazul când ar fi fost obligați să părăsească teritoriul patriei noastre. Organele contrainformative române au sesizat în această perioadă o intensificare a colaborării între englezi și americani pe tărâm informativ. Astfel, un raport

din 17 noiembrie 1940 consemna că „se constată în ultimul timp intensificarea colaborării între Legațiile americană și engleză, în domeniul politic, economic etc. În cadrul organizației de informațiuni și sabotaje engleze în România, creată de reprezentanții diplomatici englezi”. 1 La 2 decembrie S.S.I. menționa într-o altă notă că „în cercurile engleze din capitală s-a afirmat că în curând va sosi în țară administratorul delegat al firmei -»Goelland» cu sediul în str. Al. Lahovary 14, una din principalele susținătoare ale sabotajului englez, în special împotriva Germaniei, cu misiunea de a reorganiza societatea după un sistem care va consta în camuflarea firmei prin alte întreprinderi similare de diferite naționalități, astfel ca să poată continua activitatea chiar în cazul când s-ar declanșa un conflict armat româno-englez” 2. Și alte firme engleze au procedat la „lichidarea” conturilor și la transferarea lor pe numele unor firme neutre. Oamenii de afaceri luau toate măsurile pentru a-și proteja capitalurile. Dar nici agenții serviciilor secrete nu stăteau degeaba. Legația Angliei a început să organizeze un schimb regulat de informații cu reprezentanțele diplomatice turcă, egipteană, elenă, iraniană” 3, colaborând în special cu Legația americană din București. După cum au constatat organele contrainformative române, englezii primiseră de la americani „9 pașapoarte în alb pentru informatori” 4. La 11 ianuarie 1941 „la Legația Angliei s-a prevăzut organizarea unei acțiuni de sabotaj economic în România și s-au luat măsuri pentru înființarea a

noi grupe informative, în domeniul politic și al industriei petroliere. Legația americană a hotărât să subvenționeze, sub formă de credite comerciale, activitatea informativă a supușilor englezi din țară” 5. După plecarea din România agenții englezi și-au stabilit cartierul general la Istanbul. Dat fiind că Turcia și-a menținut neutralitatea pe toată perioada războiului, bătrânul oraș de pe malul Bosforului a devenit locul în care spionajul anglo-american se confrunta cu cel nazist.

Dar să vedem ce se întâmpla într-una din zilele primăverii anului 1941 la restaurantul „Taxâm”. Războiul era încă departe și poate de aceea la mesele localului nu mai existau locuri libere. Peste tot auzeai vorbindu-se românește, poate mai mult decât în oricare altă parte a acestui oraș. Unul din subiectele discuției îl constituia succesul obținut de Maria Tănase în fața spectatorilor din Istanbul, ca urmare a interpretării cântecului preferat al turcilor – „Sahane gozleri” – în limba vorbită pe malurile Bosforului.

La o altă masă, ceva mai retrasă, se discuta în șoaptă în limbile engleză și română. La discuție participau câțiva ofițeri englezi și doi civili. Proprietarul localului, originar din România, își servea clientela cu multă afecțiune. Mișu Iorgulescu – căci așa îl chema pe proprietar – se întreținea cu artiștii români care îl onorau cu prezența lor, dar și cu ceilalți, cu ofițerii englezi și cu comesenii lor. La aceeași masă retrasă puteau fi văzuți adeseori frații Gibson, Chastelaine, Yvor

Porter, Metzianu. Înspre vară localul a început să fie frecventat de indivizi care aruncau priviri discrete în direcția mesei ocupate de ofițerii englezi. Circula zvonul că pe urmele acestora fuseseră trimiși agenți naziști. Dar Mișu Iorgulescu nu avea cum să-i cunoască pe toți: prea multă lume se perinda prin localul său.

Într-una din seri Mișu Iorgulescu s-a întreținut mult timp cu clienții care își ocupaseră locurile în jurul aceleiași mese retrase: se discutau în șoaptă amănuntele călătoriei de „afaceri” pe care proprietarul restaurantului urma să o întreprindă peste câteva zile. Se părea că nimeni, în afara celor prezenți la masă, nu aflase taina celor discutate. Dar nu era decât o simplă părere, pentru că a doua zi reprezentanții Abwehrului de la București au fost informați de către agenții spionajului german din Istanbul că proprietarul restaurantului „Taxâm” urma să sosească în capitala României, având asupra sa suma de 20.000 lire sterline destinate agenților serviciului de spionaj britanic ce acționa pe teritoriul țării noastre, cărora trebuia să le transmită, totodată, noi instrucții.

La aeroportul Băneasa, Mișu Iorgulescu a fost întâmpinat de o echipă din secția juridică a Serviciului special de informații. Dar noul sosit nu avea asupra sa nici lire sterline, nici vreo altă probă materială care ar fi putut să-l compromită. Totuși, Mișu Iorgulescu pălăvrăgea prea multe: el a început să povestească despre clienții săi - de la „Taxâm”, despre prietenii și cunoștințele pe care îi avea în România... Având multă experiență,

anchetatorii secției juridice a Serviciului special de informații au condus discuțiile astfel, încât au prins firele încâlcite ale unei vaste rețele de spionaj ai cărei membri se îndeletniceau cu culegerea de informații în favoarea Angliei.

Mai întâi a fost arestat inginerul Ioan Popovici, care nu a rezistat prea mult în fața anchetatorilor și a mărturisit totul. Primul pas fusese făcut. Pe timpul anchetei Popovici a vorbit despre legăturile sale cu agenții britanici, dar nu s-a oprit aici, ci și-a divulgat compatrioții care fuseseră angrenați în munca informativă. Numai astfel a putut să cadă o rețea compusă din 17 agenți, curieri, informatori, printre care se afla și inginerul Valeriu Rică

Georgescu, principalul organizator și conducător al rețelei.

Înainte de război inginerul Popovici lucrase mult timp la societatea petrolieră „Unirea¹, sub directa conducere a lui Maurice Chastelaine care îl cunoștea foarte bine: îi cunoștea convingerile politice antinaziste, calitățile profesionale și morale, îi cunoștea familia și prietenii. De aceea nu întâmplător englezul a apelat la Popovici, propunându-i să se ocupe de organizarea culegerii informațiilor în favoarea Angliei.

Inginerul Rică Georgescu, director al societății „Româno-Americană” întreținea, de asemenea, strânse legături cu agenții englezi care, înainte de a-l contacta, l-au studiat cu foarte mare atenție.

Potrivit indicațiilor primite, Rică Georgescu și Ioan Popovici au constituit una dintre cele mai în:

nse rețele de spionaj britanic din România. Pentru buna desfășurare a activității de culegere a informațiilor necesare, serviciile de spionaj britanic au pus la dispoziție acestui grup suma de 80.000.000 lei.

Ca urmare a precipitării evenimentelor din țara noastră, Maurice de Chastelaine a fost nevoit să se retragă la Istanbul odată cu rezidenții englezi, unde a devenit șeful secției române a Intelligence Service-ului. Adeseori el obținea știri despre România frecventând restaurantul „Taxâm”, dar informațiile cele mai importante îi parveneau din București pe calea undelor. Grupul pe care îl înființase în România avea sarcina de a ține la curent spionajul britanic „cu tot ce se petrece în zona petroliferă și, mai apoi, și cu diferite informațiuni asupra evenimentelor ce vor avea loc în România”.⁶

Odată cu precipitarea evenimentelor din vara anului

1941, grupul Ion Popovici-Rică Georgescu a devenit din ce în ce mai activ. Postul de emisie al acestui grup a reușit să transmită un număr de 42 de mesaje, care au fost preluate de cei de la Istanbul. Mesajele cuprindeau informații cu privire la trupele germane staționate în România, la situația din zona petroliferă, la situația politică din țară etc. ⁷ După dezlănțuirea, la 22 iunie 1941, a atacului împotriva Uniunii Sovietice, la aceste informații se adăugau cele cu privire la mișcările de trupe pe teritoriul țării noastre, la situația de pe front și la aprovizionarea unităților cu combustibil, alimente, muniție și armament, la

situația transporturilor maritime, fluviale și feroviare.

În vara anului 1941 rețeaua creată de Ioan Popovici și Rică Georgescu funcționa cu mult succes, transmițând cu regularitate informațiile culese. Dar în activitatea rețelei au existat și unele defecțiuni, au fost comise greșeli care i-au aruncat în cele din urmă pe principalii conducători în brațele adversarului.

Anchetarea grupului Ioan Popovici-Rică Georgescu a revenit secției juridice a S.S.I., care a lucrat cu mult zel pentru a fi pe „placul lui Antonescu și a stăpânilor săi de la Berlin. Probele obținute de anchetatori erau zdrobitoare. La început se părea că cei 17 agenți ai grupului vor fi condamnați la moarte, deoarece desfășuraseră acțiuni de spionaj în timp de război. Dar lucrurile s-au petrecut altfel, cu toate că Abwehrul a exercitat în permanență presiuni pentru a determina autoritățile române să pronunțe cât mai grabnic sentința capitală. De altfel, pe tot timpul războiului Abwehrul a cerut cu insistență ca acest grup să fie predat autorităților germane pentru a fi reanchetat la Berlin. S.S.I. a rezistat tuturor acestor presiuni, solicitând, la rândul său, ca Abwehrul să-i pună la dispoziție eventualele informații suplimentare, respectându-se astfel convenția încheiată în acest sens, cu atât mai mult cu cât membrii grupului erau în exclusivitate cetățeni români care își desfășuraseră activitatea numai pe teritoriul țării noastre. Referindu-se la aceste evenimente, Eugen Cristescu consemna următoarele: „Nu voiam să creăm un precedent

periculos, care se putea repeta mai ales că germanii au cerut mai târziu și alți deținuți din România". 8

În strânsă colaborare cu serviciul de spionaj britanic au acționat în această perioadă și agenții francezi. După ce Franța a fost copleșită de trupele germane fasciste, pe teritoriul acestei țări a luat ființă mișcarea de rezistență împotriva agresorului și guvernului trădător de la Vichy. Un „Comitet de rezistență francez” a fost organizat și în

România. Acest comitet, din care făceau parte cetățenii francezi aflați în țara noastră, a desfășurat o intensă activitate antifascistă pentru subminarea mașinii de război germane. Informațiile culese de rezidenții francezi erau canalizate, de asemenea, spre Istanbul.

Un alt grup care a desfășurat o susținută propagandă împotriva Germaniei fasciste a fost cel de la Legația Franței de la București. Diplomații francezi erau împărțiți în două tabere: de o parte se aflau partizanii guvernului de la Vichy, iar de cealaltă, partizanii generalului De Gaulle. Ultimii au organizat un serviciu de propagandă și informații și au răspândit în Capitală manifeste în care se subliniau importanța și rolul acțiunilor întreprinse, hotărârea francezilor de a lupta pentru eliberarea patriei lor copleșite de trupele germane fasciste. Notele informative ale S.S.I. din toamna anului 1941 consemnau printre altele că Legația Franței de la București culegea informații cu privire la starea de spirit a trupelor germane, la balanța

comercială, la transporturile care luau drumul Germaniei, la bugetul de război etc. În nota informativă nr. 435 din 16 noiembrie 1941 se arăta că „legația Franței face o anchetă pentru a stabili dacă România mai este cu putință să se reîntoarcă la regimul partidelor și dacă se mai poate prelungi, și cât anume, guvernarea actuală, fără constituție și fără organism politic este să canalizeze preocupările politice ale maselor”.

Activitatea antifascistă desfășurată de francezii aflați în țara noastră s-a bucurat de sprijinul permanent al serviciului secret al S.U.A., precum și al membrilor Legației americane de la București, înainte de ruperea relațiilor diplomatice dintre România și S.U.A. Astfel, la 12 septembrie 1941 organele informative române au reușit să afle că „Legația Statelor Unite a primit instrucții de la Washington să elibereze pașapoarte american? «de protecție» tuturor supușilor francezi din România, partizani ai generalului De Gaulle, cărora eventual guvernul de la Vichy le va retrage cetățenia franceză”.

Legația americană de la București, s-a ocupat și ea însăși de culegerea informațiilor cu privire la mișcă

12S

rile de trupe germane, la situația politică și militară, la sistemul de apărare antiaeriană, la aviație, insistând îndeosebi asupra zonei petroliere de pe Valea Prahovei.

Din cele prezentate mai sus rezultă că și după ruperea relațiilor diplomatice dintre România și S.U.A. aliații au continuat să primească datele ce-i

interesau cu privire la țara noastră, cât și la trupele hitleriste de ocupație, ape3 înd la serviciile de informații grecești, iraniene, elvețiene și turce.

„Furia mării”.

După ce a subordonat din punct de vedere economic și politic România, Ungaria și alte țări din Europa, Germania nazistă, a cărei forță militară crescuse considerabil, a dezlănțuit, împreună cu sateliții săi, la 22 iunie 1941, războiul cotropitor împotriva Uniunii Sovietice. În războiul antisovietic a fost împinsă și România, scopurile pe care le urmărea Reichul hitlerist fiind total străine poporului român.

La 6 decembrie a aceluiași an Anglia a declarat oficial război României, ceea ce a atras după sine declarații similare din partea unor țări ale coaliției antihitleriste, legate îndeosebi de Anglia (Canada, Noua Zeelandă, Australia, Uniunea Sud-Africană). Așadar, România se afla în stare de beligeranță cu numeroase state, fără ca ea însăși să fi făcut oficial vreo declarație de război.

Și totuși a existat o declarație de război!

La 7 decembrie 1941 Japonia a dezlănțuit prin surprindere un atac asupra flotei americane de la Pearlharbour, ceea ce a determinat intrarea S.U.A. în război. La 11 decembrie. Germania, legată de Japonia printr-un tratat, declara, la rândul său, război Statelor Unite ale Americii, iar Italia i-a urmat exemplul în aceeași zi.

Care erau relațiile dintre România și S.U.A. În aceste zile în care conflagrația mondială

cuprindea noi continente?

În arhivele noastre s-a păstrat o notă a S.S.I. din 16 decembrie 1941, în care a fost consemnată în detaliu ultima întrevedere (la 12 decembrie) dintre Antonescu. Și Benton, primul secretar al Legației S.U.A. la București. Benton - se preciza în această notă - a solicitat o audiență la Antonescu și a fost primit imediat, pentru „a se informa asupra poziției României în noua situație internațională”. 1 întrevederea a fost extrem de cordială, iar Benton a „primit asigurări că relațiile dintre România și Statele Unite vor rămâne neschimbate”. 2 Diplomatul american a rămas, de asemenea, cu impresia că „Antonescu personal are admirație pentru Statele Unite, pentru viața americană...” Pe timpul întrevederii s-a discutat și problema definirii agresorului în conflictul americano-japonez. În această problemă Antonescu a fost categoric, considerând că „Japonia a făcut un act de agresiune împotriva Statelor Unite” 3. În încheierea discuțiilor Benton s-a declarat satisfăcut de atitudinea mareșalului, afirmând că „Statele Unite doresc de asemenea să păstreze raporturi cu România”. 4 Dar în timp ce se deplasa spre sediul Legației S.U.A., în calea diplomatului american a apărut Mercedesul Legației germane care îl transporta spre clădirea în care avusese loc întrevederea cu Antonescu pe von Killinger, ministrul lui Hitler la București. Spre aceeași clădire se îndrepta și Bova-Scoppa, reprezentantul Italiei fasciste la București.

O întâlnire întâmplătoare?

Peste o oră la Legația americană de la

București se prezenta un curier de la Ministerul Afacerilor Străine „care aducea declarația de război a României adresată S.U.A.”³. De fapt, aceasta a fost singura declarație de război a lui Antonescu.

Abia după o jumătate de an, la 5 iunie 1942, a reacționat și guvernul american, răspunzând declarației de război a lui Antonescu. Șase zile mai târziu, 13 avioane americane de tip B-24, decolând din Africa de Nord, au aruncat în miez de noapte primele bombe pe Valea Prahovei. Atacul aerian de la 11 iunie 1942 nu a avut o însemnătate practică: bombele au fost lansate de la o înălțime de peste 4.000 m și nu și-au atins ținta.

În vara anului 1943 americanii au desfășurat una dintre cele mai mari lupte aeriene din timpul celui de-al doilea război mondial, la care a participat un număr de

175 avioane de bombardament. Flota aeriană a S.U.A. primise misiunea să distrugă rafinăriile de pe Valea Prahovei. Această operațiune a primit denumirea de „Tidal Wave” (Furia mării).

Cu aducerea la îndeplinire a planului de distrugere a rafinăriilor a fost însărcinată Flota a 9-a aeriană a S.U.A., care era dislocată în Nordul Africii, la Benghazi (Libia). Americanii luaseră hotărârea să execute, pentru prima dată în cel de-al doilea război mondial, un bombardament de la înălțimi foarte mici, ceea ce ar fi contribuit la creșterea preciziei și la realizarea surprinderii. Misiunea principală o constituia distrugerea rafinăriilor de petrol de la Ploiești și de la Câmpina. Pentru asigurarea îndeplinirii acestei

misiuni, în nordul Africii, la Benghazi, a fost realizată macheta orașelor Ploiești și Câmpina, cu toate rafinăriile și marile rezervoare de benzină. După ce au efectuat numeroase bombardamente asupra acestor „orașe”, ultimul având loc în ziua de 31 iulie 1943, avioanele de bombardament B-24, în număr de 175, au decolat de pe aerodromul militar de la Benghazi și au ajuns în curând deasupra zonei petrolifere de pe Valea Prahovei.

Rezultatele bombardamentului nu au fost cele scontate. Este adevărat că au fost lovite rafinăriile „Astra Română”, „Steaua Română”, „Creditul Minier”, „Concordia”, „Columbia”, dar și pierderile americane au fost deosebit de mari. Artileria antiaeriană de pe valea Prahovei a doborât 45 de avioane, iar altele, fiind avariate, au fost forțate să aterizeze înainte de a ajunge la bază. Au fost făcuți prizonieri 108 piloți americani.

Acțiunea „Furia mării” reprezintă un episod al luptei pentru petrolul românesc, luptă care a început cu mulți ani în urmă, mai înainte ca mașina de război germană să fi strivit sub propria-i greutate trupul bătrânei Europe.

Cei trei „prizonieri” de la jandarmerie

În primăvara și vara anului 1944 goniometrele mașinilor germane care patrulau pe străzile Bucureștiului se „deregleră”. Ele indicau cu încăpățănare că în clădirea Inspectoratului general al jandarmeriei se afla un aparat T.F.F. clandestin ce transmitea la anumite ore în direcția sud-est, spre Cairo. Dar agenții germani excludeau din capul locului posibilitatea instalării unui asemenea aparat chiar în clădirea

jandarmeriei. Pur și simplu, nu le venea să creadă că cineva ar fi putut transmite de acolo: logica le spunea acest lucru.

Ceea ce pentru agenții germani părea imposibil era, de fapt, o realitate: de la ultimul etaj al clădirii Inspectoratului general al jandarmeriei se transmiteau mesaje în direcția capitalei Egiptului.

Cum, totuși, era posibil acest lucru și cui îi erau adresate mesajele?

Povestea a început la sfârșitul lunii decembrie 1943 în apropiere de Alexandria, județul Teleorman. Pe timpul nopții un avion, ce fusese semnalat de stațiile radar, s-a rotit de câteva ori nu departe de oraș, după care a dispărut fără urmă. Coborând din înaltul cerului, trei parașutiști, ofițeri superiori din armata engleză, au luat contact cu pământul în apropierea unei păduri. Știau că cel care îi va aștepta pe șosea, la marginea pădurii, va răspunde la numele de „Silviu”. Imediat după aterizare cei trei ofițeri au pornit să-l caute pe „Silviu”, să găsească cele trei mașini cu care urmau să fie transportați la București. Era întuneric beznă, iar deasupra câmpiei plutea ceața densă care îngreua și mai mult orientarea. După ore de căutări zadarnice, ei s-au îndreptat, odată cu apariția zorilor, spre satul ce se găsea în apropiere, dar nu înainte de a ascunde în desișul pădurii parașutele și baloturile cu materiale. Au ajuns mai întâi în comuna Plosca, unde o femeie le-a arătat drumul spre Alexandria, până la care aveau de străbătut circa 8 km. De-abia acum își dau ei seama de ce nu l-au găsit pe

„Silviu” și de ce trebuiau să meargă pe jos până la București.

Suspectându-i pe străini, femeia din Plosca, a trimis un copil pentru a informa autoritățile locale. Câțiva jandarmi i-au ajuns din urmă și i-au invitat să-i urmeze la post. Cei trei parașutiști nu s-au opus. Șeful de post

— Un plutonier major zelos din fire - a început ancheta, stabilind că în fața sa se aflau locotenent-colonelul Maurice de Chastelaine, căpitanul Metzianu și căpitanul Porter, ofițeri ai armatei engleze, care au declarat că „sunt prieteni ai României, ca dovadă că toți au trăit în țara noastră și cunosc bine limba română și că au venit să angajeze niște discuții politice cu guvernul român” 1. După ce au fost ridicate parașutele și celelalte materiale ascunse în pădure, șeful de post i-a predat pe prizonieri Legiunii de jandarmi din Turnu-Măgurele; apoi a fost anunțat Inspectoratul general al jandarmeriei din București, care a dat ordin să-i fie trimisă imediat importanta captură de la Plosca. Englezii aduseseră cu ei un aparat de emisie-recepție, opt cuarțuri pentru indicative și lungimi de undă, iar în căptușeala vestonului și în bazonul dublu al pantalonilor fuseseră ascunse trei cifruri scrise pe un petec de mătase. În plus, fiecare dintre ei avea câte 2000 de dolari și câte 100.000 lei, sume mai mult decât suficiente pentru a le ajunge o perioadă îndelungată.

Cu toate că transportul de la Turnu-Măgurele la București s-a desfășurat în cea mai mare taină, atrăgându-li-se totodată atenția celor care luaseră

contact cu englezii să păstreze discreție, totuși, în Capitală s-a răspândit zvonul că sosise o echipă de parașutiști englezi pentru a încheia pace cu România. Colportorii de zvonuri cunoșteau până și condițiile de pace, precum și alte detalii. În realitate, în afara cifrului, englezii nu aveau asupra lor niciun aii document scris. Evident, toate aceste zvonuri au ajuns și la urechile celor din serviciul secret german. A fost înștiințat Abwehrul, care – și de data aceasta – a încercat să se amestece în treburile organelor române de anchetă, dar fără niciun rezultat, întrucât Inspectoratul general al jandarmeriei nu a cedat presiunilor. Așadar, prizonierii au rămas în continuare în localul Inspectoratului, ocupând un apartament confortabil compus din trei camere, hol și baie.

Unul dintre agenții Abwehrului, un căpitan de la secția de contrainformații, a participat la anchetă. Locotenentul-colonel Chastelaine, un om destul de abil, a știut să ofere ofițerului de la Abwehr informații suficiente

— Dar lipsite de importanță – pentru ca acesta să rămână mulțumit. Două dintre cele trei cifruri au fost trimise la Berlin pentru a fi studiate de specialiști. Cât privește cel de-al treilea cifru organele române nu au considerat că era necesar să-i informeze pe nemți.

Conform aprobării eşaloanelor superioare, ei serveau masa de la un restaurant din apropiere și primeau zilnic câte două ziare și cărți.

Studiind cu atenție depozițiile celor anchetați, Eugen Cristescu a ajuns la concluzia că

cei trei ofițeri englezi fuseseră trimiși în România pentru a culege informații și a organiza o lovitură de stat cu sprijinul național-țărăniștilor și al altor organizații politice, precum și al unor foști militari afectați de faptul că fuseseră scoși din armată. S-a constatat, de asemenea, că organizarea acestei acțiuni se făcuse cu știrea lui Iuliu Maniu, fiind folosit aparatul de emisie-recepție la care lucra Turcan. 3 De altfel, la sfârșitul lunii februarie 1944, Iuliu Maniu a avut o întrevedere cu locotenent-colonelul Chastelaine, în pădurea Andronache, situată în apropierea Capitalei. Întâlnirea a avut loc „în fundul pădurii, fără ca operațiunea să fie văzută de cineva” și a durat circa trei ore.

Ce l-a determinat însă pe Iuliu Maniu să-și asume riscul de a intra în legătură cu unul dintre reprezentanții Aliaților?

După cum se știe, în primăvara și vara anului 1944, când trupele hitleriste primeau lovituri din ce în ce mai grele, Germania și guvernul lui Antonescu se pregăteau a pune stavilă înaintării armatelor sovietice. Răsturnarea regimului fascist din România și întoarcerea armelor împotriva trupelor hitleriste deveniseră o necesitate istorică. Partidul Comunist Român s-a ridicat de la început cu hotărâre împotriva războiului antisovietic, pronunțându-se ferm pentru ieșirea din acest război și alăturarea României la coaliția antifascistă; partidul a intensificat acțiunea de întărire a unității clasei muncitoare, colaborarea cu alte forțe care se pronunțau împotriva fascismului, a consolidat legăturile cu forțele

militare, a stabilit contacte cu palatul regal. Masele largi ale poporului român și cercuri importante ale burgheziei și moșierimii cereau tot mai insistent ieșirea din războiul antisovietic și trecerea de partea coaliției sovieto-anglo-americeane. Dar anumite cercuri grupate în jurul lui Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Dinu Brătianu etc., continuau să sprijine parțial regimul antonescian, cerându-i să realizeze un armistițiu cu coaliția antifascistă. Pentru a duce în această problemă tratative cu aliații, la începutul anului 1944 au fost trimiși la Cairo și la Ankara, ca mesageri din partea cercurilor conducătoare din România, Barbu Știrbey și Constantin Vișoianu.

În același scop, după căderea lui Turcan, legătura radio cu Cairo a fost menținută cu ajutorul aparatului de emisie-recepție adus de Chastelaine, care fusese instalat într-o încăpăre de la ultimul etaj al clădirii Inspectoratului general al jandarmeriei. Pentru a evita detectarea acestui post de emisie-recepție de către aparatele de ascultare germane, mesajele erau transmise alternativ pe două lungimi de undă, folosindu-se indicative diferite.

Dar legătura cu Ankara și Cairo nu a constituit singura cale folosită de anumite cercuri din România pentru a ieși din impas. Încă în vara anului 1943, cu prilejul unei vizite făcute la Roma, Mihai Antonescu a ridicat în fața lui Mussolini și a secretarului de stat Bastiani problema găsirii unei soluții pentru ieșirea din situația dezastruoasă. Mussolini nu a acordat prea mare atenție celor discutate cu ministrul de externe al guvernului

antonescian, dar nici nu a avut prea mult timp să mediteze, întrucât, după cum se știe, în luna iulie 1943 guvernul fascist italian a fost înlăturat.

Toate încercările lui Mihai Antonescu și ale altor reprezentanți ai vieții politice românești de a găsi o cale pentru a ieși din război, toate demersurile pe linie diplomatică întreprinse în diferite țări neutre în scopul tatonării atitudinii Aliatilor în această problemă nu au fost încununate de succes, în primul rând, din cauza lipsei de hotărâre a cercurilor conducătoare din țara noastră, a lipsei de realism a soluțiilor preconizate pentru desprinderea de la remorca Axei. Antonescu urmărea ca România să iasă din război cu sprijinul Angliei și al Statelor Unite, mizând în acest sens pe o debarcare a trupelor anglo - americane pe litoralul Mării Negre, dar, în general, propunerile românești au fost primite cu foarte puțin interes. De mai mult succes s-au bucurat, începând din primăvara anului 1944, tratativele duse la Stockholm de ambasadorul român Frederic Nanu cu diplomații sovietici. Încă din luna ianuarie acesta a intrat în contact cu membrii ambasadei sovietice din capitala Suediei, dar tratativele s-au desfășurat cu multe întreruperi, datorită poziției lui Mihai Antonescu, care nu miza decât pe soluția ieșirii României din război cu sprijin englez și american.

Am trecut succint în revistă doar câteva din căutările întreprinse pe diferite planuri pentru ieșirea din situația dezastruoasă ce se contura cu atât mai evident, cu cât se apropia sfârșitul războiului. Pe această linie se înscria și

tratamentul deosebit de atent de care s-au bucurat cei trei ofițeri englezi parașutați nu departe de Alexandria, la sfârșitul anului 1943. Timp de peste opt luni aceștia au fost ținuți în clădirea Inspectoratului general al jandarmeriei, fără a fi trimiși în judecată.

În zorii zilei de 24 august 1944 de pe aeroportul de la Boteni decola un avion Lockheed-10, cu destinația Ankara, având la bord doi pasageri de seamă: colonelul român Ștefan Niculescu și locotenent-colonelul englez Maurice de Chastelaine. Cu puțin timp înainte, ultimul părăsise cabinetul generalului Sănătescu, primul ministru al României, al unei Româнии care, doar cu 12 ore în urmă rupsesse alianța cu puterile Axei, trecând cu toate forțele la înfăptuirea insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste. Cei doi ofițeri primiseră de la primul ministru misiunea de a duce un mesaj adresat Națiunilor Unite. Într-un anumit fel, aceasta era misiunea pentru care Maurice de Chastelaine fusese parașutat în apropiere de Alexandria, la sfârșitul lunii decembrie 1943.

Misiunea șefului serviciului secret

În ziua de 5 septembrie 1940 grupările fasciste și profasciste din România, având ajutorul financiar și politic al cercurilor hitleriste și al vârfurilor reacțiunii interne, l-au silit pe regele Carol al II-lea să-l aducă la cârma țării pe generalul Ion Antonescu. Chiar în ziua următoare a fost instaurată dictatura militaro-fascistă, iar după alte zece zile a fost constituit un guvern fascist, ai cărui membri fuseseră recrutați în bună

parte din rândurile legionarilor.

Dictatura militaro-fascistă a lichidat ultimele resturi ale libertăților și drepturilor democratice, deschizând astfel calea aservirii țării noastre de către Germania hitleristă.

Printre măsurile imediate pe care Antonescu le-a luat în scopul consolidării dictaturii personale a fost și aceea a reorganizării Serviciului secret. După arestarea lui Moruzov, acest serviciu a fost subordonat direct Președinției Consiliului de Miniștri, iar la conducerea lui a fost numit colonelul de stat major Nicolaid. Tot din această perioadă datează oficializarea legăturilor dintre Serviciul secret român și Abwehr. Dar după câteva săptămâni, convingându-se că Nicolaid, care întrunea calitățile unui bun ofițer, nu avea experiență în munca de informații, l-a înlocuit cu Eugen Cristescu!

Numirea lui Eugen Cristescu în fruntea acestui serviciu era legată de lupta pentru putere între Antonescu și legionari, de conflictul dintre conducătorii celor două ta

137:

bere, care s-a accentuat după evenimentele sângeroase din luna noiembrie 1940. Încă pe timpul când lucra la Siguranța generală, Eugen Cristescu s-a „ocupat” de legionari, iar Antonescu cunoștea foarte bine sentimentele pe care conducătorii Gărzii de Fier le nutreau față de persoana viitorului șef al Serviciului special de informații.

Dându-și seama de misiunea importantă care îi fusese încredințată, Eugen Cristescu a pus în

mișcare, de la bun început, toate resorturile și mecanismele Serviciului special de informații în scopul apărării și consolidării puterii lui Antonescu. Potrivit afirmațiilor șefului Serviciului special de informații, Garda de fier reprezenta „o vastă conspirație ce tindea la acapărarea completă a puterii și instituirea statului totalitar legionar”. De aceea cele mai multe informații culese de oamenii lui Eugen Cristescu se refereau la pregătirile febrile pe care le făceau conducătorii legionari, pentru a acapara cu sprijin german, mai ales cu ajutorul Gestapoului, posturile cheie din poliție și din siguranță, pentru a-l înlătura, în cele din urmă, pe general. Cu toate că i-a urmărit îndeaproape pe legionari, Eugen Cristescu nu a fost întotdeauna informat asupra intențiilor lor, din care cauză nu a putut lua măsuri de zădărniciere a unor acțiuni puse la cale de cămașile verzi. Astfel, S.S.I. nu a putut afla din timp despre pregătirile pe care bandele de legionari le făceau pentru a-și pune în aplicare planul privind asasinatelor din luna noiembrie 1940. Abia mai târziu, după înăbușirea rebeliunii, au fost adunate numeroase dovezi ce au făcut subiectul „cărții albe” editate de Antonescu cu privire la asasinatelor de la Jilava, Strejnicul și Snagov.¹

La sfârșitul lunii decembrie 1940 S.S.I. a intrat în posesia unor informații, potrivit cărora legionarii se pregăteau pentru „răfuiala cea mare”. Prin această acțiune, ce urma să se desfășoare în noaptea de revelion, legionarii intenționau să-și suprimе adversarii - oameni politici cu vederi democratice care, într-un fel sau

altul, se ridicaseră împotriva lor. Informațiile cu privire la răfuiala pusă la cale de legionari au fost confirmate de colonelul Rodler, șeful Abwehrului în România, care avea tot interesul ca în țară să domnească liniște. Cu toate că, datorită măsurilor luate, legionarii nu și-au putut pune în aplicare pianul în noaptea de revelion, ei au reușit să dezlănțuie rebeliunea după trei săptămâni.

Zilele care au urmat victoriei repurtate de Antonescu împotriva lui Horia Sima au ridicat în fața lui Eugen Cristescu și a serviciului său noi sarcini. Printre acestea un loc de seamă l-a ocupat intensificarea colaborării cu germanii, îndeosebi cu Abwehrul. După ce a fost oficializată, această colaborare s-a desfășurat cu consecvență până în luna august 1944. S.S.I. a fost organizat după modelul Abwehrului, iar pentru menținerea legăturii între cele două servicii a fost înființat un birou special. În luna ianuarie 1941 maiorul Strânski, ofițerul de legătură dintre Abwehr și S.S.I., a pus la dispoziție lui Eugen Cristescu - prin locotenent-colonelul Ionescu-Micandru - o schemă de organizare tip cu recomandarea de a fi pusă în practică. După reorganizarea S.S.I., în cadrul acestuia a luat ființă o secție „G”, condusă de Ionescu-Micandru, care asigura legătura cu germanii prin maiorul Strânski.

Colaborarea cu germanii consta în schimburi de informații care interesau ambele părți, în acțiuni comune pentru descoperirea stațiilor de radiotelegrafie clandestine din țară etc.

Tot în această perioadă Serviciul special de informații a urmărit îndeaproape activitatea

regelui Mihai și a persoanelor din anturajul său, a unor ofițeri care fuseseră înlăturați de Antonescu. În același timp era urmărită activitatea desfășurată de fruntașii politici din opoziție.

Un obiectiv important ce revenea Serviciului special de informații îl constituia procurarea de informații care să slujească războiul purtat de mareșalul Antonescu în alianță cu Germania hitleristă. În acest sens au fost obținute informații cu privire la atitudinea Bulgariei față de Axă, la dispozitivul armatei grecești, la efectivele britanice din Grecia, la atitudinea de expectativă a Turciei. 2

Dându-și tot mai mult seama că puterile Axei, printre care se număra și România, vor pierde războiul, Eugen Cristescu s-a străduit să intre în legătură cu serviciile secrete ale unor state ce făceau parte din coaliția antihitleristă. Printre altele, șeful S.S.I. a folosit prilejul oferit de capturarea lui Chastelaine pentru a lua legătura cu serviciul secret britanic pe calea undelor. Cu câteva luni n-ai înainte, el realizase, prin unul dintre frații săi, contactul cu agenții serviciului secret american care acționau în Turcia. Într-o scrisoare confidențială, păstrată în arhive, agenții americani menționau că: „noi, americanii, cunoaștem mai precis și apreciem mai exact decât alții și chiar decât voi rolul important ca factor de ordine a lui Eugen Cristescu în viața statului român. Știm și avem bune informațiuni că Germania va cere României sacrificii cu mult mai grele decât cele făcute până acum, sacrificii de nesuportat, pe care mareșalul Antonescu nu le va

putea accepta și satisface". 3 Pentru a înlesni colaborarea pe linie informativă, agenții americani i-au oferit lui Eugen Cristescu, prin aceeași scrisoare, câteva informații cu privire la intențiile germanilor de a-l aduce la putere pe Horia Sima în cazul în care Antonescu nu le va satisface cererile.

În întreaga perioadă în care s-a aflat la conducerea S.S.I., Eugen Cristescu l-a slujit cu mult zel pe Antonescu, furnizându-i informațiile de care acesta avea nevoie pentru a-și consolida dictatura. Activitatea sa a încetat în seara zilei de 23 august 1944, când, surprins de evenimente, nu a mai fost capabil să sară în ajutorul cel; pe care îl slujise timp îndelungat.

Sfârșitul lui von Kiâlinger, sfârșitul lui Arthur Tester

În anii celui de-al doilea război mondial în țara noastră și-au desfășurat activitatea unsprezece servicii de spionaj germane, dar numai trei dintre ele, printre care și Abwehrul, au fost recunoscute de oficialitățile române.¹ Indiferent din care serviciu făceau parte, emisarii spionajului german s-au amestecat grosolan în treburile interne ale țării noastre, unii dintre aceștia fiind implicați în asasinatele de la Jilava și în organizarea rebeliunii din ianuarie 1941.

Pentru a înțelege mai bine modul în care au acționat serviciile de spionaj naziste, ne vom opri doar la doi dintre principalii reprezentanți ai acestor servicii: Arthur Alfred Tester și von Kiâlinger.

În anii premergători celui de-al doilea război mondial în București și-a făcut apariția un

personaj ciudat, care putea fi văzut în cele mai diverse cercuri. El întreținea relații cu Mihai Antonescu și cu Mihail Moruzov

— Până la suprimarea acestuia -, cu Legația germană și cu Abwehrul, fiind supravegheat în permanență de organele contrainformative române și de agenții Gestapoului. Acest personaj nu era altul decât Arthur Alfred Tester, care s-a ocupat de afaceri comerciale, a publicat articole politice în ziarele bucureștene, intenționând chiar să editeze o carte, dar ocupația sa de căpetenie a rămas spionajul.

Agenții Serviciului special de informații au semnalat prezența lui Tester la București încă din luna iunie 1940.

După ce se aciuiase pentru o vreme la hotelul Athénée Palace, noul oaspete s-a instalat într-o vilă confortabilă din apropierea Parcului Jianu, pe strada Ion Cosma la nr. 17.

Afacerile sale prospere și ascensiunea rapidă nu au putut să nu atragă atenția organelor contrainformative române, care au început să-l supravegheze îndeaproape pe Tester, să facă investigații asupra acestuia.

Mergându-se pe firul biografiei sale, s-a stabilit că Arthur Alfred Tester se născuse în anul 1895 la Stuttgart, unde Fred Tester, tatăl său, îndeplinise funcția de consul al Angliei. Mama sa era nemțoaică. După ce și-a terminat studiile, Tester a deschis un birou de avocatură în Londra, iar afacerile în stil mare în care s-a lansat în această perioadă i-au adus o frumoasă avere. Totul părea că prosperă. Ce l-a determinat, totuși, pe

Tester ca în anii din preajma celui de-al doilea război mondial să se stabilească în România? Explicația ar putea fi găsită în faptul că acesta era căsătorit cu fiica avocatului bucureștean Valeriu Chibaldan, cu care se ocupase de afaceri în anul 1939 la Neapole, posedând, în același timp, și un mare număr de acțiuni la societatea petrolieră „Naphta română”.

Instalându-se în capitala țării noastre, cetățeanul englez Tester s-a străduit să câștige încrederea Legației germane de la București și, în general, a spionajului nazist. Scopul pe care și-l propusese a putut fi lesne atins, întrucât Tester, prin activitatea desfășurată în Anglia, prezenta o carte de vizită capabilă să-i atragă încrederea celor cărora le oferea serviciile. Fasciștii englezi au avut în persoana lui Tester un aprig susținător – atât din punct de vedere financiar, cât și ideologic. Șeful organizației fasciste engleze, Oswald Mosley, i-a apreciat activitatea, numindu-l pentru o vreme în funcția de aghiotant personal.

Pentru a intra în grațiile nemților, Tester a publicat articole în ziarele „Seara” și „București” în care critica politica guvernului englez, precum și războiul purtat de Anglia și de Franța împotriva Germaniei. El a fost și autorul cărții *England quo vadis?* tradusă în limba română de Valeriu Chibaldan, în care se sublinia că singura salvare a Angliei ar constitui-o alianța cu Germania. 2 Tipărită inițial în câteva exemplare, cartea a fost prezentată ministrului de externe al Germaniei, Ribbentrop, care i-a apreciat conținutul, dispunând să fie tipărită în zece milioane de

exemplare în limbile engleză, franceză, germană, română, sârbă, japoneză etc., dar acest proiect nu a fost niciodată realizat.

În toată perioada războiului Tester a cules numeroase informații cu privire la viața economică, politică și socială a României, la situația din armata noastră, pe care le-a transmis nemților. Organele contrainformative române au reușit să depisteze câteva aparate de emisie-recepție aparținând lui Tester.

Evenimentele - de la 23 august 1944 l-au surprins pe Tester la proprietatea sa de la Mintia, lângă Deva. Dându-și seama de situația în care se afla, el a încercat să fugă într-un automobil spre granița cu Ungaria, dar a fost surprins de o patrulă română în timp ce se deplasa pe șoseaua Arad-Curtici, fiind împușcat, întrucât nu s-a supus somației. Cadavrul său a fost înmormântat în cimitirul „Pomenirea” din Arad. Mai târziu, în anul 1945, când s-a procedat la deshumare, alături de oficialitățile române se afla și locotenent-colonelul englez Cartner din partea Misiunii militare britanice din România. Participarea sa a fost privită cu suspiciune. Ce interes avea un reprezentant al serviciului de spionaj englez să stabilească dacă cel ce fusese înmormântat în cimitirul „Pomenirea” era sau nu Tester? Dar, întrucât cadavrul intrase în descompunere, neputându-se stabili cu certitudine identitatea celui deshumat, s-a emis ipoteza că pe șoseaua Arad Curtici nu ar fi fost împușcat spionul Tester, ci o altă persoană. Chiar dacă admitem această ipoteză putem afirma cu toată tăria că activitatea

lui Tester pe teritoriul patriei noastre luase sfârșit: în acele zile fierbinți de august poporul român a pus pentru totdeauna capăt activității criminale desfășurate de spionajul nazist în România.

În aceeași perioadă s-a încheiat și cariera lui Manfred von Kiilinger, spion de „mare clasă” al nazismului în țara noastră. Manfred von Kiilinger îndeplinea funcția de ministru al Germaniei la București, dar fiind nazist prin formație, el s-a ocupat mai mult de spionaj decât de diplomație.

Ofițer de marină încă în perioada primului război mondial, Manfred von Kiilinger a intrat în anul 1925 în S.A. – trupele de asalt ale lui Röhm –, devenind un fel de locotenent al șefului cămășilor brune, al căpeteniei bandelor de asasini. Mai târziu, ca urmare a simpatiei de care se bucura din partea lui Ribbentrop, el a fost numit în funcția de consul general al Germaniei la San Francisco. Prima sa misiune diplomatică a însemnat și primul eșec, fiind expulzat de autoritățile americane. Dar naziștii nu s-au sinchisit de acest fapt și l-au numit în funcția de ministru al Germaniei, mai întâi la Bratislava, apoi la București.

România nu îi era străină baronului. El mai fusese la București în anul 1940 pentru a purta discuții în problema petrolului românesc, atât de necesar mașinii de război germane.

În calitate sa oficială de ministru al Legației germane de la București, Manfred von Kiilinger a acordat o atenție deosebită culegerii de informații, în care scop dispunea de un serviciu special. De altfel, Legația germană reprezenta punctul spre

care gravitau toți spionii, aici erau centralizate toate datele, aici se puneau la cale actele de diversiune și tot de aici erau transmise în Germania

— Fie prin valiza diplomatică, fie pe calea undelor – cele mai importante informații.

Activitatea lui Kiilinger era îndreptată și împotriva politicienilor burgheziei cu vederi democratice. În acest sens, în nota informativă din 1 martie 1944 se sublinia că cercurile germane „pregătesc o acțiune care va determina intrarea forțelor naționaliste din România în plină activitate politică și că în cadrul acestei acțiuni se semnalează o serie de întrevederi de o deosebită importanță ce au avut loc între câțiva conducători naționaliști români cu domnul ministru Kiilinger”.

Cu toate că dispunea de un aparat informativ bine pus la punct, baronul a fost total surprins de evenimentele de la 23 august. În momentul în care dr. Steltzer, consilier al legației, îi raporta telefonic, la Săftica, situația din Capitală, Manfred von Killinger se mai credea încă stăpân în România. Dar în zilele insurecției, când și-a dat seama că a pierdut partida, el s-a sinucis împreună cu secretara sa, nu înainte de a fi distrus o parte dintre documentele compromițătoare.

Porți închise

În paginile acestei cărți am relevat adeseori faptul că poporul român, în momentele cruciale ale istoriei sale milenare, a găsit totdeauna resurse pentru a rezista forțelor cotropitoare, indiferent de modul în care acestea au acționat.

Urmând tradițiile glorioase ale înaintașilor, masele populare din țara noastră au desfășurat puternice lupte revoluționare încă în perioada imediat următoare instaurării la putere a hitlerismului în Germania, ceea ce a avut și un larg ecou internațional. În anii următori Partidul Comunist Român a demască cu hotărâre politica trădătoare, antinațională a celor mai reacționare cercuri burghezo-moșierești din țara noastră, rolul nefast al Gărzii de fier care a adus mari daune intereselor naționale. Militând pentru crearea unui front popular antifascist, Partidul Comunist Român, demasca în ianuarie 1936, fața hidoasă a fascismului, arătând că „independența poporului român este amenințată de statele din blocul fascist-central-european, zis bloc revizionist, format sub hegemonia imperialismului german care se înarmează în goană nemaivăzută pentru cotropirea în primul rând a Orientului European”.

Lupta împotriva expansiunii hitleriste a constituit pentru clasa muncitoare din România o datorie patriotică, desfășurându-se cu consecvență până la zdrobirea totală a forțelor cotropitoare. Astfel, au fost organizate numeroase demonstrații antifasciste și antirăzboinice, au avut loc greve și sabotaje în fabrici îndreptate împotriva mașinii de război germane, au fost răspândite zeci și sute de mii de manifeste, au fost organizate grupuri de partizani care au luptat împotriva cotropitorilor. După cum se arată în capitolele anterioare, petrolul românesc a constituit unul dintre cele mai importante obiective pentru care s-au dat „lupte” îndârjite pe

frontul invizibil. Dar cu toate măsurile luate de cotropitorii hitleriști de a proteja instalațiile petroliere „sabotajele organizate de muncitorii petroliști au creat mari dificultăți mașinii de război germane. Deasupra văii Prahovei au continuat să se înalțe flăcările incendiilor, iar cisternele cu benzină destinate tancurilor hitleriste erau adeseori aruncate în aer de luptătorii români.

Iată doar câteva momente caracteristice ale luptei patrioților români împotriva hitlerismului, ale contribuției lor la înfrângerea și alungarea cotropitorilor. În anul 1944 forțele democratice și progresiste din țara noastră se găseau în fața asaltului final. Partidul Comunist Român, analizând cu obiectivitate situația, a elaborat soluția concretă menită să ducă la ieșirea României din războiul antisovietic, la doborârea dictaturii militaro-fasciste, la alăturarea armatei române, a întregului nostru popor coaliției antihitleriste. Pentru realizarea acestor obiective au fost mobilizate masele largi populare din întreaga țară.

Actul insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste, actul eliberării țării a fost pregătit de Partidul Comunist Român în cele mai mici detalii și în deplină conspirativitate în pofda tuturor măsurilor luate de aparatul polițienesc. Dar cum la pregătirea actului eliberării au colaborat și numeroase alte forțe printre care se numărau persoane din cercul palatului regal, fruntași ai burgheziei românești, unele cadre ale armatei au apărut și câteva indiscreții care nu

puteau să scape spionajului german și organelor secrete antonesciene.

De la palatul regal, aflat sub o permanentă supraveghere, au fost culese informații privind legăturile dintre rege și reprezentanți ai Partidului Comunist Român, reprezentanți ai partidelor istorice și ai armatei în scopul găsirii unei soluții pentru ieșirea României din război. Dar și unii fruntași național-țărăniști și liberali au comis câteva indiscreții cu privire la pregătirile ce se făceau în acest sens.

Indiscreții au comis și unii generali. Printre aceștia se numărau chiar Constantin Sănătescu și C. Vasiliu Rășeanu, care, aflându-se în luna iunie 1944 la Sinaia, afirmau într-un anturaj mai larg că „Ion Antonescu va fi înlocuit de la guvern. Vom face noi guvernul și imediat vom ieși din război, încheind pacea”. Această afirmație a fost imediat adusă la cunoștința șefului S.S.I., dar nu a scăpat nici atenției spionajului german. După cum relatează Traian Borcescu – unul dintre cadrele de conducere ale S.S.I.

— Killinger a cerut lui Antonescu să-i aresteze pe cei doi generali, ceea ce nu s-a întâmplat, întrucât aceștia fuseseră preveniți din timp.

Cercetări mai recente au relevat activitatea unor cadre din aparatul S.S.I. Și din Siguranța Generală care și-au dat concursul în pregătirea actului eliberării prin acoperirea unor activități desfășurate în acest scop.

Rapoartele organelor represive, inclusiv cele ale S.S.I. semnalau faptul că în rândurile maselor

largo ale populației, printre muncitorii principalelor întreprinderi din capitală și din țară se menținea „o permanentă atmosferă de dușmănie împotriva actualului regim”, precum și faptul că, „ei privesc cu ochi buni o răsturnare a actualei ordini sociale”.

În aceste condiții interne favorabile s-a trecut la înfăptuirea insurecției naționale armate antifasciste și anti imperialiste, care a deschis o nouă eră în istoria României.

Actul de la 23 August, pregătit în deplină conspirativitate de către Partidul Comunist Român cu sprijinul celorlalte forțe democratice și patriotice, a constituit o surpriză pentru S.S.I. Și pentru reprezentanții spionajului german care își desfășurau activitatea pe teritoriul țării noastre. După cum se știe, așii spionajului german – Tester și Killinger – se aflau în acel moment în concedii estivale, iar Eugen Cristescu, șeful S.S.I., a aflat despre cele petrecute numai după ce guvernul condus de Antonescu fusese arestat.

În noua situație creată în țara noastră spionajul german – după cum ne informează generalul-maior Eugen

Bantea care a consultat jurnalul de război al grupului de armate german „Ucraina de Sud” – „a prevenit forurile politice de la Berlin asupra dezastrului pe care-l pregătea Reichului insurecția română”.

Serviciile secrete germane – deosebit de active până în acel moment – se aflau în derută. Cu toate acestea, ele făceau eforturi disperate pentru a culege informații cu privire la

desfășurarea insurecției române, pentru a-i identifica pe „trădători” și a găsi alte persoane dispuse să colaboreze cu naziștii în alcătuirea unui nou guvern. Dar totul a fost în zadar. În primele zile ale insurecției române, ca de altfel și mai târziu, orice încercare a spionajului german a fost sortită eșecului. Ba mai mult, aidoma șobolanilor care părăsesc corabia ce se scufundă, spionii hitleriști au încercat cu disperare să se facă nevăzuți. După cum se știe, Killinger s-a sinucis, fiind convins că nu va avea scăpare nici la ai săi. Alți emisari ai spionajului hitlerist au preferat fuga rușinoasă, dar mulți dintre ei nu au reușit să scape vigilentei patrioților români, fiind arestați. Aceeași soartă au avut-o și conducătorii Serviciului secret de informații - organism informativ pe care Antonescu reușise să și-l subordoneze după asasinarea lui Moruzov. Șeful acestui serviciu, Eugen Cristescu, a încercat să sustragă principalele documente din arhivă, dar a fost arestat în timp ce căuta să-și găsească o ascunzătoare în munți.

Insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă a dus la înlăptuirea actului istoric al răsturnării dictaturii militaro-fasciste, implicit a organelor sale represive, a ridicat o stavilă de netrecut în calea acțiunilor puse la cale de reprezentanții spionajului străin pe teritoriul patriei noastre, a deschis o eră nouă de dezvoltare economico-socială, de luptă pentru apărarea independenței naționale, de făurire a unei vieți noi.

NOTE BIBLIOGRAFICE

Din nou pe frontul invizibil

J. Socialismul, nr. 12, anul XIX, 21 martie 1924.

2. Argetoianu C., Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri în Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani, Editura politică, București, 1968, p. 351.

3. Ibidem, p. 359.

4. Ibidem.

5. Cursul de informații din școlile de jandarmi în Revista jandarmeriei, nr. 11 - 12, anul VIII, 1930.

6. Chiriță T., Atanase, Tactica informațiilor în micile unități, Sibiu, (f.a.).

7. Teodorescu, I.; Sorescu, Z., Pericolul spionajului. Ce trebuie să știe și de ce trebuie să se ferească orice bun român, București, (f.a.).

8. Ibidem, p. 58 - 59.

9. Scrieri simpatice în Revista jandarmeriei, nr. 11 - 12, anul VI, 1928.

Cine ești dumneata, domnule Moruzov?

1. Arhivele statului, București, dos. F.A. 20954, vol. I, fila 754755.

2. Ibidem, vol. II, fila 95.

3. Legea a fost publicată în „Monitorul oficial” din 26 iunie 1930.

Pe urmele prințului „Caraiinan”.

1. Argetoianu, C., Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri în Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani. Editura politică, București, 1908, p. 351.

2, Ibidem, p. 385.

Agenți dubli în acțiune

1. Arhivele Statului, București, dos. F.A., 20954, voi. 21, fila 181.

Afacerea „Škoda”.

1. Afacerea „Škoda” și înarmarea țării, Cercul de studii al Partidului Național Liberal, Imprimeriile Independența, București, 1935, p. 15.

2. Ibidem, p. 20 – 21.

3. Afacerea „Škoda”, Discursuri rostite în ședințele senatului de la 1 și 3 aprilie 1933 în Monitorul oficial și imprimeriile statului, Imprimeria centrală, 1933, p. 57.

Spionaj horthyst

1. Arhiva M.F.A. – M.St.M., dos. 23/1938, fila 61.

2. Bunescu. Traian, Lupta poporului român împotriva dictatului fascist da la Viena (august 1940), p. 23 – 25.

3. Simion, A., Dictatul de la Viena, Editura Dacia, Cluj, 1972, p. 51.

4. Ibidem, p. 48 – 49.

5. Iuhasz, Gyula, A Teleki – kormány kiilpolitikája 1039 – 1941.

Akademia Kiado, Budapesta, 1964, p. 35.

O nouă ofensivă a spionajului german

1. Arhivele Statului, dos. F.A., 1282, filă 5.

2. Ibidem, fila 124.

3. Ibidem, F.O. dos. 88.294, vol. I, fila 416.

4. Procesul marii trădări naționale, Editura Eminescu, 1946, p. 155.

Agenți naziști în cămașă verde

1. Cuza, A.C., îndrumări de politică externă. Desființarea Ligei Națiunilor. Revizuirea tratatelor. Alianța României cu Germania. (Discursuri

parlamentare rostite în anii 1920 – 1936), Editura Cugetarea, București, 1941, p. 27.

2. Ibidem, p. 54.

3. Ibidem, p. 59.

4. Ibidem, p. 44.

5. Ibidem, p. 93.

6. Ibidem, p. 142.

7. Ibidem, p. 140.

8. Procesul mării trădări naționale, Editura Eminescu, 1946, p. 170.

9. Cuza, A.C., lucrarea cât., p. 141.

De ce a fost ucis Nicolae Iorga?

1. Ziarul Frontul din 17 mai 1938.

2. Procesul mării trădări naționale, Editura Eminescu, 1946, p. 133.

3. Sorescu, D., De vorbă cu doamna Duca în Magazin istoric nr. 3, iunie 1967, p. 18.

4. Arhivele statului, F.O., dos. 88.294, vol. I, fila 416.

5. Georgescu Titu, Nicolae Iorga împotriva hitlerismului, Editura științifică, București, 1966, pag. 98.

6. Ibidem.

7. Cazul Iorga-Madgearu (Declarații făcute de dl. Horia Sima revistei „Carpați”), Editura Carpai, Madrid, 1961, p. 65.

8. Ibidem.

9. Arhivele statului, F.O. dos. 400010, vol. I, fila 8.

10. Cazul Iorga-Madgearu... p. 29.

11. Comandamentul militar al Capitalei, Asasinatele de 7 a Jilava, Snagov și Strejnicul, 26 – 27 noiembrie 1940, București, 1941, t p. 283.

12. Ibidem, p. 46.
13. Cazul Iorga-Madgea, ru... p. 63.
14. Ibidem.
15. Arhivele statului, F.O., dos. 507, vol. I, fila 54.
16. Nota S.S.I. din 16 decembrie 1940.
17. Cazul Iorga-Madgearu... p. 232.
18. Georgescu Titu, op. cit., p. 126.
- Un agent dublu cu numele de Horia Sima
1. Arhivele statului, F.A., dos. 17474, vol. I, fila 42.
2. Ibidem, dos. 20954, vol. 3, fila 331.
3. Ibidem, vol. IV, fila 12.
4. Ibidem, F.D., dos. 1, fila 241.
5. Comandamentul militar al Capitalei, Asasinatele de la Jilava, Snagov și Strejnicul, 26 - 27 noiembrie 1940, București, 1941, p. 259.
6. Fătu, Mihai; Spălățelu, Ion, Garda de fier - organizație teroristă de tip fascist, Editura politică, București, 1971, p. 262.
7. Comandamentul militar al Capitalei, Asasinatele de la Jilava, Snagov și Strejnicul, 26 - 27 noiembrie 1940, București, 1941, p. 271.
8. Hillgruber, Andreas, Hitler, König Carol und Marschall Antonescu, Franz Steiner Verlag G.M.B.H. Viesbaden, 1965, p. 35.
9. Petre, Ilie, Relațiile dintre Garda de fier și Germania nazistă în împotriva fascismului, Editura politică, București, 1971, p. 88 - 89.
10. Palaghiță, Ștefan, Garda de fier spre reînvierea României, Editura autorului, Buenos Aires, 1951, p. 728.
11. Comunicare făcută autorilor de Victor

Dumitrescu în anul 1973.

12. Procesul mării trădări naționale, București, 1946, p. 170 – 171.

Spadele spionajului se încrucișau deasupra petrolului românesc

1. Titulescu, Nicolae, Documente diplomatice, Editura politică, București, 1967, p. 796 – 797.

2. Moisuc, Viorica, Diplomația României și problema apărării independenței naționale în perioada martie 1933-mai 1940, Editura Academiei, București, 1971, p 27].

3. Ke.koska, Iaroslav, Amiralul Canuris, Editura Militară, București, 1970, p. 200.

4. Bresloiu, Horia, Acțiuni secrete în România, Editura științifică, București, 1973, p. 193 și în continuare.

5. Cristescu, Eugen, Organizarea și activitatea Serviciului special de informații, manuscris, Arhiva M.I., fila 11 – 12.

6. Simion, A., Dictatul de la Viena, Editura Dacia, Cluj, 1972, p. 181.

7. Hillgruber, Andreas, Hitler, König Carol und Marschall Antonescu, Franz Steiner Verlag G.M.B.H., Viesbaden, 1985, p 143 și 147.

Război ascuns pe valurile Dunării

1. Hillgruber; Andreas, Hitler, König Carol und Marschall Antonescu, Franz Steiner Verlag G.M.B.H., Viesbaden, 1965, p. 105106.

2. Brestoiu, Horia, Acțiuni secrete în România, Editura științifică, București, 1973, p. 171.

Misiunea verișoarei lui Himmler la București

1. Procesul mării trădări naționale, București,

1946, p.137 – 138.

2. Magazin istoric, anul I, nr. 1, aprilie 1967, p. 41.

3. Petre, Ilie. Reportajele din București ale verișoarei lui

Himmler în Magazin istoric nr. 1, aprilie 1967, p. 40.

4. Ibidem, p. 41.

Rețeaua lui Rică Georgescu cade în fașă

1. Arhivele Statului, dos. 507, vol. I, fila 36.

2. Ibidem, fila-61.

3. Ibidem, fila 118.

4 Ibidem, fila 116.

5. Ibidem, fila 138.

6. Ibidem, dos 40010, voi. 39, fila 2.

7. Ibidem, fila 3.

„Furia mării”.

1. Arhivele Stalului, dos. 40010, voi. 39, fila 103.

2. Ibidem.

3. Ibidem, fila 196.

4. Ibidem.

5. Ibidem.

Cei trei „prizonieri” de la jandarmerie

1 Arhivele Stalului, dos. 40010, voi. 39, fila 41.

2. Ibidem, fila 44.

3. Ibidem, fila 61.

Misiunea șefului serviciului secret

1. Comandamentul militar al Capitalei, Asasinatele de la Jilavn, Snagov și Strejnicul, 26 – 27 noiembrie 1940, București. 1941. p. 138.

2. Arhivele Statului, dos; 40010, voi 56, fila

38.

3. Ibidem, fila 13.

4. Ai. I. Bibliotecă III/1 – 901, p. 16.

5 Arhivele Statului, dos. 88294, vol. 19, p. 254 – 255.

6. Ibidem.

7. Analele de istorie, nr. 4/1969, p. 38.

8. Manifestul unic muncitoresc din 1 mai 1944.

9. Ziarul România Liberă, anul II, nr. 11 din 24 decembrie 1944.]O. Ibidem.

11. Arhiva centrală de istorie, fondul casa regală, dos. 12 bis, 1945.

Sfârșitul lui von Killinger, sfârșitul lui Arthur Testar

X. Procesul mării trădări naționale, București, 1946, p. 155.

2. Arhivele Statului, F.O., dos. 44.494, vol. I, p. 281.

Porți închise

1. Arhivele Statului, F.D. dos. 2, voi. 285, fila 292.

2. General-maior Bantea, Eugen „Insurecția română în jurnalul de război al grupului de armate german „Ucraina de sud”, Editura militară, București, 1974, p. 29.

Cuprinsul

Din nou pe frontul invizibil 5

Cine ești dumneata, domnule Moruzov? 13

Pe urmele prințului „Caraiman” 27

Agenți dubli în acțiune ... e 3G

Afacerea „Škoda”. », 41

Spionaj horthyst e, 52

Și diplomați italieni 61
 O nouă ofensivă a spionajului german 64
 Agenți naziști în cămașă verde ... 71
 De ce a fost ucis Nicolae Iorga? 79
 Un agent dublu cu numele de Horia Sima 90
 Spadele spionajului se încrucișau deasupra
 petrolului românesc 102
 (Război ascuns pe valurile Dunării 112
 Misiunea verișoarei lui Himmler la București
 117
 Rețeaua lui Rică Georgescu cade în fașă 121
 „Furia mării” 128
 Cei trei „prizonieri” de la jandarmerie 131
 Misiunea șefului serviciului secret 137
 Sfârșitul lui von Killinger, sfârșitul lui Arthur
 Tester «, 141
 Porți închise. e... 146
 Note bibliografice... i., 150
 Redactor: colonel L. COJOC Tehnoredactor:
 GH. CUCOS
 Bun de tipar 10.00.1975. Apărut JS75. Tiraj
 CS.S8Z exemplare. Hârtie ziar sul de 50 g/m.
 Format 540X810/16. Coli tipar 10. B. 211.
 Combinatul poligrafic „Casa Scânteii”. „Piața
 Scânteii nr. 1, București, Republica Socialistă
 România Comanda nr. 50.453
 În colecția „SFINX au mai apărut:
 ȘTEFAN BERCIU Întâlnire în Valea Morții
 CORNEL BUZINSCHI Nuanța albastră a
 căderii
 ELENA SIUPIUR Cei trei „A”.
 ION OCHINCIUC O noapte în „Venus”.
 FLORIAN GRECEA Profesorul de dans

RODICA PADINA Gura de lup
STELIAN SÂRBU Eu am ucis moartea
CORNEL HODOJEU Albatros-31
MIRCEA POPESCU Secretul Elizei Dorneanu
vor mai apărea:
COSMA BRAȘOVEANU Omul fără umbră
ȘTEFAN BERCIU Pichetul în alarmă
MIRCEA RADINA Comoara din epava
avionului
IOANA DIMITRESCU Un strigăt în noapte
IV MARTINOVICI Am lăsat graurii să zboare
STELIAN SIRBU Noaptea focurilor
ATHANASE TOMA Capcana era blondă
NICOLAE JIANU Operațiunea „Delta”.